

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

SCLOVENEK

Ček. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inzerate; Sarajevo št. 7563; Zagreb št. 39.011; Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva 6, telefon 2992

Iz ene revolucije v drugo

Cudne stvari se godijo v Nemčiji. Par let smo videli na delu stranko, ki je od oboževalcev moskovskih metod prevzela geslo diktature ene stranke nad celim narodom. Hitlerjevi pristaši so pljuvali na demokratično ustavo, oznanjali pravo do nacionalistične revolucije in se pripravljali na nasilno odpravo parlamentarizma in demokratičnega režima sploh. Svobodoljubna nemška republika naj bi izginila v krvi in plamenih, da da mesta »novi Nemčiji, v kateri naj bi veleindustrialec složno z delavcem in kmetom pod vodstvom diktatorja na podlagi nekega mističnega »socialno-avtoritativnega« reda služili v brezmejni udanosti nacionalni državi in tako pripomogli do čudežnega vstajenja Germanije v stari časti in slavi.

To početje so pazljivo motrili gospodje predvorne konservativne stranke v Prusiji, ki se zbirajo v aristokratski četrti Berlina v tako zvanem »Herrenklubu«. Simpatičen jim narodni socializem ni bil, ker kljub svojemu odločno antikomunističnemu stališču preveč diši po plebejskih nižinah. Diktatura »sodrga« in malega človeka, naj bo komunističen ali narodnosocialističen, pruskim baronom ni po srcu. Pač pa so spoznali, da jim protidemokratska gesla nemških fašistov lahko izvrstno služijo za diskreditiranje parlamentarizma, za oslabilitev demokracije in za ustvarjanje razpoloženja za diktaturo. V zvezi z generaliteto so ti gospodje izdali parolo, naj se Hitlerjevcem pusti, da se izdvojajo do mile volje. Pruski junckerji so dobili na svojo stran državnega predsednika, ki je razpustil parlament, v katerem je bila delazmožna večina centroma in socialne demokracije, da odpre vrata v demokratično ljudsko zastopstvo njega najbolj zagrozenim sovražnikom: narodnim socialistom. Med Hitlerjevi, Papenom in šefom Reichswehra je bil nek nepisan dogovor enakih instinktov in interesov: da si po porazu demokratičnih strank razdelijo med seboj oblast.

Volitve so dale parlament, ki sicer ni prinesel nemškimi fašistom večine, pač pa so bile z izjemo centroma močno oslabiljene vse demokratične stranke in vsaka delazmožna večina skoraj izključena. Hitlerjevi so zdaj poizkusili, da pridejo s pomočjo državnega predsednika do absolutne oblasti v državi. Toda v tem trenutku se je pokazalo, da so pruski baroni pač rabili narodne socialiste kot sredstvo za svoje namene, da pa oblasti nikakor niso pripravljeni dati iz rok. Hitlerjevi so napravili poizkus s terorjem, v katerem pa so sramotno podlegli. Kot edina rešilna bilka je ostal tem načelnim nasprotnikom ljudovlade in demokratičnih svobodin centrum, ta stolp demokracije, ljudske vzajemnosti in socialne pravičnosti, ki so ga Hitlerjevi vedno najljutejše napadali in ga v svoji »novi« državi obsodili brez parda na smrt. Fašisti so se oprijeli obsodbe vaimarske ustave, zaničevanega parlamenta in tisočkrat prokletih demokratičnih norm ter se začeli pogajati s centrom, da rešijo ustavni režim in strmooglavijo diktaturo pruske aristokracije in generalov.

Ta pogajanja niso še rodila pozitivnega rezultata — saj je tudi težko spraviti skupaj dva tako različna svetova kakor so katoliški centrum in nacionalistični fašizem. Pač pa se je ustvarila čista situacija v toliko, da se je našla večina za prvo poslovanje Reichstaga, ki je imel takoj po svojem sklicanju izreči vladni barona Papena ali zaupnico ali nezaupnico.

Sedaj je klika »Herrenklub«, ki se sme pomatati s svojo sicer precej lahko zmago nad Hitlerjem, sklenila, da se tudi volji ljudskega zastopstva ne ukloni. Njeno postopanje, ki je privedlo do razpustitve parlamenta, potem ko je izglasoval s 513 glasovi proti 42 vladni nezaupnico, je odločno proti ustavi. Zakaj člen 48 ustave izrečno določa, da ima Reichstag pravico razveljaviti izjemne navedbe državnega predsednika, zaradi katerih je vladni barona Papena dobila nezaupnico od ogromne večine ljudskih zastopnikov. S tem, da je šef vlade z razpustitvijo vnaprej onemogočil ustavno razveljavljanje svojih zasilnih uredb, je brez vsakega dvoma postopal proti duhu in smislu ustave.

V krličnem nasprotju z ustavo in njeno demokratično podlago je, če hoče Papez iz državnega predsednika napraviti diktatorja, kateremu se že danes imputira naloga, da bo razpustil tudi tretji parlament, ako ne bo pariral tako zvanemu prezidialnemu kabinetu. Čisto očitno je, da »neodvisno vodstvo države« in »avtoritativni režim«, kakor Papez sam označuje svoj način vladanja, ni nič drugega kakor premišljena metoda, kako počasi likvidirati obstoječo demokratično ustavo in postopoma preko prikrita diktature preiti iz republičnega režima v odkriti absolutizem. Zato ne bi smeli biti nič začuden, če bi vladna Feldmarschala Hindenburga kljub svoji nameri, da razpiše nove volitve v ustavnem roku, tega ne storila, ampak ekliciranje parlamenta odlašala, zato da via facti brez ljudske kontrole odstrani osnove demokratičnega parlamentarizma, ki so ji na poti. Saj pravi vladna sama, da bo razpisala volitve v ustavnem roku, »ako se ne bo zgodilo kaj izvanrednega«...

Od Hitlerja tako začeljena diktatura je torej uredničena — samo da brez njega! Če bi šlo samo za usodo tega demagoškega reakcionarja in omejenega fantasta brez čute mere in odgovornosti, bi mu bilo iz srca privoščiti, da je bil tako krvavo prevaran od onih, ki so mu pomagali do 33% nemških glasov, potem ga pa treščili v vrhunca njegovih sanj na trda tla realnosti. Toda gre za nemški narod, za ogromno maso delovnega ljudstva, ki trpi že leta pod zasilnimi odredbami, katere zahtevajo od njega žrtve za žrtvijo, gre za demokracijo in pa tudi za usodo vse Evrope, sredi katere se tvori nevaren vrtnec najhujše državljanske borbe, ko bi bilo vsem potreba največje vzajemnosti za rešitev politične, gospodarske in moralne

Negotova usoda razorožitvene konference

Stališče Italije

Rim, 15. sept. Z. Danes ob 10 je bila v poslopu Viminale seja vlade, kateri je predsedoval Mussolini. Po seji je bilo objavljeno poročilo o sklepih, ki jih je vlada sprejela in ki se nanašajo na pobijanje brezposelnosti v teku prihodnje zime. Čeprav se je na seji razpravljalo o notranje- in zunanje-političnem položaju, uradno poročilo o tem ni črhnilo niti besedice. Fašistični listi naglašajo važnost te seje z ozirom na prihodnje zasedanje velikega fašističnega sveta, ki se bo sestal 1. oktobra. O stališču italijanske vlade napram Zvezi narodov in razorožitveni konferenci ter nemški zahtevi po enakopravnosti pri oboroževanju objavljajo fašistični listi nekatere informacije britanskih listov brez komentarja. Rimski dopisnik »Timesa« javlja, da je italijanska vlada v vseh podrobnostih proučila francoski odgovor na nemško poslanico, vendar pa ni bilo o tem izdano službeno poročilo. Italija smatra, da je nemška zahteva po oborožitveni enakopravnosti popolnoma pravilna in rešitev je lahko mogoča na ta način, da države zmagovalke znižajo svojo oborožitev. Če se enakopravnost ne bo mogla doseči na bazi minimalne oborožitve, oziroma, če bo razorožitvena konferenca doživela poraz, potem Italija tudi v tem slučaju ne bo odklonila nemške zahteve, temveč bo smatrala za potrebno, da države, ki so podpisale versaillesko po-

godbo, sprejmejo princip o izenačenju Nemčije v vojnih pravicah, da na ta način popravijo krivico, ki bi jo Nemčiji povzročila kompromisna ureditev na bazi postopne redukcije. Rimski dopisnik »Daily Telegraph« ne veruje, da bi veliki fašistični svet izvršil svojo grožnjo, da se Italija ne udeleži razorožitvene konference ter da radikalno spremeni svoje odnose napram Zvezi narodov. Ker je v fašistični Italiji vse odvisno od enega samega človeka, je težko prorokovati, kaj namerava napraviti, toda v rimskih krogih se trdovratno vzdržujejo vesti, da Mussolini ne namerava izvršiti radikalnih sprememb v italijanski zunanji politiki vse do takrat, dokler ne bo končana razorožitvena konferenca in dokler se ne bo videlo, kaj bo s projektirano svetovno gospodarsko konferenco.

Anglija posreduje

London, 15. sept. Z. V dobro poučenih krogih se zagotavlja, da britanska vlada ne namerava v razorožitvenem vprašanju ukreniti kakršnekoli diplomatske korake, temveč da namerava o priliki jesenskega zasedanja Zveze narodov, ki se prične 23. septembra, pozvati vse zainteresirane države k posebni seji ter jih seznaniti s svojim kompromisnim predlogom. Ta predlog zagovarja stališče, da se Nemčiji v principu prizna enakopravnost, da pa se mora Nemčija po obljubi ostalih držav, da se ne bodo oboroževale, vzdržati lastnega oborože-

vanja. Pomirljiv ton zadnje note vzbuja v britanskih krogih upanje, da Francija temu načrtu ne bo delala velikih zaprek.

Francija bo popustila?

Pariz, 15. sept. Z. »Matine« poroča, da se je na večerajšnji seji kabineta med drugim pretresalo tudi namero nemške vlade, da na sejo predstavništva razorožitvene konference, ki bo 21. t. m. v Zenevi, ne odpolje svojih delegatov tako dolgo, dokler ji ne priznajo vojno enakopravnost. Predsednik vlade Herriot in ministri so bili mnenja, da odsotnost Nemčije še vedno ne more biti tako močan razlog, da bi se vlad njega morala razorožitvena konferenca odgoditi.

London, 15. sept. Z. Pariški dopisnik »Timesa« citira odlomek francoskega odgovora na nemško spomenico, v katerem je govor o splošni razorožitvi in misli, da se z ozirom na ta članek sme misliti, da bo Francija nekoliko spremenila svojo politiko v tem vprašanju. Tudi francoski dopisnik »Morning Post« govori o verjetni modifikaciji francoskega stališča v razorožitvenem vprašanju. On opozarja na članek v »La Republicque«, katerega smatra za zelo značilnega, ker organ današnje večine zahteva umik Tardieujevega razorožitvenega načrta in predlaga praktično razorožitev pod mednarodno kontrolo. Iz tega sledi, da list do gotove meje zastopa mišljenje voditeljev.

Vojaški transport s 500 legionarji zgrmel v 100 metrov globok prepad

Pariz, 15. sept. Strahovita železniška katastrofa se je zgodila 14. t. m. dopoldne na meji med Alžirjem in Marokom. Vojaški vlak, ki je vozil močan oddelek tajske legije — okoli 500 mož častnikov, podčastnikov in legionarjev — se je zvrnil v 100 metrov globok prepad.

Kako se je nesreča zgodila

Katastrofa se je zgodila na železniški progi, ki veže Oran z ono maroško cono, ki je pod francoskim protektoratom, severno od pokrajine, ki še ni podvržena. V tem kraju je premikanje čet jako pogosto, zlasti v zadnjem času, ko se francoska okupacija pripravlja, da potlači zadnji upor domačinov, oziroma vstavev, ki imajo zaseden še centrum Maroka, in s katerimi se vrše že precej časa jako ljute borbe. Dne 14. t. m. je osebni vojaški transportni vlak peljal iz garnizije Bel Abbas v provinci Oran proti prvi postaji na maroški meji, ki nosi ime Udja, en bataljon tajske legije. Ko je vlak došel na kilometer 163,700 med postajama Melbourne in Turenne, je na ovinku, kraj globokega prepada, skočila lokomotiva s tira. Potegnila je s seboj vse vagonne, razen prtljažnega voza, ki je bil pripet na koncu vlaka. Ogromna masa je zgrmela v brezno s strašnim ropotom, iz razdrobljenih vozov pa so se žuli obupni klici umirajočih in ranjenih.

Vlak je bil sestavljen iz 20 vagonov in se je odpeljal iz Bel Abbasa ob 7.15 zjutraj v smeri proti Udji. Transport je sestojal iz dveh častnikov, enega narednika, 6 višjih podčastnikov, 20 sežanov, 46 kapralov in 435 legionarjev. Nesreča se je zgodila ob 3 popoldne. Globina prepada, ki predstavlja prav za prav »vadi«, to je strugo izsušene reke, cenijo na 80 metrov, po vsej priliki pa je globlji in prekaša najbrže tudi 100 metrov.

Vzrok nesreče in pomoč

Prvi telegrami, ki so prišli o nesreči v Pariz, ne povedo, kaj je bil vzrok nesreče. Najbrže pa se je udeležila zemlja, in to vsled zadnjega močnega deževja, ki je bilo razrahljalo teren. Sprevodnik vlaka, ki je bil v prtljažnem vagonu na koncu, je

takoj stekel proti Turennu, ki je od kraja nesreče oddaljen 4,5 km, da priklje pomoč. Takoj sta bila odpravljena na kraj nesreče dva pomožna vlaka, eden iz Bel Abbasa, drugi pa iz Melbourne. Z njima so se pripeljali zdravniki in sanitetno osebje iz vojaških bolnišnic s potrebnim materialom za hitro pomoč.

150 mrtvih

Na dnu vadija se je nudil strašen prizor. Nekateri legionarji so se rešili skozi okna zdrobljenih vagonov in so, več ali manj težko ranjeni, deloma obupno klicali na pomoč, deloma ječali od hudih bolečin. Več nesrečnejev ima odrezane noge ali roke. Trupla mrtvih so zmečkana in razmesarjena, povsod mole iz ruševin roke in noge. Točno število mrtvih in ranjenih še ni ugotovljeno. Gotovo je, da število mrtvih ni manjše od 150, ranjenih pa je veliko več. Težko, da je sploh kdo ostal popolnoma brez poškodb.

Görling toži Papena

Hitlerjevi politično kompromitirani

Berlin, 15. sept. tg. Bivši predsednik drž. zbora Löbe, ki je sedaj predsednik odbora za varstvo pravic narodnega zastopstva, je kot predsednik tega odbora stopil k državnemu kancelerju von Papenu, ker je večeraj narodnosocialistična in komunistična večina v tem odboru sklenila, da se državni kanceler in drugi člani vlade povabijo k seji radi preiskave o dogodkih ob priliki razpusta državnega zbora. Člani vlade vztrajajo brezpogojno pri tem, da tudi na povabilo kot priče ne bodo prišli na sejo odbora, dokler ne bo predsednik državnega zbora Görling priznal, da je glasovanje v državnem zboru neveljavno. Zdi se sedaj, da se stranke razen narodnih socialistov in komunistov ne bodo več udeležile takih sej odbora, in je povsem dvomljivo ali bo predsednik Löbe sploh pripravljen sklicati odbor.

Do tega stališča je najbrže pripravil stranke dogodek, o katerem se je zvedelo šele sedaj in o katerem se v političnih krogih sedaj zelo živahno. V ponedeljek zvečer, torej neposredno po razpustu državnega zbora, so bili Hitler, Görling in Göbbels na večerji skupaj z bivšim italijanskim ministrom Federzonijem in nekaterimi člani italijanskega poslaništva. Tu je predsednik državnega zbora Görling izjavil, da je že naprej vedel, da bo vlada, če se bo glasovalo, odgovorila s tem, da bo razpustila

državni zbor. Zato je bil trdo odločen, da drž. kancelerja nikakor ne bo pustil do besede in da je nameraval voditi razpravo tako, da je državnemu kancelerju odrekel besedo. Te izjave predsednika državnega zbora Görlinga, ki jih je podal svojim italijanskim prijateljem, torej inozemcem, so v direktnem nasprotju z njegovim pismom, ki ga je pisal državnemu predsedniku in je zato pričakovati, če bo spor med vlado in državnim zborom trajal dalje, da bodo stališi predsedniku državnega zbora zelo jasna vprašanja o njegovih ponedeljskih večernih izjavah.

Medtem je Görling vložil proti državnemu kancelerju von Papenu, tožbo radi žaljenja časti, in sicer kakor pravi »Angriffe«, ker mu je von Papez očital, da je kršil ustavo. List pravi, da je ta očitke tem hujši, ker je Papez sam silno občutljiv za slične očitke, kakor je to razvidno iz zadnjih konfiskacij listov.

Frankfurt, 15. septembra, AA. Štiri tukajšnje nacionalno-socialistične poslance, ki so se vrnili iz Berlina, je ob prihodu pozdravila velika množica pristašev. Ze pred postajo so se razvile manifestacije in potem bučne demonstracije, ki so se v meslu še stopnjevale. Demonstranti so pretepli redarje in jih več med njimi nevarno ranili. Naposled je policija vendarle napravila red.

Gandhi se bo postil

Negov želodec povzročal splošno skrb

Bombay, 15. sept. AA. Gandhijev želodec je postal zadnje dni največja skrb britanskih politikov, pa tudi hindujskih voditeljev. Vsi se izprašujejo: Ali bo »najbolj mršavi človek sveta« jedel ali ne. Več vladnih funkcionarjev je obiskalo Gandhija v ječi in ga vprašalo, ali se ni morda premislil. Mahatma pa se je nasmehnil in odgovoril: Zakaj naj bi se bil premislil?

Izpustitev Gandhija iz ječe pričakujejo v tukajšnjih krogih vsak čas. Nerazumljivo jim je le to, da se londonska vlada in zakonodajna skupščina glede tega vprašanja še nista mogli sporazumeti.

Tudi v hindujskih krogih niso indiferentni

zastran Gandhijevega sklepa o gladovanju; zato so hindujski opustili svojo kastersko neizprosnost in se skušajo sporazumeti z »nedotakljivimi«, še preden bi se Mahatma Gandhi začel postiti. V nekaterih krajih so hindujski celo odprli svečenišča parijam, ki doslej niso mogli in smeli opravljati svojih pobožnosti v njih. Toda voditelji parijev si niso med seboj edini; dosti med njimi se jih neče z Gandhijem kompromitirati.

Deputacija delegatov »nedotakljivih« in hindujskega namerava te dni obiskati Gandhija, da mu predlože pogoje za sporazum. Del javnega mnenja pa Gandhija očita, zakaj se je obrnil na angleško vlado in ne na hindujske voditelje.

Boljševizem in liberalizem

Dostojevski - prerok boljševizma?

Rusija koraka po svojem trnjevo-slavnem potu dalje, in za njo stoje njeni veliki preroki, ki jo blagoslovljajo na njenih potih. Med njimi se dviga, pač najbolj očarujoča in najkrajša, podoba Fjodora Dostojevskega. Te besede je izrekel Lunačarski in znaten del sovjetskih državljani je z njim glede Dostojevskega taistih misli: boljševizem si lasti največjega ruskega književnika in misleca. Kako po krivici, dokazuje znani proučevalec spisov Dostojevskega, dr. T. Kampmann, v septembrskem zvezku »Hochlanda«.

Liberalna inteligenca je odgovorna za to — piše Kampmann, da je namesto žive zveze z zemljo nastopila vera v utopično znanost, v nekakšno zvedenost idealistično filozofijo; da je namesto prejšnjega zaupanja v pomoč nebeskih sil prevladala vera v spoznanja docela nemistične sociologije. Prihodnjemu rodu bo treba izpremeniti samo naglase: znanost ostane, samo da je postala znanost o naravi; sociologija ostane, samo da bo liberalnega buržuja nadomestil proizvajajoči proletarec. Da je liberallec še ohranil svoj kot z ikono, je brez pomena: saj ne priziga lučke Madoni, marveč večno-ženskemu; ni dvigal pogleda v nekaj realnega, marveč v fantom Socialistični filius bo imel potem lahek potel in bo brez truda očistil kot fantastičnih pajčevin. Če je bila starim Sikstina estetična reminiscenca ali meglen idol, bo mlademu le še mrzka šara. Vse bistveno pa, kar označuje socialistično generacijo, ima svoje kralje v liberalni, najsi tudi čisto prikrito. In tej kakor oni velja hči Dostojevskega.

Kar očita Dostojevski socialistom — kakor njihovim liberalnim predstavnikom v drugi obliki — je to, da s pomočjo znanosti preko mere poenostavljajo zapleteno resničnost, da del resničnosti, in to celo odločilni del, prezirajo ali umetno izključujejo in tako celoto pačijo. In sicer iz zasebnokapitalističnih, to se pravi individualno ali skupinsko sebičnih nagibov. Proglasili so neodvisnost spoznanja nasproti življenju, osamosvojili znanost od resničnosti — tako se glasi obtožnica Dostojevskega proti njim. Kajti marksizem zanikava mistične temelje posameznika in človeške družbe. Zastrmel se je v naravno stvar »človek« in kakor uročen je od teorije »boj za obstanek«, pri tem pa prezira, da nosi človek v sebi »sveto življenje«. Zazijal se je v sfrizirano formulo »chacon pour soi« — vsak zase — in pozablja, da potrebujejo mistični temelji človeškega občestva drugačne formule, te namreč: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe.«

Predpogoj za neomejeno tostranost sovjetskega marksizma je pravkar opisano inte-

lektualno nasilje nad življenjem, tisto brutalno poenostavljanje resničnosti. Ko so človeka oropali mističnih temeljev njegovega življenja, mora nujno postati — da se poslužimo besed Dostojevskega — zateznična igla na lajni, mrtev del mrtvega stroja. Njegove aspiracije, ki se omejujejo samo na tostranost, ga tirajo k samodržstvu v gospodarstvu in politiki. Postaja znanstveni fanatik, to se pravi, znanost postaja v njegovih rokah orodje, s katerim ograjuje proti vsem transracionalnim resničnostim. V domišljiji do vseh skrajnosti industrializirana Amerika, ki v resnici niti ne obstoja, postaja boljševikom obljubljena dežela. Na skrajno dvomljiv način se polasčajo vseh duševnih pokrajin, bodisi z ljeninsko omejenostjo ali staljinsko nasilnostjo. Stanislavski povzdigne naturalistično umevano resnico življenja v najvišje načelo gledališke umetnosti; Buharin odčara glasbo, ki jo potem njegovi čudežniki ponižajo v amuzične šume; Majakovski streže z rokodelskim pesništvo, s himnami proti zasebni žganjekuhli, z verzji o koristnosti mila; Forreger prihaja s plesom strojnega človeka; institut Brjusov fabricira v svojem produktivnem oddelku pisatelje in pesnike, kritike in prevajalce »najvišjih kakovosti«, v svojem inštruktivnem oddelku pa učenjake in publiciste, politike in gospodarstvenike za oskrbovanje ljudstva s poukom; Gastjev razširja svoje ameriške recepte, ki stremijo za subjektivno higieno možganske delavnosti. »Stroj je narejen — za pravilno delovanje se jamči,« kakor pravi R. Fülöp-Miller.

Značilno je, da tudi najdobrohotnejši presojevalci Sovjetske unije z grozo opažajo, kako v boljševizmu svetovnem in življenjskem redu en sam ostaja pozabljen in zapuščen: živi človek, misleči, čuteči, hoteči človek, celotni kompleks človek. Retorini človek »proletarec« se pripravlja, da uredi svet po svoji želji in volji. Za svojo nalogo ne čuti, da bi ponižno služil ustvarjenemu organizmu človeštva, marveč da proizvede človeški stroj, ki bi delal racionalno v njegovem duhu, brez trenja.

Če stvar pogledamo od gospodarske plati, vidimo, da se meščanski zasebni kapitalizem izpreminja v proletarski državni kapitalizem; politično pa prehaja gospodarstvo iz rok pravoslavno-krščanskega carizma, ki se umetno naslanja na meščansko inteligenco in liberalno plemstvo, v roke marksističnega drapiranega novocarizma, ki se vsekakor zanaša na širši sloj proletarskih kmetov in delavcev. V tej zvezi je značilno, da se je čutil Ljennin sam za nadaljevalca petrovske politike, kakor Staljin vedno znova primerja z Ivanom Groznom.

Zagonečni potnik

Dunaj, 15. septembra. Z. Danes dopoldne je prispel iz Pariza na Dunaj šef ameriškega glavnega štaba general Mac Arthur Douglas, ki odpotuje v soboto v Budimpešto. Na kolodvoru sp ga pričakovali vojni minister Auboin s predstavniki vojskih in civilnih oblasti. Mac Arthur je hotel videti bivši avstrijski četrti polk. Nato se je podal v Bruck na avstrijsko vezbalnico. V ponedeljek odpotuje v Budimpešto.

Pogrešano letalo

Pariz, 15. septembra. AA. O ameriškem letalu »American Nurse«, ki je odplulo z Long Islanda, bi moralo biti že prešlo noč v Rimu, še zmerom ni sledu. V rimskih letalskih krogih se boje, da ni letalo, ker mu je moralo že pred več urami zmanjkati bencina, padlo v morje. Vsa letališča v Italiji so opozorjena, da pazijo na eventualni prihod letala.

Predrzen roparski napad

Berlin, 15. septembra. AA. Prošlo noč se je pred županstvom v Charlottenburgu dogodil neverjetno predrzen roparski napad. Uslužbenci berlinskega avtobusnega podjetja so ravno peljali nočni izkupček 40.000 mark v prostore družbe, ko so se pred njimi pojavili 4 elegantni mladi moške in začeli streljati. Ranili so štiri ljudi in v nastali zmedji pograbili blagajno in brez sledu izginiti.

Pozno spoznanje

London, 15. sept. AA. »News Chronicle« obžaluje, da ni dozdaj še nihče zavrnil političnega prodiranja Japoncev v Mandžurijo. Vsi so mislili, da je treba za vsako ceno preprečiti prelom z Japonsko, meneč, da bo Lyttonovo poročilo omogočilo sklenitev sprejemljivega sporazuma. Toda ta politika je bila usodna zmota, ker je dajala poguma japonskemu militarizmu, da je dosegel svoje namene.

Ureditve spora na Daljnem Vzhodu je silne važnosti in ne smemo se več zanašati na to, da ga bomo uredili s pravnimi metodami. Treba je podpreti kitajski nacionalizem, da se stre japonski nacionalizem.

Slezvik hoče k Nemčiji

Kodanj, 15. sept. AA. Kakor piše »Nord-sleswigsche Zeitung«, je društvo nemških volilcev v severnem Slesviku, ki je s plebiscitom leta 1920 postal danski, sklenilo v Haderslevu, da bo zahtevalo zopetno gospodarsko priključitev te province k Nemčiji, češ, da bi ta priključitev bolje ustrezala gospodarskim potrebam severnega Slesvika.

Upanje na sporazum v tekstilnem sporu

Manchester, 15. sept. AA. Zastopniki delavcev in delodajalcev tekstilne industrije v Lancastru so se vnovič sestale na sejo, da poskusijo doseči zadovoljivo ureditev spora. Razpoloženje je dokaj optimistično in pričakujejo, da bodo mnogo pripomogli k zadovoljivi ureditvi tega vprašanja dela pododbora, ki se je včeraj sestal na sejo.

Tekstilna stavka je danes že stopila v tretji teden.

Dunajska vremenska napoved: Ponoči hladno, v gorskih dolinah jutranja megla, podnevi jasno in toplo. Lepo vreme bo morda trajalo še par dni.

Revolucija ali grofesk

Newyork, 15. sept. tg. Čilska revolucija postaja že tudi za južno-ameriške razmere prava grofesk. Pred 48 urami so letalske čete strmoglavile predsednika Davillo, ki so ga same spravile do oblasti. Potem pa so ustanovile vojaško junto pod generalom Blanco. Blanco pa je par ur potem odstopil in vsi letalci so s 70 letali zapustili glavno mesto in odleteli neznankam. Zopet par ur potem pa je general Blanco prekal svoj odstop in vojaški letalci so pristali v Ovalle, tedaj pa je zopet vojna mornarica odplula iz Valparaísa neznankam. V Santiagu je velika zmešnjava, vendar pa še niso izbruhnili nemiri.

Jobbove vesti za Ameriko

Newyork, 15. septembra. tg. Poljska, Latvija in Finska so obvestile ameriško finančno ministrstvo, da v smislu dolžnega pisma proglašajo dveletno odgoditev plačil. Od skupnega plačila 4.67 milijonov dolarjev vseh teh treh držav, pa je mogoče odgoditi samo 1.25 mili. dol. Iz Anglije, Češkoslovaške, Estonke in Madjarske, katerih plačila tudi zapadejo, še niso prišle nobene izjave, vendar je verjetno, da ameriško finančno ministrstvo ne bo natančno gledalo na formalni rok 3 mesecev.

Spremembe v nemški diplomaciji

Berlin, 15. septembra. tg. V političnih krogih se govori, da se bodo v kratkem izvršile nameravane izpremembe v nemški diplomaciji. Govori se, da se bo izvršila tudi v Rimu izprememba in da je kandidat za mesto nemškega poslanika v Rimu doseđanj nemški poslanik v Belgradu von Hassel. Do končne odločitve glede posameznih namestitev pa bo prišlo šele potem, ko se bodo na merodajnih mestih natančno informirali tudi še diplomatskim potom.

Von Hassel odhaia

Berlin, 15. sept. l. »Deutsche Alg. Zeitung« sporoča, da je nemški poslanik v Rimu, gospod Schubert, zahteval agremet za belgrajskega poslanika von Hassela, ki naj bi prišel na njegovo novo mesto.

Brezposelnost v Italiji

Rim, 15. septembra. Z. Po poročilu glavnega ravnatelja zavoda za socialno zavarovanje, je bilo 31. avgusta v Italiji 945.972 brezposelnih delavcev, od katerih je dobivalo 279 denarno podporo. V avgustu je število brezposelnih naraslo na 14.681.

Deficit italijanske trg. bilance

Rim, 15. sept. Z. Po uradnih poročilih glavnega ravnateljstva carin znaša deficit italijanske trgovinske bilance v prvih osmih mesecih 1.342.014.846 lir. Od 1. januarja do 31. avgusta t. l. je bilo uvoženega v Italijo raznega blaga za 5.797.215.424 lir, v istem času pa je bilo izvoženega za 4.455.200.578 lir, med tem ko je v prvih osmih mesecih leta 1931 bil uvoz in izvoz mnogo večji, deficit pa je znašal 1.600.000.000 lir.

Rim, 15. septembra. Z. Komisija, kateri je bila poverjena naloga, da izdela predlog o reviziji statuta fašistične stranke, je končala svoje delo. Poročilo te komisije je bilo izročeno tajniku fašistične stranke Staraceu. O poročilu se bo razpravljalo na seji direktorija fašistične stranke, ki se sestane 21. t. m., nato pa bo poslano velikemu fašističnemu svetu v odobritev.

Konferenca v Stresi

Prislanek Anglije

Rim, 15. septembra. Z. Današnji listi prinašajo v glavnih potezah vsebino načrta, ki je bil izdelan na ekonomski seji konference v Stresi. Ta načrt o revalorizaciji poljedelskih proizvodov agrarnih držav srednje in vzhodne Evrope je izdelan na praktični bazi, tako da predstavlja kompromisno rešitev znanih načrtov, ki so jih predložili na konferenci italijanska, francoska in nemška delegacija. Ta načrt je danes prišla proučevati finančna komisija konference v Stresi. Ker se mora finančna stran tega načrta obravnavati tehnično, so posamezne delegacije zahtevale navodila od svojih vlad. Čim pridejo ta navodila, bo sklicana plenarna seja konference, na kateri bo ta načrt v vseh podrobnostih proučen.

Stresa, 15. sept. tg. Ker se Anglija neprestano brani udeležbe pri finančnih kontribucijah za agrarne države, nameravajo Italijani najti nov način sporazuma s tem, da hočejo doseči, da se Anglija določi kot ona država, ki je od njene ratifikacije odvisna veljavnost sklenjenega načrta. Smatrati je, da bo Italijane, tudi če bo Anglija rekla: ne, vendar mogoče pridobiti za prednostne carine, če se jim

Kitajska protestira...

Mukden, 15. sept. Z. V Čiangčunu je bila podpisana mandžursko-japonska pogodba, ki priznava neodvisno Mandžurijo. Tej ceremoniji je prisostvoval od strani japonske vlade glavni poveljnik japonskih čet v Mandžuriji general Muto, od strani mandžurske vlade pa njen predsednik Puyi.

London, 15. sept. Z. Iz Tokia javljajo, da je kitajski poslanik v Tokiu obiskal japonskega zunanjega ministra Ušido ter vložil formalen protest proti priznanju neodvisne Mandžurije. Kitajski poslanik je izjavil Ušidi, da Kitajska smatra to priznanje za sovražan akt in prepušča Japonski vse posledice, ki bodo vsled tega nastale. Ušida je kitajskemu poslaniku odgovoril, da Japonska ne more spreminiti svoje politike v Mandžuriji ter da priznanje neodvisne Mandžurije od njene strani ne predstavlja sovražnega akta, kajti japonska vlada želi s Kitajsko prijazne odnose, seveda, če se ne bo vmešavala v mandžurske zadeve.

Tudi ZN reducira stroške

Zeneva, 15. sept. tg. Davi se je zopet sestal odbor za omejitev proračuna Zveze narodov in s tem so se začela zopet dela za razorožitevno konferenco v Zvezi narodov, ki so bila prekinjena meseca julija. Predsednik odbora romunski delegat Radulescu je otvoril sejo s kratkim pozdravom, na kar so se takoj začela tehnična posvetovanja. Poleg že znanega dejstva, da Nemčija noče v ta odbor poslati nobenega zastopnika, je še omeniti, da tudi ameriške Združene države v tem odboru niso zastopane.

Zakon o gasilcih

Belgrad, 15. septembra. l. V ministertvu za telesno vzgojo naroda se pripravlja nov zakon o gasilcih. Načrt zakona je že gotov ter predvideva poklicno gasilstvo v vseh mestih, ki imajo več 20.000 prebivalcev. Poleg poklicnih gasilcev bodo lahko obstojala še prostovoljna gasilska društva. Za kriteje vzdrževanja gasilcev bodo občine pobirale posebne doklade od svojih občanov. Načrt zakona bo še to jesen predložen narodni skupščini.

Vojaška spominska svečanost v Belgradu

Belgrad, 15. sept. l. Zveza častnikov in bojevnikov je priredila danes dopoldne, na dan svoje slave, spominsko svečanost na novem pokopališču vsem branilcem Belgrada od l. 1912 do l. 1920. Nj. Vel. kralja je zastopal na svečanosti prvi adjutant general Ječmenič, navzoči pa so bili med drugimi vojni minister Dragomir Stojanović, zastopnik predsednika vlade vrhovni inspektor Dunjič, francoski poslanik Naggjar, poljski poslanik dr. Schwarzburg-Günther, belgijski poslanik, grški poslanik, svetnik češkoslovaškega poslanstva, zastopniki angleškega poslanstva, vsi vojni atašeji in ostalo meščanstvo.

Nemško-jugosl. plačilni promet

Pariz, 15. septembra. AA. Havas poroča iz Berlina, da je nemška narodna banka sklenila z jugoslovansko narodno banko sporazum, da se olajšajo trgovska izplačila med Nemčijo in Jugoslavijo. Po tem sporazumu se bodo trgovske terjatve obeh držav lahko izplačevale bodisi v nemški, bodisi v jugoslovanski valuti. Nemška državna banka in jugoslovanska narodna banka v bodoče ne bosta obvezani, raznim interesom izstavitelj drugih deviz razen svojega nacionalnega denarja. Na drugi strani so sklenjeni sporazumi za postopno mobilizacijo vzajemnih trgovskih terjatev, ki so zamrzile tako v Jugoslaviji kakor v Nemčiji.

Belgrajske vesti

Belgrad, 15. septembra. AA. Danes se je od 11. do 13. ure vršila seja ministrskega sveta pod predsedstvom ministrskega predsednika dr. Milana Stakića.

Belgrad, 15. septembra. AA. Belgijski poslanik na našem dvoru se je vrnil 12. t. m. v Belgrad in spet prevzel svoje posle.

Belgrad, 15. sept. l. V smislu zakona o slovaško-evangeljski cerkvi in njihovi ustavi je bil danes v Novem Sadu izvoljen za škofa slovaško-evangeljske cerkve v Jugoslaviji g. Samuel Starke, dosedaj župnik v Baštem Petrovcu.

Belgrad, 15. septembra. l. Arhijerejski zbor je eklenil te dni, da se bo nova patriarhija gradila na mestu, kjer se sedaj nahaja stara patriarhija, ki bo te dni porušena. Prvotno bi se morala graditi poleg Svetosavske cerkve v Vračaru, kjer bi se imel zgraditi takozvani mali pravoslavni Vatikani. Radi krize pa je načrt padel v vodo.

Belgrad, 15. septembra. l. Današnje »Službene novine« objavljajo ukaz, s katerim se ponovno otvorijo razne uredne šole, ki so bile ukinjene 9. junija t. l. v smislu § 22 fin. zakona za proračunsko leto 1932-33.

Belgrad, 15. decembra. l. Za pomožnega arhivarja je postavljen v 9. pol. skupini pri dravski finančni direkciji Fr. Hvala.

Newyork, 15. septembra. AA. Robert Shoe-maker, ki ima posebno letalo za dvig in pristanek na kopnem in na morju, istega tipa kakor takoj imenovana »leteča družina«, je brezično sporočil, da pošlje svoje letalo na Grenlandijo, da se bo »leteča družina« z njim vrnila v Združene države.

dovolji, da smejo dati prednostne carine v obliki Broechejevih pogodb (vzajemne pocenitve eksportnih kreditov). Kar se tiče kontribucij, so se sedaj že začele naštevati številke. Domneva se, da bo znašala kontribucija dva zlata franka za 100 kg izvoženega žita v letih 1929. do 1931. To bi znašalo za 46 milijonov stotov 92 milijonov zlatih frankov. Od tega bi se odštel uinek prednostnih carin in uinek Italijanskih Broechejevih pogodb. Samo z nemškimi preferencami bi se gorenja vsota znižala za 13.5 milijonov zlatih frankov, če pa se upošteva dejanski carinski popusti, bi bil ta znesek izdatno večji.

Pariz, 15. septembra. AA. Po poročilih posebnega Havasovega dopisnika iz Strese, se v krogih tamonje konference trdi, da bo Velika Britanija pristala na sporazum, ki se je pred dvema dnevmi dosegel med Francijo, Italijo in Nemčijo glede valorizacije žita v državah srednje in vzhodne Evrope. Če bi Anglija na ta sporazum v resnici pristala, pravi Havasov dopisnik, da bo na plenarni seji konference dosežen končni sporazum vkljub vsem težkočam, ki jih je treba še premagati.

Dve žrtvi Ljubljane

Pri Zgornjem Kašlju sta utonila dva mlada fanta

Ljubljana, 15. septembra.

V poznih večernih urah je prišla v Ljubljano vest o strašni nesreči, ki se je danes v popoldanskih urah pripetila v Zgornjem Kašlju.

Dva mlada hlapca, uslužbena pri g. Gradu, gostilničarju in posestniku v Zgornjem Kašlju, sta kmalu po eni popoldne gnala dva konja k Ljubljani, da bi ju okopala. Okopati sta ju nameravala na mestu, kjer ljubljanski ribiči navadno love ribe. Ljubljana je na onem mestu pri obrežju plitva, potem pa kar naenkrat preide v globoko kotanjo. Hlapca sta zajahala konja, ki sta bila med seboj zvezana, in ju poglala v vodo. Naenkrat pa je ko njema zmanjkalo tal in sta se pogreznila v vodo. S seboj sta potegnila tudi oba hlapca. V nekaj trenutkih so vsi izginiti pod vodo. Oba hlapca sta utonila, ker najbrž nista znala plavati. Rešil pa se je en konj. Na kakšen način, ni znano, saj je bil s svojim nesrečnim soplemenjakom zvezan.

Tragična smrt obeh mladih fantov je vzbudila v okolici veliko sočustvovanja.

Premestitve učiteljstva

Belgrad, 15. sept. l. Z ukazom Nj. Vel. kralja so premeščeni sledeči učitelji in učiteljice 8. položajne skupine: Baha Anton iz Sv. Benedikta v Celje; Golež Franc iz St. Ilje v Slov. gorah k Sv. Trojici; Demšar Ivan iz Zabnice v Ljubljano; Dobnik Leon iz Strnce v Slovensko Bistrico; Lešnik Vinko iz Hajdine v Ptuj; Gjurič Franc iz Sv. Križa v Šmarje-Sap; Lovrenčič Alojzij iz Bevk v Ljubljano; Ločnikar Franc iz Turjaka v Mavčice; Mihelič Ivan iz Kaplje v Radomce; Medveščak Bogomil iz Trebnja v Jamarjet; Peterlik Alojzij iz Dobove v Kamnik; Primož Josip iz Zelezničkov v Ljubljano; Sokol Adolf iz Kotel v Limbuš; Spranger Vekoslav iz Križevcev v Maribor; Bizjak Marija iz Brežice v Dobovo; Bratinčič Frančiška iz Ormoža v Konjice; Grom Frančiška v Marenberg; Kožuh Marija iz Dornjave k Sv. Jurju; Mahkota Stane iz Brežice v Moravce; Prevc Amalija iz Predosel v Arteče; Hirič Terezija iz Rake v Laško; Dejak Marija iz Šostanja v Ziri; Sokol Antonija v Limbuš; Hoje Marjeta iz Doline v Križevce pri Ljutomeru; Steblaj Marija iz Tomišlja v Zgornjo Šiško. — V 7. položajni skupini: Belin Franc iz Tomišlja v St. Jurij; Lavrenčič Alojzij iz St. Jurja v Tomišelj; Kugelnik Franc iz Črne v Muto; Mihelič Ivan iz Seč v Črnuče; Pauk Anton v Svibno; Porenta Viktor iz St. Vite v Vitanje; Pohar Vladislav iz Os na Jesenicah; Sanein Cezar iz Mirne v Trebelno; Slave Ivan iz Kozjega v Laško; Arigler Marija iz Trebenj na Vrhniki; Blodvec Zdenko iz Velikih Lašč v Ribnico; Berce Katarina k Sv. Jakobu ob Savi; Berce Alojzij k Sv. Jakobu ob Savi; Sterk Elizabeta v Središče; Križ Ottilija iz Dolaje Lendave v Grosuplje; Mihelič Stanislava na Črnuče; Pukmajster Gabrijela iz St. Marjete v Blanco; Pučnik Olga iz Guštinja v Tolsti vrh; Kuglič Marija iz Dobove v Brežice; Prestor Julija iz Toplice pri Zagrebu v Ulice; Sanein-Bunce Marija iz Mirne v Trebelno; Smolnikar Jadviga v Slovenjgradec; Tanaj Terezija v Dol pri Litiji; Helman Ana iz D. M. v Polju v Javorje; Hafner Angela iz Smartna k Sv. Lenartu; Fuks Julija iz Dolge vasi k Sv. Ani v Slov. gorah.

Odličen obisk

Belgrad, 15. sept. l. Danes dopoldne ob 11.55 je dopotoval z letalom iz Budimpešte v Belgrad znani prijatelj našega naroda in predsednik ameriškega društva za zaščito srbske dece v Newyorku g. John Kingsbury. Odličnega gosta so na zemskem letališču sprejeli dr. Gjorgje Rabin, dr. Konstantinovič, dr. Snajder, dr. Bojan Pirc, šef odeska centralnega higijenskega zavoda, dr. Stampar, bivši načelnik ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje in drugi. G. Kingsbury si bo jutri ogledal zdravstvene institucije v Belgradu, predvsem centralni higijenski zavod ter bo nato odpotoval tudi v notranjost države, da pregleda, kako poslujejo naše zdravstvene institucije.

Slomškova proslava v Belgradu

Belgrad, 15. sept. l. Tudi belgrajski Slovenci nameravajo na slovesen način praznovati 70 letnico Slomškove smrti. Glavna proslava je določena za nedeljo 25. t. m. Na predvečer tega dne bo v cerkvi Kristusa Kralja v Kranski ulici spovedovanje za slovenske vernike. V nedeljo ob pol 6 pa bo slovesna služba božja s skupnim sv. obhajilom. Popoldne ob pol 5 v dvorani za cerkvijsko slavnostno akademijo z deklamacijo, govori, pevskimi točkami in simboličnimi skakmi, ki jih je nalašč za to priliko sestavil g. Mlakar. Vse priprave za proslavo vodi g. veroučitelj Ulaga.

„Krekova zajednica“ v Zagrebu

Zagreb, 15. sept. Z. Snoči ob 8 zvečer se je v delavski strokovni zvezi vršila prva glavna seja Krekove zajednice iz Zagreba, na kateri je bil izvoljen stalni odbor z Bogomirjem Gotfriedom na čelu. Vsi delavci na socialnem polju so bili pozvani, da tudi oni organizirajo podobne organizacije v svojih mestih. Krekova zajednica ima isto smer kot »Krekova mladina« v Sloveniji.

Miha Maleš o svojem delu

Miha Maleš: Marijino oznanjenje

Človek-umetnik potuje iz leta v leto po dolinah svoje duše, polnih prečudnih lepot. Nabira neutrudljivo po njih le lepote in jih izroča iz tega nepoznanega sveta ljudem. Včasih pa zaide v temne soteske, po katerih tava, išče v nove doline — pa so soteske brezkrayne in ne pride nikamor več iz njih. Misli sem pred par leti, da je tudi Maleš zašel v labirint, iz katerega ne bo našel več poti — pa glej, kar naenkrat se je odprla pred njim dolina, svet, lepši in bolj širok od tistega, v katerem je živel nekoč. Z majhnim nasmeškom in kakor v zadregi, da bi fotografije ne mogle prikazati tistega, kar je ustvaril na širokih ploskvah, mi je kazal vrsto posnetkov — iz teh sem pa spoznal, s kolikim zagonom je ustvarjal nove lepote, polne barv in življenja, daleč od doma sredi hrvaških ravnin. Vprašal sem ga torej:

Kje je vendar ta kraj tvojega novega dela?

To je Cirkvena. Leži na neskončni ravnini med Križevci in Bjelovarom. Pokrajina moji nekoliko romantični naravi ni privlačna — ni gora, ne smrekovih gozdov in čudovitega zraka, ki veje od Kamniških planin — le njive, same njive in kak hrastov gozdič — toda ljudje so tam kljub težkim časom dobri in polni življenja. Glej — možjo se deklice med štirinajstimi in petnajstimi letom, fantje med osemnajstimi in dvajsetimi. Njihove vezenine pa dokazujejo, koliko smisla imajo za lepoto. Ze pred letom mi je pisal tamošnji župnik — kje je zvedel zame, ne vem — naj pridem pogledat cerkev radi slikanja in prenovljenja. V strahu sem stal v začetku pred veliko odgovorno nalogo — toda ko sem potem prepotoval Nemčijo, Avstrijo, Češko in videl toliko cerkva in muzejev, je ta strah minil. Sedem in v lanskim jeseni poslikal strop. V zimi sem delal načrte in kartone za stranske slike in ornamentiko — letos v maju pa sem prišel na lico mesta in pred dnevi skoraj vse končal. Pomagalo mi je pet do sedem delavcev. Sedaj je cerkev polikana.

Vprašuješ me, kaj vse sem slikal? Cerkev je posvečena Mariji. Glej, slikal sem njene prisposode. V veliki ladji jih je osem iz starega zakona: Eva, Aronova hči, Sulamit, Abigail, Estera, Judita, Zena, odeva s soncem in Zena, preganjana od zmaja. Te podobe so nad tri metre visoke. Na stenah presbiterija sem naslikal Oznanjenje in Vnebovstajenje Marijino, Morsko zvezdo, Noetovo barko in Pomočnico Hrvatov. Slike so velike šest do osem metrov. Glej to Pomočnico Hrvatov! —

Ozrl sem se na posnetek — detail —: na tleh kleči žena v hrvaški narodni noši, polna tiste resnosti in miline, ki sem jo gledal tudi sam, ko sem lake žene srečeval po tistih širokih ravninah.

Si to slikal po živi podobi?

Seveda. Poleg tega sem naslikal na loku še Kraljico angelov in na stropu v presbiteriju štiri evangeliste. V stranski kapelici, ki je posvečena smrti, sem naslikal poleg ornamentike tudi simbole smrti, pekla, sodbe in nebes. Ornamentiko v cerkvi in kapelici sem delal po vzorih iz vezenin, ki so silno lepe. Seveda bi ti vse to moral gledati v barvah.

Kako sodiš o tem delu sam?

Naj to sodijo drugi. Napravil sem, kar sem napraviti mogel. Vem pa, da sem dobil vez med se-

boj in občinstvom in to je mnogo. Čim bolj se je delo nagibalo h koncu, tem več je prihajalo tudi iz daljne okolice ljudi in videl sem, da so z zadovoljstvom občudovali slike. Cerkev pa bo blagoslovil zagrebški nadškof.

Kako sodi sam, mi torej ni hotel povedati, toda med razgovorom je pravil tole: Nekoč sem ozmerjal nekega prepočasnega pomagača, toda ko sem se trenulek pozneje ozrl na Marijino podobo, ustvarjeno od mene, in sem zastrmel v njene oči, me je naenkrat zaskrbelo v duši, kakor da me karajo tiste oči in sem se kesal nad besedami, ki sem jih izrekel delavcu.

Pa je povedal tudi tole:

Jaz sem študiral grafiko in mi je radi tega linija blizu in predpogoj za slikanje v velikih dimenzijah. Vem, da se marsikdo čudi, da sem se spravljal na tako delo, posebno tisti, ki me sodi po moji surrealistični risbi (»Rdeče lučke«). Jaz pa sem neskončno vesel, da je šla ta risba skozi mojo dušo in srce. Kdor sledi in razume umetnost, že ve, zakaj in ve, da je bila tista moja doba iskanja po izrazu, čustvu, notranjem globljem doživljanju. Zato sem opustil zunanjo formo, do katere mi ni bilo. (Isto je pri njem spoznal dr. Stele.) Toda ko človek stoji pred veliko prazno ploskvijo v baročnem svetilu — tedaj zraste v umetniku tako notranja kakor zunanja forma druga od drugi, postajata eno samo telo, v katerem pa je življenje, v katerem ni abstraktnosti. Prejšnje delo torej ni bilo odveč. Dela pa, ki so le zunanja forma, so brez življenja. Glej, duša umetnika ima toliko različic, toda v vsaki je lahko nek nov poseben svet. Izgleda, da se bom posvetil cerkveni umetnosti in mlade sanje postajajo resnica.

Radoveden sem, kaj pravi župnik k slikam?

Župnik Pavao Jesih je zadovoljen z njimi. Ne pozabni mi bodo večeri, ki sem jih preživel v razgovorih z njim. Prepotoval je mnogo sveta in je bil tudi v Ameriki. Čita francoske in nemške knjige poleg domačih, pa je tudi velik prijatelj Slovencev in Slovenije, ki jo obišče, če le more, vsaj enkrat na leto s šolsko mladino. Naroden je na več naših književnih založb in na »Slovenec«. Pozna dobro naše kulturno in gospodarsko življenje. Vodi v svojem kraju več društev kljub velikemu delu, ki mu ga nudi fara z več kot desetletno ljudi, katero vodi sam.

Si rekel, da se boš posvetil cerkvenemu slikarstvu. Ali bo dela dovolj? Kam misliš sedaj?

Ne bom počival. Sem že prišel z načrti za drugo cerkev. Delo bo ogromno in dvomim, če ga bom dovršil v dveh letih. Na lico mesta sem izračunal, da bo treba poslati nad tri sto kvadratnih metrov — povečini s prizori iz Kristusovega življenja. In še za neko cerkev šest načrtov za slikana okna, ki so po šest metrov visoka. Kje je ta kraj, naj bo sedaj še skrivnost. Pozneje se bova lahko razgovarjala o tem.

Miha se je zagledal zamišljeno na oblake, ki so med domačimi kostanji romali nekam daleč po sinjih višavah. Črna kava je stala nepopita pred njim. Z nize pa so vame strmeli posnetki Eve, Sulamit, Abigail, Estere — prečudni lepi obrazi — daljno življenje in vendar priključeno iz duše našega človeka v sedanje dni in vendar ne doma, ampak le v tujini.

Magajna Bogomir.

Pet vlomov v eni noči

Nočni boj z orožniki

Rajhenburg, 14. septembra.

Ze v torek so se pojavili tu in tam sumljivi tipi, katerim pa sprito današnjih časov, ki je vedno polna cesta ljudi, ki beračijo in nadlegujejo za podpore, nismo pripisovali velikega pomena. Kdo bi si mislil, da nam torkova noč pripravila tako presenečenje. Toda v torek zvečer ob pol dvanajstih so se pojavili pri trgovini Blaža Jeričke v Rajhenburgu vlomilci, ki so zvrli roletu pri izloženem oknu, da bi udrl v trgovino. Prestrašili so se pa, ko so začeli, da se odpira okno v nadstropju. Zbežali so ter so napravili škodo le pri roletu. Ze deset minut kasneje so poskušali svojo srečo pri čevljarju Gršku. Zopet so vlomili v izložbeno okno, nalomili okenski okvir in razbili šipo. Ko je Gršč pogledal skozi okno, je že eden rokomavhov proti njemu ustrllil, vendar je pa cilj zgrešil. Med tem časom je tudi Geršak odgovoril s strelji, nakar so vlomilci urnih korakov pobegnili.

Ob pol enih ponoči so isti vlomilci nalomili vrata pri trgovcu Jeričku Antonu na Senovem. Ta jih je zopet prepadil s strelji iz samokresa. Predzrost vlomilcev se vidi iz tega, da je trgovina Jeriček na Senovem ravno nasproti orožniške postaje. Ze par minut pozneje so se srečali z rudniškim nočnim čuvajem Vidmarjem in proti njemu oddali par strelj. Tudi on jim je odgovoril s streljanjem. Vidmar je ostal nepoškodovan. Takoj na to so vlomili v prodajalno delavskega doma na Senovem, kjer se jim je posrečilo odnesti 8000 Din v gotovini. Denar je bil v blagajni. Zatem so odšli naprej na Veliki kamen ter so pri trgovki Anderluh zopet vlomili v trgovino ter že nabrali raznega blaga.

Med tem pa jih je že zasledovala orožniška patrulja. Ko so opazovali vlomilce zapazili orožnike, so je vnela med orožniki in vlomilci prava bitka; strelji so nagosto padali z obeh strani. Roparji so blago pustili in zbežali. Kakor vse kaže, je bil eden od vlomilcev zalet, ker je bilo slišati na njihovi strani močan krik. Kljub temu se jim

je beg posrečil v temni noči. Velikopolezni načrt, ki so si ga sestavili vlomilci in ki so ga izvedli v tej noči, dokazuje, da je na delu velika razbojniška tolpa. Kakor čujemo so bili te dni izvršeni tudi večji vloni na Vidmu, Krškem, Stari vasi in v okolici. Pred 14 dnevi se je dovršil velik vlon tudi v Koprivnici pri Rajhenburgu, kjer je bilo odnesenega blaga za približno 70.000 Din in to na jako drzen način pri trvdki Vehovar.

Kakor domnevajo ljudje, je to ena in ista dobro organizirana tolpa, ki ima tudi svoje lastne automobile, na katere nakladajo blago popolnoma po ameriškem vzoru.

Prebivalstvo je silno razburjeno ter s strahom premišljuje, kaj bo sedaj ko se približuje zima in se ceste vedno bolj polnijo s potepuhi in raznimi neznanimi ljudmi.

Vsekakor bi bilo nujno potrebno, da se varnostna služba ojači in to vsaj ponoči v trgu Rajhenburgu. Senovem, Velikem kamnu, Koprivnici in vseh prometnejših krajih, da se zaščiti tukajšnje prebivalstvo.

Dvojni vlon na Smarni gori

Smarna gora, 15. sept.

Na mali šmaren je bilo vlomljeno v nabiralnik pri sv. Soboti in v nabiralnik pri sv. Antonu. Vlom je bil izvršen pozno v noč, ko so romarji že odšli. Vlomilec se je nadjal veliko drobiža, zato je vzel s seboj vrečico za denar. To vrečico je pustil prazno ležati pri kapelici sv. Antona gotovo vsled presenečenja, ker ni dobil niti dinarja. Pred nočjo se je kakor vedno tudi ta dan pobral iz svojih nabiralnikov in tako je brezbožni ropar doživel zasluženo razočaranje.

Pridobivajte novih naročnikov

Maribor Slomšku

Maribor, 14. septembra.

Nedeljo za nedeljo prirejajo po župnijskih družstvih Slomškove proslave v spomin na 70 letnico njegove smrti. Največ proslav bo 25. septembra, zadnjo nedeljo v septembru, ki je določena za »Slomškovo nedeljo«. Ta dan bodo po vsej lavantinski škofiji v počastitev Slomškovega spomina cerkvene in prosvetne slavnosti.

Kakor druge župnije v škofiji tako bo proslavila 70 letnico Slomškove smrti tudi stolna župnija v Mariboru. Proslava bo obsežnejša, kakor v drugih župnijah. Od 17. do 25. septembra se bo vršil v stolnici sv. misijon. V tej stolnici je Slomšek bil priredil prvi sv. misijon v svoji škofiji. Namen misijona je poziviti v Mariborčanih Slomškovega duha.

Dne 24. septembra zvečer priredijo mariborska katoliška društva pod vodstvom pevskega društva »Maribor« v narodnem gledališču slavnostno akademijo. Začetek bo ob uri, v kateri je Slomšek pred 70. leti zatisnil blage oči. Naslednjega dne bo cerkvena slovesnost. Ob pol desetih bo slavnostni govor o Slomšku, nato pa pontifikalna sveta maša prevzvišenega nadpastirja. Maši bodo prisostvovali tudi oblasti in društva z zastavami. Po službi boži bo na pokopališču odkrite Slomškove spominske plošče. Odkril jo bo gosp. pomožni škof dr. Tomažič. Plošča bo visela nad vrati kapele, v kateri počivajo Slomškovi zemeljski ostanki.

Vedno beli zobje

Poročam Vam, da že 15 let uporabljam zobno pasto »Chlorodont«. Se nikdar nis nis razočarala. Imeli smo vedno bele zobe in prijeten okus v ustih, tembolj ker uporabljamo že dalj časa Chlorodont ustno vodo. Tudi uporablja cela družina samo Chlorodont zobne četke. J. Podgornik, T. Zahlevajte zato samo pristno Chlorodont zobno pasto, tuda Din. 8. in Din. 13., ter zavrcajte vsak nadomestek.

Iste dne zvečer bo zaključek sv. misijona. Po zadnjem blagoslovu se bo vsa množica z gorečimi svečami v rokah podala na Slomškov grob, da se pokloni spominu velikega služabnika božjega in si izprosi njegove priprošnje pri Bogu.

Maribor je tako srečen; da ima v svoji sredi grob velikega Slomška, radi tega si bo prizadeval, da dostojno proslavi 70 letnico velikega pokojnika.

Arheološke najdbe v Starčevem

Pančevo, 14. sept.

Ameriška arheološka ekspedicija, ki se že več mesecev nahaja v naši državi in ki je v dogovoru in sodelovanjem belgrajskega narodnega muzeja skoraj tri mesece odkopavala obsežno predzgodovinsko najdišče blizu vasi Starčevo pri Pančevu, je prav te dni končala svoje delo in se odpravila domov. Ker so rezultati letošnjega prekopavanja v Starčevem zanimivi in znanstveno pomembni, bom v naslednjem zelo kratko spregovoril o njih. Oni pa, ki bi se podrobneje zanimali za stvar, bodo o odkritjih lahko brali v obsežni znanstveni monografiji, ki bo čez nekaj mesecev izšla.

Neolitko najdišče v Starčevem je odkrito čisto slučajno pred nekaj leti. Na tem mestu je namreč stala opekarna in delavci, ki so kopali glino za opekarno, so pogosteje zadevali na kose stare keramike, katere postanek jim ni bil znan. Ker so bili radovedni, odkod bi mogli biti ti kosi tako globoko v zemlji, so se domenili in nekaj kosov teh keramičnih izdelkov poslali v pančevski in belgrajski narodni muzej, z namenom, da jih strokovnjaki podrobneje preiščejo. Tu so ugotovili, da so ti kosi pečene barvane gline iz mlajše kamene dobe. Na ta način je prišlo do podrobnejšega preiskovanja omenjenega ozemlja pri Starčevem in do letošnjega širokopoteznega prekopavanja.

Sledovi novokamene plasti se nahajajo povprečno 2 in pol metra globoko, pod brezpomembnim in že od delavcev prekopanim slojem iz železne dobe. Precej napora je bilo treba, predno so prekopali le del obsežnega najdišča. Stroški letošnjega prekopavanja znašajo nekaj čez 150.000 dinarjev. Ameriška arheološka ekspedicija v zvezi z belgrajskim narodnim muzejem, katerega je zastopal kustos dr. Grbič, je bila celo leto na terenu. Danes je v glavnem znanih precej zanimivih podatkov. Najdišče je predvsem zanimivo radi

barvastih keramičnih izdelkov iz neolitke dobe. To pa radi tega, ker se podobni barvasti keramični predmeti nahajajo zelo redko v tem delu vzhodne Evrope, dočim jih v zahodni Evropi sploh ni, vsaj iz tega časa ne. Osnovna barva teh keramičnih kosov je rdeča; v nji pa se nahajajo črna polja z ravnimi belimi progami. Odkopali so tudi celo vrsto bolj grobih in nebarvastih keramičnih izdelkov, ki so pa sorodni z istovrstnimi glinastimi izkopankinami iz znanih najdišč v Vinči in Butmiru, dočim so manj podobni onim iz Bolgarije. Razen tega so v glinasti plasti našli več posod, ki so bile pa po večini razbite in jih bo mogoče le deloma, in to samo v muzejskih studijih, sestaviti, in celo vrsto predmetov iz kamena, kot nože, sekire itd., ki so pa po obdelavi še zelo grobi in težko uporabljivi.

Zanimiva in obenem čudna najdba pa sta dva vodnjaka, globoka 3, oziroma 4 in pol metra, v katerih se je na nahajala cela vrsta predmetov iz neolitke dobe. Nekaj podobnega niso doslej našli še na ozemlju nobenega predzgodovinskega najdišča. Vendar je g. Grbič zelo skeptičen in dvomi, da sta ta dva vodnjaka skopana v neolitki dobi. Tudi sledove domovanja predzgodovinskega človeka, ki so bili spleteni s čudno ograjo, so našli v zemlji, in pa nekaj grobov, ki pa niso dali pomembnih materialnih rezultatov. V enem je počival pokojnik v skrtni pozituri, v drugem iztegnjen. Izkopane predmete bodo prenesli v Belgrad v narodni muzej, kjer jih bodo posebni strokovnjaki še podrobno proučili.

O rezultatih izkopavanja v Starčevem pri Pančevu, ki se bo pa najbrže, vsaj kakor je izjavil voditelj ameriške znanstvene ekspedicije, že prihodnje poletje nadaljevalo, izide posebna znanstvena publikacija z bogatim ilustrativnim materialom. Tako se bodo znanstveniki celega sveta lahko podrobneje seznanili z vrednostmi, ki jih vsebujejo naša bogata arheološka najdišča. P.

Boj z razbojniki na Velebitu

Belgrad, 15. septembra. AA.

Včeraj ob 2 popoldne je žandarmerijska patrulja treh žandarjev pri zalezovanju v planini Velebit naletela na kraju, imenovanem Jadovno, na osem oboroženih razbojnikov, ki so bili 7. t. m. izvršili napad na žandarmerijsko postajo v Bršanah. V borbi je bil en razbojnik ubit, drugi pa so pobegnili in patrulja jih zasleduje.

Na lico mesta so razbojniki zapustili naslednje predmete: štiri peklenke stroje z urami, dva peklenka stroja brez ur, pet bomb, štiri revolverje, 2000 revolverskih nabojev, večjo količino

razstreliv, štiri čepice s pločevinastimi kokardami, na katerih je vtišnjena črka »U«, osemnajst platnenih torbic za patrono, šest platnenih torbic, tri pare opank, 3 metre metilnice, dva pasa s žezramnicami, štiri čutare in šest plaščev tujega izvora.

Ugotovljeno je, da je ubiti Stjepan Devčić, ki je bil svojčas zaradi svojih zločinov pobegnil v Zader.

Krvavi sledovi pričajo, da so med pobeglimi razbojniki tudi ranjeni.

Izmed orožnikov ni ranjen nobeden. Patrulja je razbojnikom za petami.

Sestradano revo raztrgal brzovlak

Ptuj, 15. septembra.

Na strahovito najdbo je naletel davi krojač Franc Bedrač, ko je okoli petih zjutraj korakal ob železniški progi od postaje Hajdina proti Sv. Lovrencu. Naletel je na progi na ude človeškega telesa, ki so bili raztreseni v dolžini kakih 300 m ob tračnicah in med njimi. Nekako v sredini pa je bila cela mlaka strjene krvi in deli telesa z ohranjeno glavo. Strgana obleka je kazala, da je pod kolesi umrla ženska.

O strahoviti najdbi je bila obveščena takoj ptujška postaja, ki je naznanila slučaj orožništvu. Pod poveljstvom narednika Potočnika je odšla na mesto nesreče orožniška patrulja in kmalu je dospela tja tudi komisija z zdravnikom, ki je ugotovila, da je povozil žensko prvi nočni brzovlak.

Železniški invalidi

Železniškim invalidom prejšnje Avstrije se do danes niso prevedene njihove kronske izgodbne rente. Zakaj so ti invalidi zastopavljeni napram onim železniškim invalidom prejšnje ogrske kronke, je nepojmljivo, ker zadnjim invalidom so njihove rente bile prevedene z zakonom o preveđbi kronskih vpokojencev že z dnem 1. avgusta 1927. leta, dokaz njihovi dekreti. Najbolj čudno pa je, ker oboji invalidi prejemajo svoje rente na račun prometnega ministrstva železniške direkcije v Zagrebu.

Kaj je bila in kaj bi še morala biti nezgodna renta gori imenovanh?

Železniški invalidi državne in južne železnice so imeli poseben z zakonom določen zavarovalni fond, iz katerega so dobivali ponesrečeni namenečenci in delavci posebno invalidsko rento, brez ozira na to, ali so imeli pravico do pokojnine ali ne. Imenovane rente niso v nobenem slučaju omejevale opravičencem pripadajočo jim pokojnino.

Označene rente so se smatrale kot nadomestilo za izgubljeno delazmožnost in z nezdgo zvezanih drugih posledic, kakor nemožnost dosege najvišje plačilne stopnje in s tem polne pokojnine. Rente so bile določene ponesrečencem za preživljanje sebe in svoje družine. Te rente gori imenovanih so se danes ostale neprevedene in se že vedno za predvojnih 100 zlatih kron nakazuje 25 Din mesečno, kar je gotovo krivica. Nerazumljivo je, pustiti te nesrečnike, kateri so po svoji vestnosti v službi žrtvovali za splošni blagor svoje zdrave ude, da morajo v svoji ohromelosti, visoki starosti in že na koncu svojih dni živeti v največji bedi in pomanjkanju.

Omenjamo že, da so vse nasledstvene države prevzele premoženje takratne železniške zavarovalnice, kakor tudi železniške invalide v svojo oskrbo.

Primorani smo na gori imenovane nedostatke ponovno opozarjati vse merodajne faktorje in prositi v tem oziru nujne pomoči kakor tudi da se jim vsa prizadejana krivica popravi in sicer tudi za nazaj.

Društvo železniških vpokojencev za Dravsko havnino v Ljubljani.

Po grozdje v Belo Krajino!

Najlepši praznik našega vinogradnika je trgativ. Ta dan prejme vinogradnik plačilo za svoje težko delo in zelo srečnega se počuti, ko vidi, da njegov veliki trud ni bil zaman. Za meščana, ki po zna grozdje le s trga v košarah, je poseben užitek, če si ga more narezati sam. Mnogo je še takšnih, ki ne poznajo tega izrednega užitka, in tem ljubiteljem dobrega domačega grozdja se nudi prav lepa prilika v Semiču v Beli Krajini. Nedeljski turistijski vlak nudi najlepšo priliko, da si ogledamo Belo Krajino iz semiških gor, od koder je najlepši razgled po Beli Krajini. Ni čuda, da nosi ta kraj ime rajski Semič.

Tamošnji vinogradniki so se odločili dovoliti rezanje grozdja po lastni izbiri v vinogradu po ceni od 3 Din za kg. Izletniki, ki nameravajo po to trgativ, naj se odpeljejo v nedeljo z izletniškim vlakom ob 5.23 iz Ljubljane v Semič, kjer bodo poizvedeli vse podrobnosti na kolodvoru v Semiču. Upamo, da bomo s tem zelo ustrežlj ljubiteljem naše Bele Krajine in našega domačega grozdja. Vlak stane v Semiču in nazaj 36 Din.

Kranci

Tombola. Ponovno opozarjamo, da so tablice v prodajni v vseh trgovinah in gostilnah v Kranju. Cena tablici do včete sobote 4 Din; v nedeljo stane tablica 5 Din. Kupite jih pravočasno, ker je število omejeno.

Ljubljana

Strojevodja se smrtno ponesrečil

Tragična nesreča na gorenjskem kolodvoru

Ljubljana, 15. septembra.

Ponoči, oziroma davi, na vse zgodaj jutraj, je prišlo na gorenjskem kolodvoru do pretresljive nesreče, katere žrtev je postal marljivi strojevodja Karol Horvat. Horvat je nastopil ob pol 3 službo v kurilnici št. 11. na gorenjskem kolodvoru. Določeno mu je bilo, da z lokomotivo št. 7006 odpelje tovorni vlak ob 3.45 v Kočevje. Horvat je hotel pregledati in pripraviti lokomotivo, ki jo je kurjač Poreber pripeljal na tir iz kurilnice proti okretni plošči. Na tej plošči je tudi majhna hišica, v kateri je električni motor, ki žene okretno ploščo. Horvat je stopil v to hišico ter hotel skozi njo skočiti na lokomotivo. Ko je stopil na zadnjo stopnično dohoda na lokomotivo, je lokomotiva ravno privozila tik te hišice, tako, da je Horvata stisnilo čez trebuh in prsni koš ter je lokomotiva vrgla ponesrečenca na streho hišice.

Horvat je strahovito zakričal od groznih bolečin. Kurjač Poreber, ki je opazil, kaj se je zgodilo, je z zavoro takoj ustavil lokomotivo. Poma-

gati pa Horvatu ni mogel mnogo, saj ga ni mogel niti sneti s strehe te hišice. Horvat je ves čas strahovito kričal, tako grozne bolečine je čutil. Z grozo so ljudje daleč naokoli čuli njegovo pretresljivo vpitje. Iz kurilnice, kjer so bili obveščeni, so takoj poklicali reševalni avto. Poklicni gasilci so imeli precej napora, da so spravili Horvata s 1 in pol metra visoke strehe utice na nosilnico in na tej v reševalni avto. V bolnišnici so težko maralnemu Horvatu nudili takoj vso potrebno pomoč, toda bilo je brezuspešno: ob 6 jutraj je Horvat izdihnil.

Pokojni Karol Horvat, žrtev tako strahovite nesreče, se je rodil 23. julija 1888 in je bil pristopen v Ljubljano. S svojo družino je stanoval na Celovski cesti 68. V železniški službi je bil od 1. 1914 in je veljal za dobrega in zanesljivega uslužbenca, ki so ga cenili predstojniki in tovariši. Horvatova žena je povrh tega sedaj še bolna in so jo morali skrajno previdno obvestiti o možni tragični smrti. Tragični dogodek je vzbudil v mestu mnogo sočutja.

○ Nave vozne cene na tramvaju. Uprava električne cestne železnice v Ljubljani sporoča, da stopi nova tarifa v veljavo dne 1. oktobra t. l. Z novo tarifo se uvede enotna cena po 1.50 Din za vse proge v mestu, na Viš in v Zg. Šiško do remize, in po 3 Din v St. Vid, in to brez ozira na dolžino proge. Od remize v Zgornji Šiški do St. Vid stane vožnja 1.50 Din. Potnik, ki se pelje v St. Vid, plača do remize 1.50 Din, od remize naprej pa daljnih 1.50 Din, skupaj torej 3 Din. Za otroke do 10 leta stane vožnja 1 Din, v St. Vid pa 2 Din. S 1. oktobrom t. l. se uvedejo tudi mesečne karte za krajše proge in sicer do 3 delnih prog za 2 kratno vožnjo dnevno po 60 Din mesečno, za 4 kratno vožnjo pa po 90 Din. Vse ostale določbe sedanje tarife ostanejo nespremenjene. Ker so se vršile nerednosti z mesečnimi in delavskimi kartami, se bodo izdajale za nabavo mesečnih in delavskih kart izkaznice s sliko. Izkaznice za delavske tedenske vozne listke se bodo izdajale le proti predložitvi davčne knjižice. Ker se po 1. oktobru t. l. časovni vozni listki brez izkaznice s sliko ne bodo več izdajali, naj vsi oni, ki se nameravajo posluževati časovnih voznih listkov, preskrbe izkaznice (po 5 Din) še pred 1. oktobrom t. l. v novi remizi v Zgornji Šiški.

○ Velika gasilska vaja ljubljanske gasilske župe bo v nedeljo 18. septembra ob pol 15 pod vodstvom župnega načelnika g. Zupana Franca iz Most pri Ljubljani. Sodelujejo gasilna društva: Ljubljana-mesto, Ljubljana-Barje, Ljubljana-tobačnica, Sp. Šiška, Moste, Orle, Rudnik, Lavrica, Stepanja vas, Bizovik, Smartno ob Savi in Podgorica. — Izbruh požara se naznani s topovskim strelom ob pol 15 v ljubljanskem gradu, na kar odhite vsa gasilna društva, ki sodelujejo pri vaji, na požarišče. Požarišče je določeno: trnovski cerkev in nje okolica. Naloga gasilcev bo, da čimprej omeje požar. Po končani vaji bo na Trnovskem pristanu ob Ljubljani smotna gasil, orodja in tehničnega moštva. — Cenjeno občinstvo se v izogib nesreče naproša, da v času od pol 15—17 pazi in se pokori rediteljem kakor tudi da pazi na prihod posameznih društev, ki bodo z največje hitrostjo privozila na požarišče in to: Enonska cesta in Trnovski pristan, kjer je dovoz za vsa društva izpred šole na Prulah, Kongresnega in Turjaškega trga.

○ Čolnarji iz Podpeči so letos v Ljubljaničini strugi male ne vsakdanji pojav. Dovažajo namreč iz Podpeči do vrha natovorjene čolne trtega podpeškega kamena za škarpno v Ljubljani. Navadno pripeljejo kamen že ob zori v Ljubljano do Sv. Petra, kjer ga zmečejo iz čolnov. Samo tiste dni pač ne morejo s čolni v Ljubljano, kadar spusti gradbeno vodstvo vodo po Ljubljani, da odnese iz struge vse v dolgih dnevih nabrano nesnago. Vsak čolnar dobi za vožnjo iz Podpeči v Ljubljano in nazaj 125 Din. To je prav za prav zelo malo, ako pomislimo, da je potiskanje težkega čolna naporno delo. Do vrha natovorjen čoln sprejme do 20.000 kg kamena, torej polna dva vagona. Ker je Ljubljana zdaj v mestu večinoma zaprta, se pomika čoln zelo počasi skozi barje. Treba ga je potiskati z dolgimi drogovi ter znasa vožnja s polnim čolnom iz Podpeči do Sv. Petra v Ljubljani kljub temu 7 ur. Navadno odrinejo čolnarji s tovornim že pred polnočjo iz Podpeči, vozijo do Ljubljane vso noč do jutra, ko pridejo na cilj k zaprti začasnji zapornici pod Sv. Petrom. Nazaj v Podpeč potiska čolnar prazen čoln 6 ur. Vsak dan opravi vsak čolnar eno vožnjo v Ljubljano in nazaj. Spi navadno po 5 ur vsak dan. Vožnja sama vzame 13 do 14 ur, ostali čas pa na nakladanje in izkladanje. Kadar Ljubljana teče normalno, da ni nikjer zaprta, tedaj gre vožnja proti Ljubljani seveda hitreje. Tudi v 2 urah pripelje čolnar natovorjen čoln do trnovskega pristanišča. Toda tedaj je pa nazaj proti toku napornejša pot ter je treba prazen čoln potiskati iz Trnovskega do Podpeči polnih 7 ur in pol. Vsekakor je čolna-

O petkih in vseh postnih dneh
gotovo ti bo šlo na smeh,
če k Slamiču boš pot usmerjal
in slastne ribice večerjal.

rjenje na Ljubljaničino naporno delo ter zaslužek čolnarjev ni prav nič prevelik.

○ Ne mačite klavne živine! Pišejo nam: Kogar vodi pot češče proti klavnic, je bil gotovo že priča bolj ali manj mučnih prizorov, kako kruto ravnanje s klavno živino na cesti. Mnogokrat do smrti utrujena žival komaj še more premikati noge, pa vendar radovaljno gre dalje, kolikor hitro pač more. Sirovi gonjač pa neprestano mlati po njej z gorjačo, čisto tjavdano, mehanično, kakor da bi udarjal po mrtvem hodu. Zakaj tako mučenje živali, ki gre v smrt, dasi je življenje tudi njej drago kakor vsaki živi stvari? — Danes sem videl to-le: Z dolenskega kolodvora so peljali na klavnico natrpano polno vozelet. Kletka na vozu je bila čisto neprimerno zgrajena: namesto da bi bila pri tleh ograja vsaj pol metra visoko izšla, to je brez špranj, so pa ozke deske takoj pri tleh čisto na redko postavljene tako, da posebno v gneči vedno kaka žival vtakne nogo v špranjo in obvisi tako kdove kako dolgo, predno kdo to opazi. A potem ji še trikrat gorje, kajti hlapec ji poliska noge nazaj na način, da je človeka groza pred takimi sirovostjo. Tako je bilo tudi danes. Tele, ki ga je to doletelo, je obležalo na dnu voza kakor mrtvo. Tako ravnanje je sramotno in nedopustno in pozivamo pristojno oblast, da takemu barbarškemu ravnanju z živino že enkrat na pravi konec. Društvo za varstvo živali pa naj se zanima za to, kako je poskrbljeno za tele, ki na klavnici čakajo na zakol ali izvoz. Ta uboga živinčeta prevečajo cele dolge noči. Mukajo zapored po večkrat tako obupno in bolešno, da gre človeku skozi mozeg. Kdor stanuje tam v bližini, mora zabiti vsa okna, ker drugače ni mogoče zatistiti oči. Teleta naj se nemudoma odpravljajo dalje ali pa naj se za uboge živali preskrbi tako, da bodo moge mirovati same in dati mir tudi počitka potrebnemu sosednemu prebivalstvu.

○ Zanimarjena cesta. Zaradi razsvetljave je gotovo najbolj slabo preskrbljeno za Dolensko cesto. Mrak, ki sedaj nastopi že ob pol 7, se do 7 celo do 8 zvečer nemoteno razvije vsak večer v najpopolnejšo temo in je ugoden slučaj omogoči, če razsvetlo pozneje in tam kakšna luč. Sicer sosednja izkanska cesta tudi ni vzorno razsvetljena, toda če bi bila tako Dolenska cesta, pa bi bili prebivalci zadovoljni!

○ Prekopane ceste. Ze dober mesec je prekopana cesta za gradom. Na tej cesti prav velikopolezno prenavljajo razne napeljave, zlasti pa so zelo izboljšali kanalizacijo. — Včeraj so prekopali Poljanski nasip od Zmajskega mosta navzdol. Položili bodo namreč v cestnišče nove plinske cevi.

○ Nočno službo imajo lekarne: mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Ustar, Sv. Petra cesta 78 in mr. Hočevar, Celovška cesta 34.

○ Se ena nesreča v kurilnici. O pretresljivi nesreči v kurilnici na gorenjskem kolodvoru poročamo na drugem mestu. V sredo zvečer pa se je tudi v kurilnici na glavnem kolodvoru pripetila ena nesreča. 48 letni delavec Ivan Cankar z Viča 19, je delal okoli 10 zvečer v kurilnici. Na desno nogo pa mu je padlo težko železo, ki mu je zlomilo. Reševalni avto ga je prepeljal v bolnišnico.

○ Razne nesreče. Na trgu je včeraj stregel 25-letni mesarski pomočnik Pavel Anžič iz Hradeckega vasi 66 neki gospej. Pri tem pa mu je spodrnil nož in se mu zaril v levo nogo. — Na ulici je padla uradnikova žena Tončka Benedičič iz Idrijske ulice in se poškodovala na obrazu. — V Mali vasi pri Ježici je padel z vozička in se poškodoval na obrazu 6 letni Damijan Pivk, sin orožniškega narednika. V Virmašah pri Stari Loki je krava pritisnila ob steno 40 letno Marjoto Triller, posestnikovo ženo, ki si je zlomila desno roko. — S ko-

Maribor

Mariborčani, okoličani! Ves prihodnji teden se vrši v tukajšnji stolnici sveti misijon s slovenskimi in nemškimi pridigami po že objavljenem sporedu v spomn 70 letnice smrti velikega škofa A. M. Slomška.

Rebeljon na mariborskem trgu. Prejšnja leta je bila prodaja grozdja na trgu tako rekoč monopol branjevcev, ker se noben kmet ni spomnil, da se da tudi ta sad dobro vnovčiti. Letos pa je sila pritiskala ljudi in grozdja je čimdalje več. Celi tovorni avtomobili, obloženi s sladkim grozdjem, stoje na novem trgu ter bodejo v oči branjevce, ker jim odjedajo zaslužek in kvarijo ceno. Zadnjega tržnega dne je nastal na trgu radi prodaje pravcati rebeljon, katerega so začeli branjevci proti prodajalcem grozdja. Zadeva pa gre še naprej in pride pred višjo instanco, ker bodo branjevci zahtevali, da se dovoli prodaja grozdja na trgu producentom le od 5 kg dalje, kakor je to običajno v nekaterih drugih mestih. Dokler pa spor ne bo po posredovanju oblastnikov rešen, se bje zaenkrat na trgu ljuta konkurenčna borba med branjevci in prodajalci grozdja. Na prvi nasok branjevcev so odgovorili prodajalci z učinkovitim orožjem: znižali so ceno od 4 na 3.50 Din za kg. Branjevci so odgovorili na enak način in že nekaj dni prodajajo grozdje po 3 Din. In pravijo, da bodo vzdržali toliko časa, da preženejo prodajalce z nizkimi cenami s trga. Ob ljutem boju dvojice se smeje tretji — občinstvo, ki pride poceni do grozdja.

Polaganje temeljnega kamna. Medtem ko rušijo na eni strani staro lampisterijo poleg kolodvora, so pričeli delavci na drugi strani že s kopanjem temeljev za zgradbo nove poštne carinarnice. V kratkem prično že z betoniranjem kletnih prostorov in nato sledi polaganje temeljnega kamna, ki se bo izvršilo s svečano prireditvijo.

Ponarejeni srebrniki. Neka kmečka ženica je oddala včeraj na trgu pri prodaji grozdja v zameno za stotak srebrnik za 10 Din, ki se je zdel stranki radi slabega leska in lahke težine sumljiv ter ga je izročila policistu. Na policiji so ugotovili, da gre za falsifikat, ki je zelo spretno izvršen. Novec je iz zlitine svineca in aluminija ter na prvi pogled pravemu popolnoma podoben. Razlikuje se le po težini in zvoku. Zenico, ki je izdala falsifikat, so privedli na policijo, kjer se je ugotovilo, da je ne zadene nobena krivda ter je ravnila v dobri veri. Denar je dobila od sadnega trgovca, ki je kupil jabolka. Bržkone izvira falsifikat iz kovačnice, ki so jo nedavno razkrili v Novem Sadu.

Otrokom godbe. Pouk v gosli daje po sila nizki ukovni glasbena šola tukajšnje Katoliške mladine. Prijave se sprejemajo v Omladinskem domu, Cvetlična 28.

Bilanca človekoljubnega dela. V letošnjem poletju je bilo na Počitniškem domu pri Sv. Martinu na Pohorju oskrbovanih v treh skupinah 428 otrok po mesec dni. Od teh je bilo 79 sirot in drugih zelo ubožnih otrok, 179 delavskih, železničarskih in poduradniških otrok, 58 sirot iz banovinskih zavodov, 54 iz uradniških družin in 58 otrok od staršev iz drugih poklicev. Mariborska občina je vzdrževala 88 slabotnih otrok, banska uprava je dala podporo za 84 otrok, Zdravstveni dom v Mariboru je na svoje stroške poslal 43, Rdeči križ 9, banovinski zavodi 58, razna dobrodelna društva 48 otrok, na lastne stroške je prišlo 80 in društvo za zaščito mladine je poslalo 23 otrok. Po veliki večini je bila deca iz Maribora in bližnje okolice, 20 iz Celja, po 5 iz Zagorja in Hrastnika, 47 iz Ljubljane, 10 iz Ptujja, ostali pa iz drugih industrijskih krajev.

Volii so zbesneli. Do nesreče, ki je iztekla še dokaj ugodno, je prišlo včeraj pri vhodu iz Tattenbachove ulice na Glavni trg. Par voličev se je ustrašilo avtobusa ter zdrvel z vozom vred po ulici naprej, dokler se ni zaletel v tovorni avto. Karambol je imel za voliče kakor za prestrašenega voznika, ki se je nahajal na vozu, za posledico nekaj hujših bunk in ran.

Iles je padel in si zlomil levo ključnico 38 letni posestnik Rafael Šturk s Turjaka 1. Vsi ponesrečenci se zdravijo v bolnišnici.

Pumparce, obleke, trenchcoat najceneje A. Presker, Sv. Petra cesta 14.

Srajce, kravate, naravnice, žepne robce in nogavice, kupite najbolje pri trvdki Miloš Karličnik, Stari trg 8.

Naznanila

Stolna Prosveta vabi svoje člane in prijatelje društva na poldnevni izlet v Mekinje pri Kamniku, ki bo v nedeljo 18. t. m. popoldne. Odhod s kamniškimi vlakom ob tričetrt na 2 popoldne z glavnega kolodvora.

Zdravniki, ki se žele udeležiti kongresa zgoslovanskih zdravnikov v Vrnjački banji, dobe legimitacije pri dr. Kocijančiču od 9—11 na OUZD.

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

DRAMA

Začetek ob 20

Sobota, 17. septembra: CELJSKI GROFJE. Premijera. Izven. Otvorilna predstava.

Nedelja, 18. septembra: ROKSY. Premijera. Izven.

Ptuj

Pistoča ni igrača. 19 letni delavec Jožef Zuneo iz Vičancev je našel nekje na podstrežju staro rjavo pištočo, ki jo je nabil in sprožil. Prvi strel je bil brezhiben; zato je pištočo še enkrat nabil in pridjal večjo količino smodnika. Pri sproženju pa je cev eksplodirala in strelcu popolnoma razmesarila levo roko. S težko poškodbo so ga spravili v bolnišnico.

Premalo učenih moči. S svoječasho ukinitvijo višje gimnazije je bilo reducirano tudi učno osebje. Pozneje se je višja gimnazija zopet dovolila, ni se pa nastavilo potrebno število profesorjev. Tako so sedaj glede učnega osebja na tukajšnji gimnaziji hudo v škripih in ne vedo, kako in kaj.

Zadnja poročila

Izpremembe v nemški diplomaciji

Berlin, 15. sept. tg. Pri bodočih spremembah v nemški diplomatski službi je posebno pomembna premestitev dosejanega nemškega poslanika v Parizu von Hösche v London. Kakor znano, je namreč mesto nemškega poslanika v Londonu prazno, odkar je bil von Neurath imenovan za zunanjega ministra. Von Hösche je bil skoraj ves povojni čas zastopnik Nemčije v Parizu. Kot njegov naslednik se imenuje von Köster, sedanjí voditelj personalnega oddelka v zunanjem ministristvu in bivši nemški poslanik na Norveškem. Kot naslednik nemškega poslanika v Belgradu von Hassela, zeta admirala von Tirpiza, ki bo odšel v Rim, se navaja poslanik Freytag, sedaj voditelj prosvetnega oddelka v zunanjem ministristvu, ki je bil prej že v raznih diplomatskih službah na Balkanu.

Smrtna kazen za gnusen zločin

Belgrad, 15. sept. 1. Danes se je v dvorani okrožnega sodišča pričela razprava proti zločincu Andreju Hincmanu, ki je v noči na 7. marec izvršil gnusen zločin nad osemletno učenko ljudske šole Danico Crnogorac ter jo nato v zakatni baraki zadavil. Za proces je vladalo veliko zanimanje. Zvečer je bila razglašena obsodba in je zločinec obsojen na smrt.

Nov način za predpis davkov

Rim, 15. sept. tg. Na današnjem ministrskem svetu so sklenili nekatere nove načine za ugotovitev davčnih obvez. V bodoče bodo davčne oblasti smele zaračunavati tudi take dohodke, katerih ni mogoče ugotoviti drugače, kakor po splošnem načinu življenja davčnih obvezancev. Dalje se bodo do skrajnosti znižali dohodki in odškodnine članov nadzorstvenih svetov onih delniških družb in podjetij, ki so dobile od države podporo radi gospodarske krize.

Ameriški bojovniki zahtevajo denar

Newyork, 15. sept. tg. Kljub Hooverjemu demonstrativnemu svarilu je letni kongres ameriških legionarjev skoraj soglasno sprejel zahtevo o bonih in s tem zopet povzročil veliko nevarnost za stabilnost ameriških financ. Vedno večja je nevarnost, da bo novi kongres podlegel pritisku veteranskih organizacij in sprejel njihove zahteve.

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancom sporočamo žalostno vest, da je naš oče, soprog, stric in svak

IVAN KURI

posestnik in gorski vodnik

danes ob 7 jutraj, previden s svetimi zakramenti, umrl.

Pogreb pokojnega se bo vršil v soboto 17. sept. ob 3 popoldne iz hiše žalosti na pokopališče k sv. Tomažu.

Rateče-Planica, dne 15. sept. 1932.

Žalujoči: Marija, vdova,

Joža, Minka in Francka, otroci

in ostalo sorodstvo.

Kulturni obzornik

Srbska kritika dveh slovenskih knjig

Zadnja številka »Srpskega književnega glasnika« prinaša dve obsežnejši kritiki o dveh slovenskih knjigah, ki so v zadnjem času izšle, in sicer o dr. Gosarjevih »Razpravah o družbi in družabnem življenju« izpod peresa Mirka M. Kosiča, in o Zupančičevem »Cicibanu« v najnovejši izdaji, ki jo je napisala Isidora Sekulić. Razen tega neki x govori tudi o hrvaškem prepevu iste Zupančičeve knjige, ki ga je oskrbel Zagrebčan Stanko Tomašič.

Mirko M. Kosič obširno razpravlja o kršanskem socializmu (v to smer je tudi naslovil članek), dočim o dr. Gosarjevi knjigi govori manj. Med drugimi je o dr. Gosarjevi knjigi zapisal to-le: »...Katoliška cerkev se upravlja socialnim razvoju na svetu, ali ga ona pravi v stopu i spretno mu se prilagajava. Zato je mogoče da medu pojedinim katoličkim »sociolozima« jedan i drugi prednjače u »radikaliziranju« u toj meri, da se u suštini bitno razlikuju od svagdanjeg socialnog učenja Sv. Stolee... Upravo komunistička (u ekonomskom) i anarhična (u političkom pogledu) učenja prahrišćanstva mogu da u savremenim katoličkim »sociolozima« urode rečenicama koje dovode u neposredno susretstvo savremenog boljševizma. Tako n. pr. kod g. Gosara na str. 63.: »Zeljšća na polju, drevje v gozdovih, rude v globinah zemlje, vse to je namenjeno nam vsem, in ni je pravice, ki bi prisojala od tega »nemu bistveno več kot drugemu... Mi vsi imamo pravico, da žuška naravnih dobrin in boga-

stev in kdor si jemlje od tega več kot je njemu namenjeno, krade in ropa...« U svakom slučaju simpatično je za razvojne tendencije savremenog društvenog posetka kada se pojavljaju ministriablni brišćanski komunisti i na socialno-naučnim katedrama »demokratskih« država. »Vse te stavke M. Kosiča gre seveda jemati cum grano salis. Pred konec pravi še tole: »Autor (dr. G.) se tu u suštini potpuno oslanja na učenja Leopolda von Wiesea, danas jednog od »vodećih« naučnih sociologa u svetu, šeta i. zv. kölnske škole. I sistematika — g. Gosareva — socialnih nauka izrađena je prema šemi von Wiesea (vidi Köhner Vierteljahrshefte für Soziologie, Bd. VIII, 1929/30, S. 169), samo uopštavajući i, čini nam se, nepotrebno komplicujući II. i III. grupu (vidi Gosar str. 208). Steta da se g. Gosar nije izričkom pozvao na von Wiesea, pa onda obrazložio naročito otpustanja, koja nam se ne čine srećnima. Raduje nas, međutim, što se i jedan katolički »sociolog« ozbiljno postavlja na stanovište savremene naučne sociologije kada nije u pitanju doktrina socialne akcije nego čisto naučno saznanje.«

Isidora Sekulić obširno piše o »Cicibanu«. O Zupančiču kot mladinskemu pesniku pravi: »Niz Zupančičevih pesama jeste poezija naša, slavenska. Ona ima tolika obeležja prave poezije, i prave naše poezije, kao da nije reč o zbirci isključivo dečjih pesmica... Nama se čini da je u tom nizu pesmica došlo na red sve opšte i sve posebno što čini dečji život: Fantazije dečjih duša, nestajenci njihovih tela. Tu su »empirička« iskustva malihana; tu prve zagonetke viših kategorija nad več dobro poznatim stvarima; tu su duhovite indukcije i dedukcije na osnovi dečjeg »a zašto?...« Zelo iskavo se izražaju tudi o ilustrativnem materijalu Nika Pirnata.

Milan Kašanin: Pijana zemlja

Dolgi, zlasti večdelni romanj so pri nas, pa najsi bo pri Slovencih, Hrvatih ali Srbih, že od nekega časa redkejši, pa svetovni vojni pa jih menda sploh bilo ni. V tem smo v marsičem nasprotni tendencam n. pr. sodobne nemške in angleške, pa tudi francoske, nordijskih in ameriške književnosti. Meni se zdi, da vzrok temu dejstvu leži v pisateljih, med katerimi so se tako redki in brez večjih uspehov ogreli za večje, po snovi in razpletih kompleksnejše dejanje, ki so redko zajeli dovolj globoko in dovolj na široko, pa da bi ustvarili umetnino v zgoraj naznačenem smislu. Pri nas najdesj globine, širine skoraj nikoli. Preveč smo lirični v prozi. Širine daje pa samo epika, kvečjemu epika z manjšo količino lirne primese.

Nazadnje se je Milan Kašanin odločil za večji tekst. To je večdelni roman »Pijana zemlja«, katerega dve knjigi sta že izšli (v izdaji »Biblioteke savremenih jugoslovanskih pisac«, Narodna prosveta, Beograd). Kašanin je še sorazmerno mlad pisatelj, doma iz ravninske Baranje, ki je na mnogih mestih tudi močvirna. Mislim, da je ravno ta zemlja, ki ga vleče, ki ga sila, da jo v umetniški obliki poda. In ljudje na nji, v čudni mešanici s pridihom bližnje Madjarske. Doslej je objavil zbirko novel »Jutrenja i bdenja« (1928), roman »Prokošulnik« (1931) in sedaj »Pijano zemljo«, ki pa še dolgo ni zaključena. Razen tega je napisal celo vrsto novel za revije, zlasti za »S. K. Glasnik«. V desetih letih je Kašanina zelo napredoval in se od drobne novele razvil do obsežnega romana. Dokončno sodbo bo mogoče izreči seveda šele, ko bo roman objavljen v celoti, ker dosedanj dve knjigi sta šele ekspozicija.

»Pijana zemlja« bo, po dosedanjih znanih, siroko zasnovan družinski roman, roman Baranje iz naših poprevratnih dni. Torej po snovi in časovni bližini čisto novo, zanimivo delo. Kašanin je segel po realizmu, ki se tako široko zamišljenemu romanu doobra po prilaga. Na drugi strani je »Pijana zemlja« tudi psihološki in socialni roman. Morda je nekam krleževski motiv, ki je Kašanina najbolj ogrel: degeneracija družine, ki je glavni motiv dela, poleg važnejših: psihoza po svetovni vojni, ki je naredila prepad med očeti, ki so živeli v stari, nenarodni državi, in sinovi, ki so se za novo borili, in se sedaj med sabo ne razumejo v težnjah in hotenjih; želja po bogastvu, ki prehaja v strast; razne oblike seksualnosti.

Značilno je za Kašanina, da ima poseben dar za obdelovanje negativnih značajev in vlog. Prav v »Pijani zemlji«, v katere prvih dveh knjigah skoraj ni nobenega dejanja, ampak je v njih podano le psihološko ozadje s karakteristiki oseb, ki bodo roman, to se pravi, nadaljevanje in razplet njegov, v prihodnjih knjigah nosile, so ravno ti negativni tipi zelo plastično in življenjsko podani. Na drugi strani je Kašanin tudi kritik z ostro satiro. O tem, ko bo knjiga v celoti pred nami. Za sedaj najpovečamo samo še to, da je »Pijana zemlja«, ki je kot celota začela šele sedaj izhajati, delo, ki ga je pisec dolga leta nosil v sebi, preobračal in obdeloval, dokler ga ni v tej končni obliki vrgel na papir. To nam dokazuje n. pr. odlomek romana, ki je bil objavljen že l. 1922.

★

»Das Neue Reich« in »Die Schönerer Zukunft« znana dunajska tednika, sta se združila. Glavni urednik osiame kot doslej pri »Sch. Z.« dr. Eberle, v uredništvo pa vstopi dr. Joh. Messner.

Dnevna kronika

Kaj pravite?

Po ulici sem taval. Srečal sem starega gospoda, dobrega znanca. To je častljivo starec, sivolas; sicer ga še nisem spral, koliko je star, dasi se večkrat z njim čisto po domače pomenim. Po zunanosti bi na prisojil najmanj šest križev, če ne več, seveda je že upokojen.

»Pojdi z mano, fant, mi boš kaj povedal,« me je lepo nagovoril.

»Bom raje poslušal,« sem dejal ter se mu priključil.

»Ha, ha, ti boš raje poslušal. — Ha, ha!«

»Srečala.«

»Eh, kaj hočeš, da ti povem v teh slabih časih, ko človek skoraj živi na morju. — Jaj, jaj, kaj bo, če bo šlo tako naprej!«

»Im, bo že kako šlo, če ne tako pa drugače.«

»Kaj pa, kaj pa, ti si se mlad! — Eh, — ko sem bil jaz mlad, to je bilo vse drugače! Ne vem, ne vem, kaj bo. — Vse se nekako čudno obrača. Kriza — kriza! Vedno huje!«

»Im, hm,« sem potrdil in zmalaj z glavo, ko drugega nisem imel pripomniti.

V nedeljo 18. IX.

»Kako pa ti, si kje v službi?«

»Nikjer.«

»Je ne moreš dobiti?«

»Ne.«

»Križa, kaj hočeš — «

»Teško je tako čicotaliti in brez posla postopati,« sem mu položil. »Pasje čitjenje! Saj bi delal karkoli in za kakršnokoli plačo, pa ne dobiš.«

»Danes gre vsem slabo, poglej mene, na mesec imam samo dva furja pokojnina. Da jih kemor hočeš in šteti kolikor hočeš — premo je. Če hočemo z ženo in hčerko žeti, moram še posrati kaj zaslužiti. — Vidiš, če na stare dni moram hoditi v službo.«

Tako sta govorila o krizi in slabih časih ter počasi stopala dalje. Spremljal sem ga do pisarne, pred vrati se je poslovila, stari upokojenec je šel v službo, jaz mladi sem se po obrniti in zopet taval po mestu — brez cilja.

Vidite, takele zgodbe doživim, sicer različne, a tako enostavne in vsakdanje, da se vam morda kar smešno zdi, ker to pripovedujem. Moja babica, ko mi je povedala kako zgodbe, je vedno na koncu pozela kak nauk iz nje in dejala:

»Glej, dečko, ta človek je bil slab, samo zase je gledal, kako je drugim, se še zmenil ni. Takšnih ljudi ne smeš posnemati. Ti moraš samo tako delati, kakor delajo dobri ljudje. Ko boš velik, se me boš spomnil, da sem te prav učila.«

Mar naj vem tudi jaz kak nauk oziroma mnenje dam iz te zgodbe, ki sem vam jo povedal? Saj ni nič takega v njej, kar bi bilo graje vredno. Navaden pogovor med dvema človekoma. No, in če je, kaj na tem, lahko sami vidite, saj niste otroci. Otroci je nerazsodni in se mu zato mora pojasniti; vi ste pa ljudje, odrasli ljudje in znate sami razsoditi.

Križa je kriza! Če to tukaj nadomestimo s slovensko besedo kakor je v Bradarčevem slovarju zapisano, bi rekli: »prebrat«. Kar po sebi malo pomeni in boste videli stare ljudi, ki si še v svojih poslednjih letih ne privoščijo pogotka, in pa mlade, ki se po cestah vlačijo ter polagoma v brezdelju propadajo. Kaj je to, če ni prebrat! — L. B.

Petletno dete v plamenih

Maribor, 15. oktobra.

Strašna usoda je pretila 5letnemu Jožku Štanglu, sinčku cestarja iz mariborske okolice. Otrok se je motal okoli štedilnika in kar naenkrat se mu je vnela oblečka ter zagorela v plamenih. K sreči je prihitela v tistem trenutku na otroče krike mati, ki je pogasila ogenj. Kljub hitri pomoči pa je dobil otrok take opekline, da so ga morali spraviti v mariborsko bolnišnico.

Koledar

Petek 16. septembra: Kornelij papež; Ljudmila, vdova.

Prof. Janko Ravnik

prične s privatnim klavirskim poukom
20. t. m. — Zglasiti se je Levstikova
ulica št. 19, vsak dan od 14—15 ure.

Tri zadnje Slomškove poti

Pot v Kostrivnico.

V dolini pod dolгим grebenom med Donačko goro in med Bočem se je vila zadnja Slomškova apostolska pot. Vse poje na teh grebenih: grm in grapa, gora in gorica. Koliko lepote slovenske zemlje je razgrnjene v tem gorskem naročju, ki drži v svojem objemu tudi Slom in Slatino! Ko bi Slomšek svojo notranjo moč združil z vnanjo mogočno lepoto rodne pokrajine, bi postal velik pesnik. Ali božja ljubezen, ki sklepa vse narode, ki je tisti čas Slovenecem že dala velikega pesnika pod Triglavom, jim je hotela dati tudi velikega apostola pod Bočem.

Vendar je bil Slomšek z globoko pesniško in plemenito dušo zavzel za svojo domovino. Ne samo ljubezen do ljudstva, tudi lepota krajev ga je gnala in vabila, da je en mesec pred smrtjo obšel s svojim pogledom in korakom še vse najlepše postaje svoje ožje domovine. S tiho solzo se je poslavljaj od lepih krajcev in ljubljenskih duš: »Sedaj pa z Bogom, preljubi moji, ne boste me videli več!« Tako je dejal 8. avgusta možem, stoječim pred cerkvijo Sv. Križa pri Belih vohah; tako je dejal delavcem pri Sv. Križu na Slatini, ko so gradili novo cerkev, kateri je Slomšek pol leta prej postavil temeljni kamen. Na misel nam prihaja Slomškova zadnja pesem: »O križ, na visoko postavljen, zastava premage si nam.« Voz je zavil mimo Sv. Križa proti Kostrivnici. Krasna je slovenska zemlja, že krasnejša in milejša, ker nosi na sebi vzvišene verske spomenike!

Vrhovi Boča, Gabrnika in Pršivke so že rume-neli; vinogradi na vznožjih grebenih z zlatim »Cervinskim« vinom. So že zoreli, ko se je razlegala z njihov Slomškova »Urbanova«: »Preljubi sveti Urban, Ti debri naš mejaš, v gorcih Ti stanuješ, nam žlahtno grozdiš daš. Le zori ga, le meji ga, boš dal nam dober mošt.«

Komaj, komaj se kažejo iz dalje sinji vrhovi Solčavskih planin, ko stopiš Boču na podnožico: v Ko-

Ostale vesti

— Bogoslovci ljubljanskega seminarija pridejo v semenišče v sredo, 5. oktobra popoldne. Čas za vpisovanje na univerzi je od 25. septembra do 4. oktobra. Navodila za inškrpcijo so v seznamu predavanj za zimski semester 1932/33. Seznam se dobi na univerzi za 5 Din. Zlasti se opozarja bogoslovci na to, da morajo pri vpisu predložiti davčno potrdilo o letnem neposrednem davku staršev. Gospodje duhovni pastirji se prosijo, da blagovolijo opozoriti abituriente, ki so se odločili za vstop v semenišče, naj še ta teden pošljejo po župnih uradih svoje prošnje za sprejem školiškemu ordinariatu. Praznih je le še malo prostorov. Po 20. septembru se bogoslovci ne bodo več sprejemali, ker se bodo vsi že nezasedeni prostori oddali prosilcem iz drugih školi, ki žele študirati na ljubljanski fakulteti in prosijo za sprejem v to semenišče.

— Jubilej zvestega dela. Jubileji so zvesto izvrševanje poklicnih dolžnosti za Boga in za bližnjega. Čeprav je tako življenje navadno skrito, je prav, da omenimo 25 letnico zvestega nepretrganega službovanja Franke Levstikove pri g. Mariji Babnikovi, vdovi predsednika viš. dež. sodišča v Ljubljani. Dne 16. septembra 1907 je prišla od Sv. Gregorja, iz hiše, kjer je preživel svojo mladost Evangelist Krek, k logaškemu notarju dr. Ig. Gruntarju, Gregorčičevemu mecenu, za kuharico. Spretna, posrežljiva in vdana v službi, uživa naklonjenost vseh,

velika tombola

ki jo poznajo. Vir njenega zvestega dela pa je iskrena pobožnost, ki prepleta ves njen dan in Francka porabi vsako priliko, da se more v molitvi posvetiti Bogu. Zelim jo še mnogo let dela in veselja!

— Pravniki kongres v Dubrovniku. Kongres se odprvi v petek, dne 7. oktobra 1932, ob 10 popoldne. Udeleženci iz dravske banovine se odpeljemo iz Ljubljane odn. iz Maribora v sredo, dne 5. oktobra z opoldanskimi vlaki, bodisi preko Zagreba, bodisi preko Karlovca. Natančnejši odhod se pravčasno objavi. Iz Zagreba se odpeljemo nato z brzim vozom ob 21.15 in dospemo v Split v četrtek 6. oktobra ob 7.35. Parobrod Dubrovačke plovidbe »Kralj Aleksander I.« odhaja posebej za udeležence kongresa ob 8.30, prihod v Dubrovnik ob 17.45. Kongres sam se bo vršil v petek in soboto, dočim je v nedeljo 9. oktobra nameravan skupen izlet vseh udeležencev v Kotor, kateri pa ni obvezen. Železniška uprava je dovolila 75 odstotkov popusta, Jadranska in Dubrovačka plovidba pa 50 odstotkov popusta. Parobrod iz Splita v Dubrovnik stane čista karta 11. razred 192 Din. Ob zadostnem številu udeležencev iz Ljubljane odn. Maribora bo poskrbljeno za posebne vozeve. Ker je v Dubrovniku nemogoče dobiti skupna brezplačna ležišča, smo vezani na hotele. Sobe je dobili od 40 Din naprej. Morda se bo kolegom iz Dubrovniškega posrečilo dobiti tudi cenejša stanovanja ob 35 Din dalje. Ker oskrbi sobe »Putnik«, kateremu jamčimo za plačilo, se vsak udeleženec Kongresa, ki reflektira, da mu odbor preskrbi stanovanje, vljudno naproša, da pošlje poleg kongresnega prispevka še 150 Din, kateri znesek se bo v Dubrovniku posebej poračunal.

Ob povratku odhaja parobrod iz Dubrovniškega v ponedeljek jutraj.

Kongresni prispevek znaša: za pripadnike svobodnih poklicev 100 Din, za njihove rodbinske člane 80 Din, za ostale pravnike 60 Din, za njihove rodbinske člane 50 Din. Seveda mora biti popolnoma poravnana tudi članarina za vsa pretekla in tekoča leta. Prijave za udeležbo se sprejemajo samo še do 20. septembra. — Društvo »Pravniki«.

— Razpis. Uprava bolnišnice za duševne bolezni v Novem Celju razpisuje prvo pismeno licitacijo za dobavo živil in drugih potrošnih predmetov za čas od 1. oktobra 1932 do 31. marca 1933. Licitacija se bo vršila dne 29. t. m. ob enajstih v pisarni gornje uprave.

— Črna prst in vse bohinske obmejne pogorje nudi izletnikom ravno na jesen najlepše užitke. Bukovi gozdovi v srednjih višinskih legah, pod njimi pisani pašniki, nad njimi skalnato gorovje z lepimi vrhovi — vse to se spaja v idealno harmonijo oblik in barv. Z vrhov imaš čiste razglede, ki so nenavadno obsežni: od nikoder se Triglav ne prikaže tako mogočen kakor ravno z vrha Črne prsti; proti jugu pa vidiš svetlo morsk gladino, srebrni pas Soče, reko Tagliamento, gorisko predgorje in furiansko ravnino. Zdej se vozi nedeljski izletniški vlak, radi tega je mogoče še narediti izlet na Črno prst v enem samem dnevu in to za polovico ceno. Obe koč pod vrhom Črne prsti, Orožnova in Malnarjeva, sta odprti in dobro oskrbovani. Jako

lep in zanimiv je prehod od Malnarjeve koč do koč na Ratilovcu, odkoder se moreš vrnati domov skozi Selsko dolino in Skofjo Loko.

— Smučarji pozor! Pri Sv. Lovrencu na Pohorju deluje zelo živahno samostojen smučarski klub, ki se bo v precejšnji meri zanimal tudi za razmah tujeskega prometa na Pohorju. Pri Sv. Lovrencu je veliko idealnih mest za početni pouk v smučanju; zato ima imenovani klub v letošnjem programu več tečajev, ki se bodo vršili v neposredni bližini trga. Klubov stanovanjski odsek pripravlja že sedaj udobna in topla stanovanja; tudi za prvovrstno hrano bo poskrbljeno. Pojasnila daje Smučarski klub Sv. Lovrenc na Pohorju.

— Nove barvane razglednice Smarne gore bodo izšle za rožniviški praznik. Založila jih je smarnogorska cerkev. Prva slika nam predločuje oba vrhova Gore s pogledom s Tacenskega mostu. To sliko je leta 1913 naslikal z oljnatimi barvami A. F. in jo iz hvalečnosti za izprošeno zdravje podaril cerkvi. Druga slika je akvarel, ki jo je naslikal St. Kocelj in predločuje puščavico svetega Antona. Gotovo bosta obe sliki vsem romarjem dobrodošli in bodo pridno segali po njih.

— Vprašanje. Izpod Smarne gore: Ob vseh romarskih dnevih je v nekaterih gostilnah, ki so ob potih na Smarno goro, veliko vpitje, harmonika in ples. Ko sem govoril na Gori z Nemci, ki so prišli iz Nemčije, so se čudili, da je sploh mogoče, da se nemoteno pusti to divjanje. Vprašam pa, ali imajo ti dovoljenje za ples ali pa morda policajni faktorji sploh zato ne vedo? V prospek tujeskega prometa gotovo ni to surovo krivljenje.

— Jabolčni in hrustelji divjaki. Banovinska kmetijska šola na Grmu pri Novem mestu ima več tisoč jabolčnih in hrusteljskih divjakov. Interesenti naj pišejo na ravnateljstvo zavoda.

— »Izseljenški Vestnik« št. 4. — Vsebuje sledeče članke: »Kako smo jih letos pozdravili« — »Izseljenška nedelja« — »Občni zbor Saveza Or-

v Kranju

ganizacije Izseljenika v Splitu« — Anton Merkun: »Naš narodni izseljenški program« — »Smernice kulturno narodnega dela med našimi izseljenci« — »Takse za potne liste« — »To in ono« — »Dopisi.« — »Izseljenški Vestnik« izdaja Družba sv. Rafaela vsaki drugi mesec in ga dobe člani družbe brezplačno. Da kdo postane član družbe, treba se je priglasiti pismeno ali ustno pri družbinem vodstvu, Miklošičeva cesta 24. (Delavska zbornica). Članarina je 10 Din letno. Vsem, ki se zanimajo za izseljenško vprašanje, in vsem, ki imajo koga svojih v tujini, prav toplo priporočamo, da si oskrbe »Izseljenški Vestnik«.

Lutz peči edino v Šiški

— Rašinska hrana. Časovne in življenjske razmere, kakor bogate izkušnje nas silijo, da se čim bolj obrabamo od mesne hrane k rastlinski. Marsikateri bolezen ali smrt gre na rovaš napake prehrane. Priročna knjiga pod naslovom: »Prehrana po novih zdravstvenih načelih«, ki jo je priredila Stefanija Humeč, predstavlja prvi poskus seznanitve našega ljudstva s sodobnimi načeli prehrane. Nudi 323 receptov, kako pripravljamo okusna jedila odgovarjajoča zdravi človeški prehrani. O nekuhani sadni in zelenjadni hrani razpravlja knjiga v posebnem poglavju. Ta velepomembna knjiga se dobi v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani in velja broširana 30 Din, vezana 40 Din.

— Očala proti peni. Trdita »Črna glavca« sporoča: Nova očala proti peni obdajajo vsak zavojček »Črne glavce« s »Haarglanz« Shampooom. Očala varujejo pri umivanju glave in las očedi pred vodo in peno in bo to olajšava in ugodnost znala ceniti vsaka dama, za otroke pa je umivanje las s takimi očali veliko veselje.

— AVTOPROMETNA DRUŽBA »HO-JAK« vljudno objavlja, da vsled končane sezone preneha z obratom na progi Bled—Ljubljana dne 19. septembra 1932.

— Pri motenjih v želodcu in črekih, bolečinah v trebuhu, razdraženosti, nervoznosti, omotici, težkem snu, splošnem slabopočutju, zmanjšani moči za delo se doseže olajšanje z dnevno čašo naravne »Franz-Josef« grenčice. Sloviti zdravnik hvalijo izborna lekovitost, ki jo nudi »Franz-Josef« voda v svoji lastnosti kot milo odvajajoče sredstvo posebno polnokrvnim, korupulentnim ljudem, trpečim na protinu in hemeroidih. »Franz-Josef« grenčica se dobiva v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Celje

— Gledališka družina K. P. D. v Celju priredi v nedeljo dne 18. sept. skupni izlet na Tost, in sicer mimo apnenika skozi Hudičev graben. Zbirališče je na kapucinskem mostu. Odhod točno ob 9. Pridite vsi in točno. Prijatelji iskreno vabljeni. Za člane pa je udeležba obvezna.

— Pevska vaja za Slomškovo proslavo. Danes zvečer ob 8 v Domu prva pevka vaja za Slomškovo proslavo. Pridite zanesljivo vsi pevci in pevke ter točno ob določen uri.

— Francoski kroček v Celju ima svoj redni letni občni zbor danes ob pol 6 zvečer v svojem lokalu v Narodnem domu z običajnim programom. Za služaj nezadostne udeležbe se bo vršil pol uro pozneje, to je ob 6, drugi občni zbor, ki bo sklepčen pri vsakem številu udeležencev. Za številno udeležbo prosti odbor.

— Proračun mestne občine celjske za upravno leto 1933. Mestno načelstvo v Celju razglašajo: Na podlagi §. a 52. zakona z dne 21. januarja 1867, dež. zak. št. 7, se objavlja, da so od mesnega načelstva celjskega izdelani proračuni mesne občine celjske in njenih podjetij za upravno leto 1933 razpoloženi občanom na vpogled med navadnimi uradnimi urami pri tuk. računovodstvu skozi 15 dni, in sicer od 16. septembra do vključno 30. sept. 1932. V tem času se zamorejo vlagati pri podpisnem uradu morebitni pomisleki in morebitne pritožbe proti proračunom. — Mestno načelstvo v Celju, dne 10. septembra 1932. Mestni načelnik: dr. Gorican s. r.

— Mojsirski izpiti. Pri celjskih zadrugah so se pričeli po novem obrtnem zakonu izvajati mojsirski izpiti. Za mizarsko stroho so se prijavili 3 kandidacije, ki bodo delali izpite v soboto dne 17. septembra t. l. ob 7 zvečer v Obrtnem domu. Izpiti so javni. Praktične izdelke izvršujejo kandidacije v celjskih mizarskih delavnicah.

— Gasilska vaja. V nedeljo dne 18. septembra t. l. ob pol 11 priredita gasilni društvi Celje in Gaberje gasilsko vajo pred kolodvorom. Goreči objekt bo kolodvorsko poslopje.

— Najdeni in izgubljeni predmeti. Dne 11. sept. zvečer je bila najdena v Liscih otroška jopica.

I. dobitnik Din 10.000 v gotovini

Vpraša se na predstojništvu mestne policije. — 14. septembra okrog polno je bila izgubljena v sredini mesta zaponka (brošča), narejena iz granatnega oboda (Granatenhülse). — Koncem avgusta se je našla med Kapljo in Gomiliskem na državni cesti skoraj nova moška suknja. Kdor jo je izgubil, naj se oglasi pri Vinku Završniku, Gomilsko 55.

— Cirkus »Kolumbiac« v Celju. Ze nekaj dni se mudi v Celju češki cirkus »Kolumbiac«. Pri predstavah, ki jih nudi cirkus občinstvu, nemore predvsem pohvaliti lepe in drzne gimnastične vaje, s čemer je občinstvo najbolj zadovoljno. Zelo ugaja tudi zool in bi bilo prebivalstvu priporočati, da si ta cirkus ogleda, posebno še zato, ker cene niso pretirane.

Kamnik

Preslava srebrnomašniškega jubileja preč. g. Ivana Primarja je v vsakem oziru uspeha nad pričakovanje. V sredo zvečer so pevci zapeli podoknico g. jubilanta. Pri tej priliki se je nabralo pred hišo mnogo občinstva, raz okna pa je s krepkim glasom spregovoril gospod jubilar kratko in jedrnat besede s toplo zahvalo za slovensko pesem, ki dokumentira čustvovanje in mišljenje slovenskega katoliškega ljudstva, ki je nespremenljivo. Živahno ploskanje številnega občinstva je bilo dokaz pravega razumevanja in solidarnosti ljudstva s slovenskim svečenštvom.

Drugi dan je bila v nadžupni cerkvi na Šutni ob 9 slovesna služba božja s slavnostno pridigo, katero je govoril kamniški dekan, vlč. g. Matej Rihtar, ki je v izbranih besedah pokazal Marijo in duhovnika v najožji zvezi z Jezusom. Med sv. mašo je kvalitetno pel farni cerkveni pevski zbor.

Popoldne je napolnilo prostorno dvorano Kamniškega doma do zadnjega kotička hvalno ljudstvo, zlasti pa mladina, ki je srebrnomašnika kar obnavala s cvetjem. Tu se je poklonila svojemu bivšemu voditelju mladina z raznimi deklaracijami, govori in igricami. Cerkevni pevski zbor je pod vodstvom neumornega organista g. Alojzija Lavricha zapel tri pesmi, prva je bila nalašč za ta jubilej zložena in jo je uglasbil g. Lavrich. Vsako točko izbranega pelja je nagradil ogromen aplavz. Zelim in upamo, da je ta jubilej utrdil in še podkrepil katoliško zavednost in da je v polni meri izražal vdanost, hvalečnost, zvestobo in priznanje, katoliškemu svečeniku, slovenskemu trpinu in po njem sv. kat. Cerkvi in Kristusu! — Prirediteljem pa naša iskrena pohvala!

Domžale

V zadnjem času so ceste zopet polne prahu, ki čaka, da se ga usmili dež, ki je pa letos precej neizprosno. Ne vemo, zakaj počiva škroplilni avto, čigar škropljenje sicer ni veliko zaleglo, vendar pa preprečilo, da se po cestah niso dvigali oblaki prahu. Pa ne morda, da bi bil škroplilni avto upokojen ali priznan za trajnega invalida.

Cirkus. Pri kolodvoru se je naselil v sredo manjši cirkus, ki je prišel v Domžale okrog 17. zvečer je bila pa že »gala« predstava, za katero pa ni bilo posebnega zanimanja, ker je »firbec« ostal rajši zunaj kakor pa bi plačeval vstopnino. Lastnik cirkusa se bo moral pač prepričati, da so Domžalci za tovrstno »umetnost« bolj malo vneti.

Vlak brez lokomotive smo mogli opaziti v torek nekoliko pred 14. V Kamniku so namreč usli na kolodvoru pri premikanju štirje vagoni in jo brez dovoljenja pobrali proti Ljubljani; ker je proga proti Kamniku, dasi malenkostno, vendar skozi napeta, so dosegli hitrost, ki je precej prekašala »letečega kamničana«. Šele na Dobravi se je posrečilo vagono ustaviti lokomotivi, ki je prišla nalašč zato iz Ljubljane. S tem je bilo senzacije z vlakom brez lokomotive konec.

Gosp. Narodni poslanec bo govoril v nedeljo popoldne v Društvenem domu v Domžalah in s tem otvoril letošnjo sezono katoliškega izobraževalnega in podpornega društva v Domžalah. Ker je g. Narodni poslanec v sorodu z znanim srbskim komedijografom Nušićem, bo njegov nastop, ki ga pripravljajo gosp. Miller, gotovo dobro zabaval vse udeležence.

Sport. SK Disk v nedeljo ne bo imel nobene nogometne prireditve doma, pač pa bodo njegovi nogometaši šli v goste v Šmarco, kjer nastopijo proti enajstorici tamkajšnjega SK Virtusa, ki je že večkrat nastopil v Domžalah in tu zapustil kar najugodnejši vtis.

ŽELODEC VELEMESTA

Stari del največjega evropskega mesta Londona, City, je že od nekdaj trgovska četrt, kamor se sleherni dan stekajo bajne množice življenjskih potrebščin. To staro mesto se je v zgodovini razvijalo brez omahovanja: nič ga niso motili vpadi sovražnih narodov, pustošenja, povodnji Temze in vseuničujoči požari. Kjer so se pred nekaj stoletji skrivale nizke kavarnice, se danes dvigajo mogočna poslopja, palače bank, električnih in produktivnih borz. Nekoč so se zadoščala prehranitvena sredstva, ki so se stekala v mesto iz notranjosti dežel. Danes pa pristaja v lukah vsak dan 150 ladij, ki so prinesle iz kolonijskih področij potrebnih agrarnih produktov.

Trgi v Londonu, ki imajo že od nekdaj velik mednarodni pomen, so danes najobširnejši in najmodernejši te vrste v Evropi. Tradicija in iznajdljivost se srečata tu na vseh ulicah. Na Billingsgate so se že pred tisoč leti prodajale ribe. Od tu so se v vse različne pokrajine Angleške razpošiljale, čestokrat tudi v inozemstvo. Danes pride dnevno 800 ton rib v mesto in nosači so neprenehoma zaposleni z iztovarjanjem in odnašanjem kosar z ribami. Od 800.000 kilogramov jih London sam poje dnevno 700.000. Samo na pregledovanju

blaga zasluži nadzorstvo iz Cityja, ki pregleduje vse trge in poslopja (kajpada dnevno) nad 4 milijone dinarjev.

Smithfield je za ogromnim mesnim trgom v Čikagi, ki je pravzaprav mesto mesnih konserv, največji mesni trg sveta. Prostrane dvorane nudijo velikanse prostore in kavli, na katerih visi meso, so razvrščeni v daljavo 15 milj. Na te kavle se da obesiti 300.000 volov za na prodaj. Deset milijonov kilogramov govedine, bravine, jagnjetine in teletine se da spraviti v teh prostorih.

V enem samem dnevu pripeljejo ladje tri milijone in pol zabojev sadja iz Avstralije in Južne Afrike v londonske luke; in še neštete zaboje uvoznega masla, danskih, holandskih in poljskih jajc, zelenjav iz vseh delov sveta, žita, zamrznjenega mesa, perutnine, kar je vse za en sam dan osem milijonov prebivalcev Londona...

In tako dalje. Toliko in takega poje danes človek ene vrste, med tem, ko druga vrsta nima kruha, črnega kruha. V Londonu je namreč znana četrt, kjer domujejo stoinstoletni brezposelniki. Tem seveda ladje ne nosijo takih dobrin. Tudi kolosalna mesnica v Smithfieldu ni zanje odprta.

Gladovna stavka. Veliki indijski borec za svobodo, Gandhi, je napovedal, da bo začel 20. t. m. z gladovno stavko, ako ne bo angleška vlada spremenila dvojne volivne pravice, ki jo je priznala najnižji kasti parijev — v skupno in popolnoma enako volivno pravico, kot jo imajo ostali Indijci. Izjavil je, da bo vztrajal pri svoji zahtevi, tudi če bi si z gladom končal življenje. Angleški podkralj je sklenil Gandhija izpustiti iz zaporov, pa indijski borec izjavlja, da bo svojo grožnjo tudi na svobodi izvedel.

Tovor „Grota Zeppelina“

Poleg obsežne pisemske pošte prevaža »Graf Zeppelin« najrazličnejše stvari od klavirja do šivanke. Velik prostor zavzemajo ilustracije, ki dospo v Južno Ameriko isti dan, kot doma izidejo. Značne so pošiljave medikamentov in filmov, celo že aeroplane je prevažal. Pa tudi živali so med tovorom zastopane: kanarčki, čebele, psi, opice, lisice in — nilski konji...

Raketa v višino

Inženir Winkler je prepeljal svojo raketo v Pilau. Prvotno jo je mislil izstreliti na otoku Greifswalder Oie, pa so mu oblasti prepovedale. Sedaj jo je prepeljal v samoto vzhodne Prusije in južnozahodno od Pilaua jo bo izstrelil. Start se bo vršil med 20. in 25. septembrom.

Najsevernejša vremenska opazovalnica

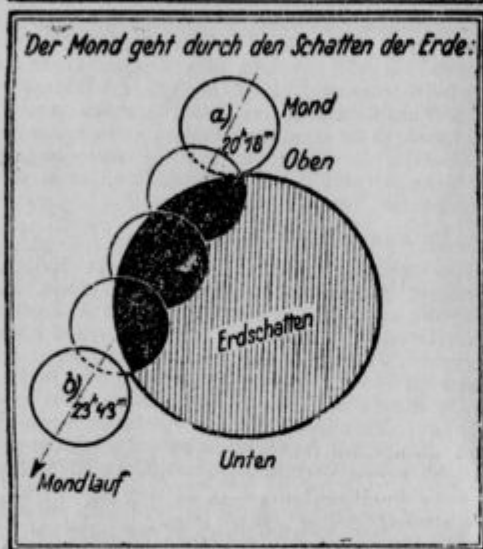
Ekspedicija sovjetskega ledolomilca »Malygin« je ustanovila na Rudolfovih zemlji (81° 47' sev. širine) najsevernejšo vremensko opazovalnico. S tem je tudi Rusija izpolnila dogovor za polarno leto, ki se je začelo avgusta letošnjega leta, pa bo trajalo do avgusta prihodnjega leta. Štirje člani ekspedicije pod vodstvom biologa Bolabina so ostali na Rudolfovih zemlji in bodo tam prezimili.

Tristoletni jubilej

Občina Oberammergau je sklenila za prihodnje leto v mesecih juniju, juliju in avgustu prirediti jubilejne pasijonske igre v znamenju 300 let. Te igre, ki se sicer vsako deseto leto prirejujejo, so se začele leta 1634, ko se je občina vsled strašne kuge zaobljubila, da bi odvrnila šibo božjo.

Tako je prav?

Vlada ameriških Združenih držav bo menda dala pobudo za dogovor mednarodne pogodbe, da ne bi smel nihče iz častihlepija žrtvovati življenja na poletu preko oceanskih valov. Seveda bo težko ločiti, kdaj gre za znanost ali kaj drugega, kdaj pa častihlepije. Povod za to je dal ameriški major Hutchinson, ki bi radi pustolovske lahkomiselnosti kmalu uničil vso svojo družino.

K večerajšnjemu luninemu mrku. Obe naši skici kažejo nastajanje in potek skoraj popolnega luninega mrka, ki je bil jasno viden v Evropi, Severni in Južni Ameriki, Afriki, Aziji, Avstraliji, na Atlantskem in Indijskem oceanu. Mrk je prišel ob 20.18, ko se je zemeljska senca prvič dotaknila polne lune in se končal ob 22.43. Zemeljska senca je pokrila 98 odstotkov meseca.

Vse za modo

Tudi afriške črнке podlegajo modni vihri, morabiti še bolj kot njihove tovarišice v Evropi. Prej so culukafske žene naravnost koprnele po steklenih biserih, katere so nosile okrog vrata, v uhlju, nosu in okrog nog. Zdaj pa se jim je okus sprevrgel in nosijo okrog golen gumaste vrvice, s kakršnimi si pri nas podvezujemo nogavice, a za steklene bisere jim ni nič več mar; in celi zaboji tega praznega stekla, s katerim si je nekoč Evropec kupal zemljo primitivcev, leže danes v carinarnicah nerazprodani.

Številke

V naši državi se popije na leto 600 milijonov litrov alkoholnih pijač v vrednosti treh milijard in pol dinarjev. Od tega odpade 1320 milijonov dinarjev na žganje, 1200 milijonov na vipo in 1240 milijonov dinarjev na pivo. In pri vsem tem tar-namo, da je kriza...

Po razpustu državnega zbora. Državna vlada zapušča zborni palačo po zadnjem zasedanju državnega zbora. Od leve na desno državni kancler Papen, ministra Geyl in Schleicher.

Kaj pripoveduje rešitelj Hutchinsonovih

Kapitan rešilnega broda »Lord Talbot«, Tomaž Watson, je objavil sledeče poročilo o reševanju Hutchinsonove družine:

»V nedeljo ob pol štirih popoldne smo dospeli v višino do Angmaksalika, ko nenadno začujemo SOS klice »leteče družine«. Takoj smo s polno paro zapeljali v ono smer, toda o letalu nikakega sledu. Tudi ponoči smo s pomočjo žarometov preiskovali morje, toda boriti smo se morali s težkimi in nevarnostmi, ker smo morali paziti na ogromne plavajoče ledene gore. Od jutra pa do poldne smo napredovali komaj za petdeset milj. Ko se je zmrzilo, pa smo zazrli nenadoma plamen rakete. Takoj smo vedeli, da jo je odposlala brodolomna družina. Z žarometi smo preiskali z le-

denimi gorami pokrito okolico in kaj kmalu zapazili žareč sij ognja. Hutchinson je zažgal ogenj, da bi nam pojasnil svojo pozicijo. Ta sij je bil približno 8 morskimi milj oddaljen od nas. Z raketi smo začeli dajati Morsejeve znake. Hutchinson na mje odgovoril na isti način: »Smo zdravi in izven nevarnosti...«

Ob eni po polnoči smo odvezali čoln pod poveljstvom prvega krmarja in dveh članov moštva. Čoln se je moral boriti z visokimi valovi, predno je došel do kopna. Ob 5 zjutraj se je krmar vrnil z Hutchinsonovo družino nazaj. Kakor pripoveduje krmar, je bilo letalo samo še razvalina. Kako se je rešila družina Hutchinsonova, je zaenkrat še zavito v temo...

Matere so prve

V Parizu živi odredba, da nosijo slepci bele palice, kar naj bo znamenje vsem avtomobilistom in potnikom, da se umaknejo. Pravtako imajo slepci tako zvane karte prednosti, na podlagi katerih uživajo v vseh uradih, pri uličnem in železniškem prometu prednost pred vsemi potniki. Po novem pa uživajo iste pravice tudi one žene, ki imajo otroke. Vsaka mati dobi karto prednosti in mora policija v vsakem slučaju najprej taki materi stati na strani. Tudi v avtobusu in na cestni železnici ima ona pred vsemi pravico do sedeža; pravtako v uradih pride prva na vrsto. Vse to pa radi tega, ker taka mati ne sme biti dolgo odsotna radi majhnih otrok, ki čakajo doma. Take odredbe bi se morale uveljaviti za matere vseh držav.

Ženski vojaki

Na severu Evrope, v majhni finski republiki živi polk ženske vojske, kjer so same ženske-prostovoljke; te so bile odbrane izmed prostovoljk, ki so se obvezale, da bodo vršile vojaško službo polna tri leta brez pravice na kako plačo. Ne nosijo puške niti bajoneta, vendar so postale neobhodno potrebne za finsko vojsko. V prvi vrsti skrbje, da bo hrana finskih vojakov dobra in zdrava. S svojo premično kuhinjo romajo po vsej državi od kasarne do kasarne pa nudijo vojakom pomoč v kasarni in zunaj nje v času vaj. Kuhajo jim one jedi, na katere so vojaki navajeni z doma; zato zavla pravo navdušenje, kadar pride tak ženski polk med nje. Vrh tega so te ženske razdeljene po ambulantah, nudijo vojakom hitro pomoč. Krpajo jim srajce in prišivajo gume na uniforme, pleto nogavice in sploh skrbje zanje kot za krvne brate.

Te finske amazonke so postale jako priljubljene in popularne in uživajo povsod veliko spoštovanje: imajo pravico na prve prostore v gledališču; v tramvaju ali avtobusih sleherni vstane pred njimi in jim odstopi prostor. — Danes je teh ženskih vojakov v finski vojski okrog 3000 in so s svojim samaritanskim delom jako zaslužne za domovino.

Bajne brzine

Slavni Phileas Fogg v romanu Julesa Verne-ja je obkrožil zemljo v 80 dneh. Pa to je dolgo, če vzamemo v misel brzino modernih letal, ki bi 40.000 km dolgo pot okrog zemlje preletela v štirih dneh. Strelj modernih topov z 800 m brzine na sekundo bi potrebovali za to daljo 17 ur. Sonce se približuje kaki zvezdi v Herkulesu z brzino 19 km v sekundi. Ko bi ga dotična zvezda čakala na mestu, bi jo v nekaj milijonih letih došlo, toda tudi zvezda sama potuje po vsejmirju. Tako zvane zvezde nepremičnice ne stoji, marveč mnoge od njih brzijo s tako naglico, da si tega sploh zamisliti ne moremo. Pred letom so odkrili zvezdo, ki se pomika z brzino 500 km v sekundi. — Alfa žarki dosegajo brzino 20.000 km v sekundi. Največjo brzino sploh pa ima svetloba, ki prhne v sekundi 300.000 km daleč.

Tiho mesto

Čeprav je švicarska Zeneva na glasu kot sedež umetnikov in kot metropola zabavišč, vendar je to mesto radi policijskih odredb po enajsti uri ponoči tiho, ko da je izumrlo. Niti kako gledališče ali kabaret ali katerikoli drugi lokali niso odprti po tej uri. Vsa vrata so zaprta. Tudi ceste, ki so sicer sijajno razsvetljene, so popolnoma prazne. Žive duše ni razen stražarjev. Pa vendar se tam prelepo živi. O naših mestih se seveda ne bi dalo kaj takega reči.

Izrpani. Ameriški letalec Tomaž Ash in njegov naslednik v popolni izčrpanosti pred svojim strojem na tleh. Ze sedemnajstkrat sta zaman poskušala, da bi se dvignila v zrak in poletela preko Tihega oceana. Aeroplan mora biti za dolgo pot preko oceana tako založen z gorilnimi snovmi, da se ne more dvigniti s tal.

Smešnice

Ne dela mu skrbi.

Zdravnik je pregledal bolnika pa mu rekel: »Vaša jetra so otekla, pa to mi ne dela skrbi...«

»Gospod doktor, ko bi vaša jetra otekla, tudi meni ne bi to prizadevalo nikakih skrbi...«

*

Neki svetovni potnik je prišel v malo mesto in vprašal meščana:

»Prosim vas, povejte mi, kaj je pri vas znamenilega?«

»Ničesar,« odvrne meščan.

»Mar se ni tukaj rodil noben veliki človek?«

»Ne. V kolikor jaz vem, se pri nas rodijo samo otroci.«

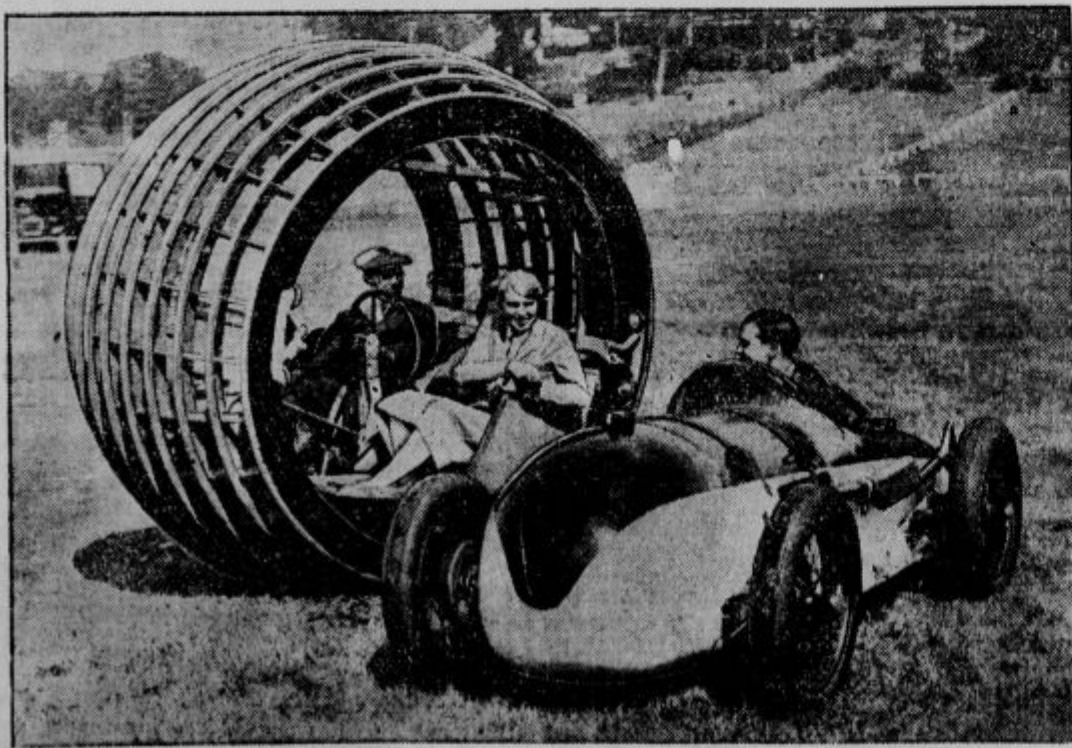
*

»Kako so bile kaj vseč vašemu možu pijavke, gospa Drenovec?«

»Ilvala, gospod doktor, izredno; prve je kar surove pojedel, naslednje pa sem mu morala speči.«

»Mama, mama, ali ne moreš priti malo ven in se igrati s stricem, jaz bom kmalu utrujen!...«

Tekma posebne vrste. »Dynamaspha«, posebne vrste vozilo, ki se pomiče samo na enem kolesu, zruven njega tipičen dirkalni avto. Sicer je avto zmagal, vendar je dosegla »dynamaspha« 50 km na uro. Pogon novega vozila vrši motor na petrolej. Šoferski sedež v notranjosti kolesa se radi lastne teže ne vrti s kolesom, marveč ostane v isti legi.

Naša sadna trgovina

Maribor, 13. septembra.

Se nobeno leto ni predstavljalo sadna trgovina takega rizika kakor letos. Kljub temu, da bomo kmalu sredi sadne sezone, se cene na inozemskih tržiščih še niso ustalile in kakor kaže, se tudi še kmalu ne bodo. Polečaj se menja od tedna do tedna, tako da je izvozničar pri odpremi blaga še vedno v dvomih, ali bo dosegel znošno ceno ali izgube. Radi tega ni nobene jasnosti tudi v nakupnih cenah, ki se po sprosti prilagajujejo polečaju na zunanjih tržiščih.

Trgovina z zgodnjim sadjem se je zaključila za naše izvozničarje s dokaj neugodno bilanco. Izvozili smo letos nekaj 200 vagonov zgodnjih jabolk iz Slovenije, dočim jemanč druga leta kontingent dokaj več. Največ zgodnjega sadja je bilo prodanega v Nemčijo, dočim se kupčija v Italijo ni mogla letos prav razviti. Tudi holandski trg je odpovedal.

Od zimskega sadja so zaenkrat v trgovini parmenke, grafenstine in rešete, pojavljajo pa se tu in tam že kanadke. V prošlem tednu med 1. in 10. septembrom je bila kupčija zelo živahna ter so se cene nekaj zboljšale. Konec tedna pa je zopet nastopila stagnacija. Inozemski kupci in prekupeji so celo odstopili od kupčij, ki niso bile za tekoči teden med 11. in 17. septembrom fiksno zaključene. Radi tega so prišli tudi domaći kupci kazati upravičeno previdnost pri nakupu in tako je prišlo v tekočem tednu do padca cen.

Zivahno je ostalo povpraševanje po zlatih parmenah in rešetah, glede katerih pa še ni jasne slike v ceni na inozemskih tržiščih. Iz te nejasnosti sledi tudi razlika v nakupnih cenah za imenovano blago, ki se gibljejo med 1 Din do 1.25 Din. Trgovci, ki računajo z dobrimi cenami, plačujejo za lepo blago tudi 1.35 Din in še več. Kupčija kanadkami se še ni prav prišla. Šad je komaj dozorel šele v prav ugodnih legah.

Mnogo povpraševanja je po močnem sadju. Tudi tu še ni jasne slike o cenah, ki se bodo dogle, ker se bo prišla prava izvozna sezona šele po 25. septembru, ko nastopi v Nemčiji znižanje uvozne carine za močno sadje od 450 na 200 mark. Nemčija bo namreč letos glavni odjemalec našega močnega sadja. V prednapetosti se plačujejo jabolka za proizvodnjo mošta po 20—35 par kg. Računali se mora za kasnejše predvidoma s ceno 35 par za kg. Za ceno močnega sadja v Nemčiji bo leto morda daljna cena tega sadja v Avstriji, ki se giblje točasno med 3—4 groši.

Kljub navedenim nejasnostim pa kaže splošni položaj, da lahko računamo, da bomo spravili naše sadje v denar, žalibog ne po cenah, katere so si

želeli naši sadjarji in tudi naši izvozničarji. Seveda pa bo odpadlo za izvoz veliko lepšega blaga, ki je zaostalo radi suše ter ne dosega potrebnih dimenzij. Tudi vlažno vreme, ki je sedaj nastopilo, ne bo prineslo mnogo odpočasti. Poznal pa se bo dež pri mašanjih in mogoče še pri kanadkah v odsolnih legah, kjer kasneje dozorevajo.

Od inozemskih trgov pride za nas, kot že omenjeno, v prvi vrsti v poštev Nemčija. V veleprodaji se dosega sedaj cene 22—28 mark, za grafenstine in parmene pa do 31 mark. Italijanski trg, ki je druga leta predstavljal za naše sadje zelo dobrega odjemalca, nam je letos še vedno zaprt. Nekaj je krivde na visoki uvozni carini, ki znaša 60 par pri kilogramu; nadalje inajo v Italiji zenskrat na trgu dovolj svojega zgodnjega blaga iz Tirolske in Julijske Benečije, ki je po kvaliteti našemu enako, po umetnosti v pakovanju, ki je v trgovini važen faktor, nas pa tamošnji sadni producenti še visoko nadkrijujejo. Na mitanskem in turinskem trgu se trguje domače jabolko po Din 1.50 v veleprodaji. Poleg tega tvori veliko oviro našemu izvozu silna obilica breskev, s katerimi je leto italijanski trg naravnost preplavljen, ker jih ne more plasirati radi carinskih in deviznih težav v običajni množini v inozemstvu. Breskve so radi nizke cene docela izpodrinile drugo sadje. Gotovo pa je, da se bo italijanski trg letos še popravil ter bo prišel v omejenem obsegu v poštev tudi za naš izvoz. — Žalibog je docela odpovedal proti vsemu pričakovanju holandski trg. Cene so tako nizke in izpremenljive, da ni mogoče zaključiti fiksne prodaje, dočim je vsaka komisijska prodaja sigurna izguba. Vendar je upati, da se bo tudi holandski trg vsaj deloma popravil.

Od inozemskih konkurentov so nam letos nevarne Bolgarija, Rumunija in Ogrska. Bolgarija in Rumunija nudita izredno lepo blago, ki tam ni trpelo od suše, Ogrska pa nam kviri ceno s ponudbami za vsako ceno.

Naš dosedanji izvoz

Po poročilu centralne komisije za izvoz sadja pri ministru za trgovino in industrijo se je v času od 1. septembra do 15. septembra t. l. izvozilo: svežih sliv v Avstrijo 415 vagonov, v Českoslovaško 414, v Nemčijo 315, v Belgijo 15, v Holandijo 10, Poljsko 5, Švico 4, preko Italije v Francijo 3 in na Madžarsko 1 vagon. — Grozdja v Českoslovaško 12 vagonov, v Avstrijo 11 in v Nemčijo 1 vagon. — Jabolka v Nemčijo 64 vagonov, v Českoslovaško 24, v Avstrijo 12, v Švico 2 in v Holandijo 1 vagon.

120—122.5, sred. 125—127.5. - Oves: bč., sred. novi 95—100. - Koruza: bč. 95—97.5, bč. okol. Sombor 96—98, ban. 92.5—99, sred. 96—98, sred. ok. 98—100. - Fižol: bč., sred. beli novi 2% brez vrste 95—100. - Ostalo neizpremenjeno. Tendence postojane. Promet: 57 vagonov.

Budimpešta: Tendence: prijazna. Promet: živahen. Pšenica: okt. 12.67—12.90, zaklj. 12.86 do 12.90; marec 14.02—14.26, zaklj. 14.25—14.26. Rž: okt. 8, zaklj. 8—8.05; marec 9.23—9.35, zaklj. 9.28 do 9.29. Koruza: maj 8.55—8.80, zaklj. 8.70—8.72. Chicago. Pšenica: september 69.375, december 62.75. Koruza: marec 41.75, maj 38, decemb. 39.625. Oves: marec 17.625, maj 20.50, decemb. 14.50. Rž: maj 28.375.

Winnipeg. Pšenica: oktober 65.25, dec. 68.625.

Hmelj

Zalec, 15. sept. Pri rastočem zanimanju in vedno živahnem povpraševanju je tudi kupčija za savinski hmelj zopet oživel. V teku današnjega dne so se cene nazadnje učvrstile in se je splošno ponujalo že do 18 Din za 1 kg. Kljub temu pa je prišlo le do manjših zaključkov, ker hmeljarji trdovratno vztrajajo pri svoji zahtevi, da se jim plačajo za itak že precej redko blago dnevne cene, ki bi vsaj pretežno odgovarjale cenam na drugih svetovnih hmeljskih tržiščih. Ker se pričakuje še vedno nova naročila, kaže, da bo zahtevam hmeljarjev v kratkem ustreženo. Tedaj bo tudi prišlo do večjih zaključkov po starih cenah, katere je pri zmanjšanjem povpraševanju povečana ponudba nekaterih malovažnih hmeljarjev v zastoju kupčije nekoliko oslabila.

Zatec, 15. sept. kg. Nakupovanje na deželi se nadaljuje z neizpremenjenimi cenami od 600 do 850 Kč, za izbrano blago do 900 Kč. Kupeji se zanimajo predvsem za prvovrstno blago. Iščee se pa tudi srednje kvalitete.

Nürnberg, 15. sept. tg. Po železnici je bilo pripekljnih 39 bal, z vozovi pa 20. Prodanih je bilo 60 bal. Cene: tetnanski hmelj 160 do 170 mark, hallertavski 95—150 mark, gorski 75—135 mark. Položaj je ostal neizpremenjeno miren.

Trbovlje

Tabor bojevnikov. Tovariši iz svetovne vojne bodo imeli prihodno nedeljo pri Sv. Katarini nad Trbovljami dopoldne ob 10 cerkveno opravilo, potem pa na prostem veliko zborovanje. Govorili bodo govorniki iz Trbovlj in Ljubljane. Nato bo skupen obed in tovariška zabava. Obed stane 4 Din, vsak pa mora prineseti s seboj jedilni pribor. Pričakuje se velika udeležba. Povabljen je tudi general Maister.

Šolska za šolske prostore. Obe šoli v Trbovljah in na Vodah imata v prvih osnovnošolskih razredih 400 učencev. Kakšna armada otrok naraste, če seštejemo vse do osmega šolskega leta, vidimo, da Trbovlj še ne bo kmalu konec. Za vso to otroško vojsko je sistemiziranih 58 osnovnošolskih razredov, toda vsled pomanjkanja prostorov je olivljenih samo 51 razredov, tako ima n. pr. dekliška šola na Vodah za dovoljenih 16 razredov na razpolago samo 6 šolskih sob, zato mora otvoriti samo 12 razredov, ki imajo izmenoma dopoldne in popoldne pouk. Malo bolje je glede prostorov na trbovlski šoli, kjer so sicer olivljeni vsi razredi, a še tudi manjka 10 šolskih sob. Take stiske in sile za šolske prostore menda ni nikjer, ko pri nas. Da trpi pri tem pouk, je umevno. Kaj bo storila občina, ne vemo. Zadeva pa je nujna. V tak zvan občinski petletki je baje za vse to predvideno, a ne kaže se še nikjer. Sicer tudi od ostale petletke ni dosti več videti kakor da si je občina na veliko jezo ostirje pridobila lastno gostilno, jo lepo popravila in zgradila do nje dobro cesto. Šolsko vprašanje pa je še bolj neodložljivo.

Tržič

Novi most čez Bistrico proti žel. postaji, ki ga je poletil gradilo podjetje Dedek, je bil te dni preizkušen in izročen prometu. Stal je ca 230.000 Din.

Razsvetljava. Na splošno je v našem mestu za svetlobo dobro preskrbljeno. Kakor podnevi pa se bo menda videlo po naših ulicah ob večernih urah, ko bodo zagorele nove obločnice, ki jih pripravljajo po vseh prometnejših ulicah.

„Česa je Slovencem treba?“

Ob »Slovenčevih« šestdesetletnici je primerno, da se spomnimo njegovega imenskega prednika, namreč lista »Slovenec«, ki ga je l. 1863. začel izdajati dvakrat tedensko vneti narodnjak v Celovcu — Andrej Einspieler. Dobro bi bilo, da nam kdo v posebnem članku kaj več spregovori o pomenu in značaju tega lista. V pričujočih vrsticah naj bo opozorjeno le na vodilni članek lista, ki je pod naslovom »Česa je Slovencem treba?« izhajal v devetih nadaljevanjih. Izvajajo sledeče odgovore:

Dalje vpraša: »Ali si mar slovenski domoljub, ki slovenskemu narodu kalisi in moti sv. katoliško vero?« Druga svetinja pa je jezik slovenski. 1. Povzdignimo slovenščino za družbeni jezik. 2. Napravljajmo po Sloveuskem tudi slovenske napise. 3. Glejmo, da dobi jezik slovenski tudi po naših šolah svojo pravico in veljavo. 4. Prosimo, da se nam dajejo postave v slovenskem jeziku in uradniki, ki dobro znajo slovensko besedo. Pravi Slovenec, ki se je zavedel slovenske narodnosti, ljubi in spoštuje torej domače blago. Dalje naj vse prvaki slovenskega naroda — že rajni in še živi — časte in slavijo. Pravi rodoljub podpira vse zlate domače naprave: »Slovensko Matice«, »Družbo sv. Mohora«, čitavnice in slovenske časnike. Treba nam je, da napredujemo glede jezika in književnosti. Zato nam je treba 1. dobrih šol in 2. pripravnih knjig in 3. dosti denarja. Da se vse to doseže, je treba ustanoviti primerna društva. In končno je treba, da Slovenci 1. za politiko marajo in 2. da Slovenci politiko delajo. Prav za prav delajo politiko vsaka vlada in zbori ljudskih poslancev.

Ktera pa je za Slovence prava politika? b) Tista, ki je slavjansko-vzajemna.

d) Tista, ki je pravična vsem narodnostim. »Slovenec« imenuje ob zaključku te svoje članke slovenski politični ABC in piše: »Oj Slovenci, rodoljubi! ne zasmehujte, ne podirajte in ruvajte, kar je narodnega, slovenskega; trebite in čistite, kar ni prav in kar se sčasom nespozdobnega, sirovega ali grešnega vpletlo, — kar pa je med ljudstvom dobrega, oh, tole hranite, varujte, razvijajte, požlahtnajte — posvečujte!«

O pokončanih nageljnih

St. Vid, 15. sept.

Prav za prav je to neznatna reč, če jo gledamo skozi splošen okvir življenja, ki hili mimo nas. Veliko je vrednejših, pomembnejših stvari, o katerih bi lahko pisali v časopis. Toda nazadnje je lep nagelj tudi kos človeškega srca, del velike ljubezni, ki jo je človek položil v cvetlico, katero je leta in leta s skrbjo in z vso nežnostjo gojil. Kdor tedaj v zli nameri pokonča celo vrsto najlepših nageljnjev v vasi, ta pač ne more biti človek s srcem.

To se je zgodilo te dni ponoči pri Karlu Magistru v St. Vidu. Imeli so pri hiši lepo skupino nageljnjev, ki jih je gospodinja že par let gojila tako vzorno in pridno, da so bili nageljni po splošni sodbi najlepši v vasi. Vsak nagelj je imel lep, gosto zaraščen grm vrhov, ki so viseli več ko en meter niz zid. Nageljni so bili stari po tri leta, imeli so letos vsak po 200 kranskih cvetov.

Človek, ki je hodil mimo, je obstrmel nad lepoto, ki se je nudila vsi nageljni skupaj, pa tudi vsak nagelj azse. Hiša je bila ponosna na tak okras, ki se ga po letih skrbnega dela more privoščiti le najbolj večja roka. Gospodinja se je zasmejala srce, ko je prihajal z dela utrujen, pa so ga ob prihodu ki hiši pozdravili nageljni in njihov blagodejni vonj.

Prišel je hudoben človek, očitno brez kulture in srca, brez čuta za lepoto, prinesla in vzela ga je noč — jutraj pa so bili nageljni pokončani do zadnjega ... Dva nageljina, dva najlepša nageljina je človek ukradel ter ju odnesel, ostalim je porezal grm pri korenini. Loučki so ležali razdrobljeni po tleh, vrhovi s cvetjem so se zlomili vajili med njimi. Pred nekoliko urami še kras hiše, ena sama čudovita lepota, vabljivost domačije — potem kupček žalostnih ostankov, ki jih je končal hudoben človek v dobri minuti. Gospodinja je zalokala kakor otrok, ko je videla uničeno svojo ljubezen, svojo tri leta negovano lepoto. Gospodar ves dan ni govoril o drugem, kakor o hišnih nageljnih, ki jih ni imel enakih ves St. Vid.

Orožniki seveda zasledujejo zločinca, toda kako naj ga najdejo. In kaj naj mu sploh storé, ko nageljnjev ne bo nikdar več takih, kakor so bili. Par dni pred uničenjem je imela gospodinja za vsak nagelj 60 Din, pa jih ni hotela dati. Resnična lepota namreč nima cene, prava ljubezen pa sploh ni na prodaj.

Gospodinja je zdaj nad uničenjem svojih nageljnjev žalostna tembolj, ker se ji je tak primer pripetil zdaj že tretjič. Ali je neka zlobna duša nevoščljiva, ali je hudobna tako zelo?

Ljutomer

Jesenske konjske dirke so se vršile preteklo nedeljo na dirkališču zrebarne na Ovcu pri Ljutomeru. Udeležili so se jih zastopniki civilnih in vojaških oblasti in množica gledalcev, ki se zanima za kasaški sport. Tekmovalo je 23 konj, 3 do 9 let starih, večinoma že znanih in že večkrat nagrajenih. Časovno so posamezniki dosegli lepe uspehe. Razdelilo se je 8000 Din nagrad. Dirka je potekla brez večje nesreče, le par koles je polomljenih.

O Slomsku, našem dultovnem vrtnarju, bo pri proslavi 70 letnice njegove smrti, v nedeljo, dne 18. t. m. ob pol 4 popoldne v Katoliškem domu govoril g. prof. dr. Hohnjec iz Maribora. Prosvetno društvo pa uprizaro ljubko-trdojanske »Pri kapelici«. Igra je sicer prepletena z verskimi momenti, a polna smeha in zabave, za katero bo skrbel Jurček, ki ga bo kot gost odigral g. Gustl Rakuša od Svetinje. Razumljivo, da bodo Slomsku na čast tudi zapeli, umetno Ferjančičeve »Slava velikemu Slomsku« in še venček Slomskovih lastnih — ponarodskih. Pridite od blizu in od daleč k proslavi velikega Slovenca, svetnika, vzgojitelja in vrtnarja naših duš. Zveze z vlaki so zelo ugodne.

Dolnja Lendava

V tukajšnji tovarni dežnikov delavke do sedaj niso čutile krize. Vse je šlo normalno. Lastnik g. Pollak je dolgo kljuboval vsem težavam in ni odpustil niti eno delavko. Pa kriza je posegla s svojo roko tu sem na severno mejo, da pomnoži število brezposelnih tovarniških delavcev. Ker je ljudstvo zelo obubožano, ne more tovarna dežnikov razprodati. Delavke so se bale najhujšega — da bodo odpuščene. Pa g. Pollak nobeni ne bi rad uničil eksistence. Zato je pustil vse, poč pa odredil, da hojijo samo trikrat na teden delat. Upamo, da je to le začasna odredba.

Sport

Hašk v Ljubljani

Po daljšem presledku bomo v nedeljo zopet videli prijateljsko srečanje moštev, katere združuje enako usoda že več let. Hašk, prvak Zagreba in Ilirija, prvak Slovenije, sta brez dvoma dve moštvi, ki spadata med elito jugoslovanskih nogometnih klubov. V prijateljskih srečanjih dosežeta oba kluba vedno lepe uspehe, tudi proti najboljšim inozemskim klubom. V prvenstvenih borbah pa odpovesta in ne moreta priti do finalnih tekem. Pri prijateljskih igrah borbeni značaj nogometa ni tako poudarjen. Vsak igralec gleda predvsem na igro, da zadovolji tudi gledalce. V prvenstvenih borbah pa stretni vsak priti na najkrajši način do cilja — gola. Zato imajo prvenstvene borbe čisto drugo privlačnost kakor prijateljske. Oba ta dva kluba pa ne znata igrati prvenstvenih iger. Ko pa že govorimo o lepi nogometni igri, potem smo lahko sigurni, da nam ne more nobeno moštvo v državi in tudi redko katero izven meje naše domovine pokazati tak nogomet, kot ravno Hašk.

Pred dobrim tednom se je Hašk vrnil s turneje po Bolgariji in že je prejel poziv za ponovno gostovanje v Sofiji. Lepa igra je navdušila Bolgare, da so takoj zopet povabili Haška v Sofijo. Pa če posežemo leta nazaj, vse kritike o Hašku v tu- in inozemstvu, hvalijo samo Haškovo igro. Tako, da lahko rečemo, da bo Haškovo nastop v Ljubljani sprejet s simpatijami. Prijatelji nogometa si prav že lepe nogometne igre in malo izpremembe. Ravno kar končane prvenstvene tekme pač niso moge zadovoljiti našega občinstva. Zato vsi pričakujejo izpremembo. To izpremembo bo prinesel Hašk, ki nastopi v nedeljo a svojimi najboljšimi igralci.

Razne sportne vesti.

Konferenca Mitropa čupa, ki se je vršila prošlo nedeljo v Budimpešti, ne bo ostala brez posledic tudi za naš nogomet. Ob tej priliki je bilo zopet sproženo vprašanje sportnih odnosov med Jugoslavijo in Italijo. Generalni tajnik Italijanske nogometne Zveze Zanetti, je imel v nedeljo daljši telefonski pogovor z zastopniki naše Zveze. Kakor izgleda, ni več daleč, ko bodo redni sportni odnosi vpeljani. Največ koristi od rednih odnosov z Italijani bodo imeli naši klubi.

Cehi so po nedeljski konferenci izjavili, da bodo izstopili iz nadaljnjega tekmovanja v Mitro cupu. Konec Mitropa čupa, ki smo ga prorokovali takoj, ko je prišlo do incidentov v Turinu, se torej le bliža. Čehom je le važna zmaga v Mitropa cupu.

Hašk prihodni mesec ne bo šel samo v Bolgarijo. Sprejel je tudi ponudbe nekaterih rumunskih klubov. Skupno bo odigral v Rumuniji pet tekem.

Za lahkotletske tekme v Zagrebu, ki bodo obenem tudi izbirne za sestavo reprezentance za Atene, vlada veliko zanimanje. Sestane se elita atletov iz vse države. Po vsem lahko sklepamo, da pri nas take lahkotletske prireditve še ni bilo. Enkrat bomo imeli važno vlogo tudi Slovenci. Saj gre številno zastopstvo naših najboljših v Zagreb. Maraton iz Zagreba je poklonil celo dragoceno prehodno darilo, ki bo postalo za lahkotletce to, kar je za plavalce Petrinovičev pokal. Uspehi atleta se bodo ocenjevali po tablici desetorboja, in najboljši bo dobil darilo. V trajno last pride po trikratni zaporedni zmagi ali petkratni v presledkih. Darilo ima predvsem namen propagirati desetorboj oziroma peterboj.

No, v Zagrebu so tudi tiči kar se skšefat tiče. Nočne tekme vlečejo in se lepo zaslužijo. Zlasti poleti. To oni vedo in prireajo kar en gros nočne tekme. Skoro vsak teden imajo tekme zvečer, ki so vse dobro obiskane. Sinoči so za izpremembo nastopili stari igralci Gradjanskega in pokazali, kaj se znajo. Za Rupeca oravijo, da še sedaj nima konkurenta na mestu srednjega krilca. Tudi za Perško še ni namestnika. Torej ti stari zvezdniki so s svojo igro navduševali Zagrebčane, obenem pa napolnili blagajno svojega kluba.

Meddržavna teniška tekma z Avstrijo je ostala neodločena z 2:2, ker Avstrijci niso mogli ostati še en dan v Zagrebu. V medmestni tekmi z Bukarešto za pokal kraljice je pa zmagal Zagreb s 3:2.

V nedeljo bo spremlilo Gradjanski v Split, kjer se spoprime s Hajdukom, veliko število prijateljev. Gradjanski je organiziral poseben vlak.

Radio

Programi Radio-Ljubljana:

Petek, 16. septembra: 12.15 Plošče. — 12.45 Dnevne vesti. — 13.00 Čas, plošče, borza. — 18.00 Salonski kvintet. — 19.00 Problem fotoamaterske temnice (prof. Horvat). — 19.30 Traviala, prenos z Dunaja. — 22.30 Čas, poročila.

Sobota, 17. septembra: 12.15 Plošče. — 12.45 Dnevne vesti. — 13.00 Čas, plošče. — 18.00 Salonski kvintet. — 19.00 Gimnastične vaje (Uloga) — 19.30 Zabavni kotiček (Bitežnik). — 20.00 Delavska godba — Zarija. — 21.00 Salonski kvintet. — 22.00 Čas, poročila, nadaljevanje salonskega kvinteta.

Drugi programi:

Sobota, 17. septembra:

Zagreb: 20.15 Kulturne in društvene vesti — 20.30 Koncert tria Simaček — 21.00 Operne vesti — 22.40 Plesna glasba. — Milano: 20.45 Varietjski večer. — 22.00 Prenos plesne glasbe iz Luna parka. — Stuttgart: 20.10 Pester večer — 22.45 Koncert. — Berlin: 20.00 70 letnica berlinskega časopisa — 22.00 Poročila, nato koncert. — Belgrad: 20.55 Koncert radio kvarteta na godala — 21.25 Sprehod po Evropi — 22.30 Plesna glasba. — Rim: 20.45 »Mimi Pinson«, lirčna drama. — Berolinster: 20.00 Prenos iz Londona — ruska glasba — 22.30 Zabavni program. — Langenberg: 22.20 Plesna glasba — 24.00 Jazz. — Praga: 20.00 Violski koncert — 20.30 Večerni koncert. — Dunaj: 20.00 Pester večer — 22.00 Poročila — 22.20 Plesna glasba. — Budapest: 20.45 Ciganska glasba — 22.00 Pester koncert — 23.30 Ciganska glasba.

FOTOAPARATE

svetovnih trdkr Zeiss-Ikon, Rodenstock, Voigtlander, Welta, Certo itd. ima vedno v zalogi

fotoodd. Jugoslovanske knjigarne v Ljubljani. Zahtevajte cenik!

MALI OGLASI

V malih oglaših velja vsaka beseda Din 1.—; ženitovanjski oglaš Din 2.—. Najmanjši znesek za mali oglaš Din 10.—. Mali oglaš se plačuje tako pri naročilu. — Pri oglaših reklamnega značaja se računa enokolonjska 5 mm visoka pletilna vrstica po Din 250. Za pisarne odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službe iščejo

Vsaka beseda 1 Din

Krepak mož

družinski oče, kovač, več časa nezaposlen, vaje konj, kmetiškega in težaškega dela — sprejme kakršnokoli nameščenje. (Mož čaka v naši pisarni.) »Sveta vojska«, Ljubljana, Dunajska 17. (a)

Pouk

Vsaka beseda 1 Din

Akademik

bi poučeval vse predmete za brezplačno stanovanje, najraje dijake klasične gimnazije. Naslov v upravi »Slovenca« št. 13.438. (u)

Ga. Orthaberjeva

zopet sprejema otroke za pouk nemščine. Vpisovanje od 15. dalje. Gospodarska 12, dvorišče. Istotam tečaji francosčine, angleščine, nemščine in — učine za odrasle. (u)

Instrukcije

prevzame učiteljica, letošnja absolventka. Dopisni oz. naslov v upravi »Slovenca« pod »Vestna« 13.241. (u)

Razno

Vsaka beseda 1 Din

Naznanjam

cenj. občinstvu, da se je dobro znana mlekarica na Sv. Petra cesti 33 preselila pred nekaj meseci na nasprotno stran št. 30 v Marchiotovi hiši. Za nadaljnji obisk se priporoča Osteršek Marija. Dostavljam tudi mleko na dom po 250 Din. (r)

Stanovanja

Vsaka beseda 1 Din

Stanovanje

dveh sob, kuhinje in priključka s 1. novembrom odda. Močnikova ul. 5. č

Sobe

se oddajajo. Domžale — Bistriska 4. (s)

1 ali 2 prazni sobi

s posebnim vzhodom oddam. Janežičeva 11/1 — Prule. (s)

Sobo

enažno, solčno — odda uradniška družina solidnemu uradniku ali dijaku srednješolskega. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 13.461. (s)

Gospodično

sprejemam na stanovanje in dobro hrano v lepo parketir. sobo za 600 Din mesečno. — Kolodvorska ulica 23/I. (s)

Vnajem

Vsaka beseda 1 Din

Vogalni lokal

Igriske in Gregorčičeve ulice oddam za 1. novem. Pojasnila istotam v brivskem sa'nu. (n)

Posrestva

Vsaka beseda 1 Din

Droben oglaš v »Slovenca« posrestvo ti hitro prodaja; če že ne z gotovim denarjem pač kupca ti s knjižico da.

Lekarno

s srednjim prometom, v Sloveniji, kupim ali vzamem večjo v zakup ali oskrbo. Resne in obširne ponudbe na upravo »Slovenca« pod št. 13.400. (p)

Auto-motor

Vsaka beseda 1 Din

Mehaniki, pozor!

Nudimo Vam na znižane cene rezervnih delov Renault automobila še 15 odstotkov popusta. Prodaja le Zastopstvo »Renault«. Cesta na Rožnik št. 19. (f)

Poltovorni auto

dobro porablen, naprodaj za 12.000 Din. Poizve se: Osrednja vinarska za druga, Ljubljana, Celovška cesta 81. (f)

Kupimo

Vsaka beseda 1 Din

Kotel

2—4 atmosfere — poceni kupi Grad Mirko, Dragomelj, p. Domžale. (k)

Bukova drva in oglje

kupi stalno

Uran franc

Ljubljana

Sv. Petra cesta 24.

Prodamo

Vsaka beseda 1 Din

Če avto svoj stari prodajaš ali motorja bi znebil se rad. Brž kupcev ti mnogo prične Slovenec najmanjši inšerat

Nogavice, rokavice

in pletenine Vam nudi v veliki izbiri najugodnejše in najceneje tvrdka Karl Prelog, Ljubljana, Židovska ulica in Stari trg. (l)

Puhasto perje

čisto, čohano po 48 Din kg druga vrsta po 38 Din kg čisto, belo, gosje po 130 Din kg in čisti puh po 250 Din kg Razpošiljam po poštne povzetju. L. BROZOVIC — Zagreb, Ilica 82. Kemična čistilnica perla.

Šivalni stroj

nov, siva naprej in nazaj, 1250 Din. Aleksandrova cesta št. 5/II. (l)

Konfekcija — moda!

Najcenejši nakup. Anton Presker, Sv. Petra cesta št. 14, Ljubljana. (l)

Gomolje

biacint, tulipanov, krokusov itd. nudi Sever & Komp., Ljubljana. (l)

Otroški voziček

poceni naprodaj. Ob Zeleni jami 5. (l)

Pletilni stroj

št. 8, 50 dolg, poceni naprodaj. Naslov v upravi »Slovenca« št. 13.441. (l)

Postelja

naprodaj. Naslov v upr. »Slovenca« 13.466 (l)

Obrt

Oves in koruzo

kupite najceneje pri tvrdki A. VOLK, LJUBLJANA Veletrgovina z žitom Ilesjeva cesta 24

Priloge k »Slovenec«

dnevnik

SLOVENE

Priloge k »Slovenec«

dnevnik

SLOVENE

Priloge k »Slovenec«

dnevnik

SLOVENE

Priloge k »Slovenec«

dnevnik

SLOVENE

Priloge k »Slovenec«

dnevnik

SLOVENE

Priloge k »Slovenec«

dnevnik

SLOVENE

Priloge k »Slovenec«

dnevnik

SLOVENE

Priloge k »Slovenec«

dnevnik

SLOVENE

Priloge k »Slovenec«

dnevnik

SLOVENE

Priloge k »Slovenec«

dnevnik

SLOVENE

Priloge k »Slovenec«

dnevnik

SLOVENE

Priloge k »Slovenec«

dnevnik

SLOVENE

Priloge k »Slovenec«

dnevnik

SLOVENE

Priloge k »Slovenec«

dnevnik

SLOVENE

Priloge k »Slovenec«

dnevnik

SLOVENE

Priloge k »Slovenec«

dnevnik

SLOVENE

POZORI

Pleskarski pomočniki

Prvi tečaj za flodranje in marmoriranje priredi decembra t. l. Josip Schatter, slikarstvo in pleskarstvo v Guštanju. — Informacije istotam. Prijave do 15. oktobra t. l.

Veseli in zadovoljstvo

je samo, kadar prinesete svojem fini kamarni ali športni šerijot za moško obleko, ali fino voleno za damski plašč ali kostum iz trgovine

A. Žlender

Ljubljana, Mestni trg 22

Priznana najugodnejši nakup dobrih kvalitet

Stev. 7387/32.

OGLAS

Zupanstvo trga Trbovlje razpisuje za protituberkulozni dispanzer v Trbovljah službo sestre pomočnice. Zahteva se potrdilo o izvršeni šoli za sestre pomočnice v Ljubljani ali Zagrebu. — Prednost imajo one, ki so se že udeleževale v protituberkuloznem delu na terenu. — Prošnje s potrebnimi dokumenti in spričevali je vložiti pri zupanstvu do 30. sept. 1932. Plača po dogovoru.

Zupanstvo Trbovlje, dne 14. septembra 1932.

Zupan: Gustav Vodušek, s. r.

Hlupič Karol, strgarski mojster v Ljubljani

vljudno naznanja svojim in cenj. odjemalcem in sl. občinstvu, da je preselil svojo

strgarsko delavnico

z Gosposvetske ceste št. 16 (pri »Levu«) vis-a-vis v Kolizej (dvorišče), Gosposvetska cesta št. 13, ter se najvljudneje priporoča za nadaljnja naročila. — Vhod ob Elektroindustriji.

Fotoamaterji!

Povečave

Vaših negativov Vam lepo in poceni napravi

fotooddelek Jugoslov. knjigarne

Ljubljana

Zahtevajte cenik!

Karol Horvath

strojevodja državne železnice

dne 15. sept. po kratkem, mukopolnem trpljenju, previden s tolažili svete vere, mirno umrl.

Pogreb bo v soboto 17. septembra ob 4 pop. izpred mrtvaške veže splošne bolnišnice na pokopališču k Sv. Križu. Ljubljana, dne 15. sept. 1932.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Antonija Horvath in ostalo sorodstvo.

Proda se večja množina - par vagonov - prvovrstnega namiznega grozdja

(bela in rudeča žlahtnina). Cena in pakovanje po dogovoru. Oskrbništvo Kleinoschekovih posestev v Zbigočih pošta in postaja Gornja Radgona.

Ogledala, brušena in nebruš. stekla,

šipe za izložbe, automobile itd. marmorsteko priporočajo tovarne ogledal in brušenega stekla

„KRISTAL“ d. d.

Centrala: Maribor, Koroška c. 32, Podružnice: Ljubljana VII, Medvedova c. 38, Split, Zrinjska ulica 6.

V globoki žalosti naznanjamo, da je naš iskreno ljubljeni sin in brat, gospod

VINKO KOKALJ

pečarski mojster

dne 15. septembra po kratki, mukopolni bolezni, previden s tolažili svete vere, mirno umrl.

Truplo blagopokojnega prepeljemo v Rakovnik, kjer bo pogreb v soboto 17. septembra ob 9 dopoldne iz hiše žalosti na domače farno pokopališče v Sori.

Ljubljana-Rakovnik, dne 16. septembra 1932.

ZALUJOČI OSTALI

Vsem, ki so ga poznali, ljubili in spoštovali, naznanjamo, da je umrl naš 80-letni striček

Janez Poklukar

v sredo ob 4 popoldne, previden s tolažili sv. vere.

Pokopali ga bomo danes ob pol 10 dopoldne na gorjanskem pokopališču.

Priporočamo ga v molitev!

Gorje, dne 16. septembra 1932.

Žalujoči ostali.

KATOLIŠKO BRALNO DRUŠTVO V GORJAH javlja žalostno vest, da je umrl njegov častni član

Janez Poklukar

Pogreb bo v petek ob 10 dopoldne.

Naj v miru počiva!

Gorje, dne 15. septembra 1932.

Lorna Doone

Roman iz Exmoora

»No, izdal bom torej zaporno povelje zoper starega Ensora Doona in njegovih sedem sinov z nepoznanimi ali sploh nikakršnimi krščanskimi imeni. Sir Ensor se je kajpada sam udeležil napada, kakor sem posnel po vaši izpovedi —

»Ne, ne, gospod, tega nisem rekel; nisem rekel —

»Če dokaže, da ga ni bilo tam, vas lahko toži zaradi krive ovadbe. Toda kaj je z njegovimi sinovi? Menda lahko prisojete, da so mu res sinovi, ne pa nečaki ali vnuki? Ali pa sploh niso bili to Dooni?»

»Gospod baron, prisegam, da so bili res Dooni. Jamčim vam s svojim premoženjem za vsako napadno izpoved. To bi bilo potemtakem v redu.«

»O da, plača pa že lahko, kaj lahko,« se je vmešal polkovnik Harding.

»Zelo me veseli, da slišim kaj takega,« je odvrnil baron prijazno. »To dokazuje, da vas oni rop (če je bil sploh rop), ni docela uničil. Saj si ljudje čisto domišljujejo, da so bili oropani, ko se pa izkaže, da niso bili, se v dvojini meri veselijo svojega premoženja. Ste li potemtakem, dobri gospod, popolnoma na jasnem, da so vam oni ljudje (če je bilo sploh tako), kaj ukradli, vzeli ali si izposodili od vas?»

»Menite li, da sem bil pijan, gospod sodnik?»

»Nikakor ne, gospod Huckaback, četudi bi se v tem letnem času dalo tudi kaj takega opravičiti. Toda kako veste, da so bili ljudje, ki ste nanje naleteli, baš iz te rodbine?»

Miha Maleš o svojem delu

Miha Maleš: Marijino oznanjenje

Clovek-umetnik potuje iz leta v leto po dolinah svoje duše, polnih prečudnih lepot. Nabira neuporabljive po njih le lepote in jih izroča iz tega nepoznanega sveta ljudem. Včasih pa zaide v temotne soleske, po katerih tava, išče v nove doline — pa so soleske brezkrayne in ne pride nikamor več iz njih. Misli sem pred par leti, da je tudi Maleš začel v labirint, iz katerega ne bo našel več poti — pa glej, kar naenkrat se je odprla pred njim dolina, svet, lepši in bolj širok od tistega, v katerem je živel nekoč. Z majhnim nasmeškom in kakor v zadregi, da bi fotografije ne mogle prikazati tistega, kar je ustvaril na širokih ploskvah, mi je kazal vrsto posnetkov — iz teh sem pa spoznal, s kolikim zagonom je ustvarjal nove lepote, polne barv in življenja, daleč od doma sredi hrvaških ravnin. Vprašal sem ga torej:

Kje je vendar ta kraj tvojega novega dela? To je Cirkvena. Leži na neskončni ravnini med Križevci in Bjelovarom. Pokrajina moji nekoliko romantični naravi ni privlačna — ni gora, ne smrekovih gozdov in čudovitega zraka, ki veje od Kamniških planin — le njive, same njive in kak hrastov gozdič — toda ljudje so tam kljub težkim časom dobri in polni življenja. Glej — možijo se dekelice med štirinajstim in petnajstim letom, fantje med osemnajstim in dvajsetim. Njihove vezanine pa dokazujejo, koliko smisla imajo za lepoto. Ze pred letom mi je pisal tamošnji župnik — kje je zvedel zame, ne vem — naj pridem pogledat cerkev radi slikanja in prenovljenja. V strahu sem stal v začetku pred veliko odgovorno nalogo — toda ko sem potem prepotoval Nemčijo, Avstrijo, Češko in videl toliko cerkva in muzejev, je ta strah minil. Sed sem in v lanskim jeseni poslikal strop. V zimi sem delal načrte in kartone za stranske slike in ornamentiko — letos v maju pa sem prišel na lico mesta in pred dnevi skoraj vse končal. Pomagalo mi je pet do sedem delavcev. Sedaj je cerkev pol-slikana.

Vprašuje me, kaj vse sem slikal? Cerkev je posvečena Mariji. Glej, slikal sem njene prispodobe. V veliki ladji jih je osem iz starega zakona: Eva, Aronova hči, Sulamit, Abigail, Estera, Judita, Zena, odeta s soncem in Zena, preganjana od zmaja. To podobe so nad tri metre visoke. Na stenah presbiterija sem naslikal Oznanjenje in Vnebovstaje Marijino, Morsko zvezdo, Noetovo barko in Pomočnico Hrvatov. Slike so velike šest do osem metrov. Glej to Pomočnico Hrvatov! —

Ozirom sem na posnetek — detail — na tleh kleči žena v hrvaški narodni noši, polna tiste resnosti in miline, ki sem jo gledal tudi sam, ko sem take žene srečeval po tistih širokih ravninah. Si to slikal po živi podobi? Seveda. Poleg tega sem naslikal na loku še Kraljico angelov in na stropu v presbiteriju štiri evangeliste. V stranski kapelici, ki je posvečena smrti, sem naslikal poleg ornamentike tudi simbole smrti, pekla, sodbe in nebes. Ornamentiko v cerkvi in kapelici sem delal po vzorih iz vezenin, ki so silno lepe. Seveda bi ti vse to moral gledati v barvah.

Kako sodiš o tem delu sam? Naj to sodijo drugi. Napravil sem, kar sem napraviti mogel. Vem pa, da sem dobil vez med se-

boj in občinstvom in to je mnogo. Čim bolj se je delo nagibalo h koncu, tem več je prihajalo tudi iz daljne okolice ljudi in videl sem, da so z zadovoljstvom občudovali slike. Cerkev pa bo blagoslovil zagrebški nadškof.

Kako sodi sam, mi torej ni hotel povedati, toda med razgovorom je pravil tole: Nekoč sem ozmerjal nekoga prepočasnega pomagala, toda ko sem se trenutek pozneje ozrl na Marijino podobo, ustvarjeno od mene, in sem zastrmel v njene oči, me je naenkrat zasekalo v duši, kakor da me karajo tiste oči in sem se kesal nad besedami, ki sem jih izrekel delavcu.

Pa je povedal tudi take: Jaz sem študiral grafiko in mi je radi tega linija blizu in predpogoj za slikanje v velikih dimenzijah. Vem, da se marsikdo čudi, da sem se spraval na tako delo, posebno tisti, ki me sodi po moji surrealistični risbi »Rdeče lučke«. Jaz pa sem neskončno vesel, da je šla ta risba skozi mojo dušo in srce. Kdor sledi in razume umetnost, že ve, zakaj in ve, da je bila tista moja doba doba iskanja po izrazu, čustvu, notranjem globljem doživljanju. Zato sem opuščal zunanjo formo, do katere mi ni bilo. (Isto je pri njem spoznal dr. Stele.) Toda ko človek stoji pred veliko prazno ploskvijo v baročenem svetišču — tedaj zraste v umetniku tako notranja kakor zunanja forma druga ob drugi, postajata eno samo telo, v katerem pa je življenje, v katerem ni abstraktnosti. Prejšnje delo torej ni bilo odveč. Dela pa, ki so le zunanja forma, so brez življenja. Glej, duša umetnika ima toliko različic, toda v vsaki je lahko nek nov poseben svet. Izgleda, da se bom posvetil cerkveni umetnosti in mlade sanje postajajo resnica.

Radoveden sem, kaj pravi župnik k slikam? Župnik Pavao Jesih je zadovoljen z njimi. Ne pozabni mi bodo večeri, ki sem jih preživel v razgovorih z njim. Prepotoval je mnogo sveta in je bil tudi v Ameriki. Čita francoske in nemške knjige poleg domačih, pa je tudi velik prijatelj Slovencev in Slovenije, ki jo obišče, če le more, vsaj enkrat na leto s šolsko mladino. Naročen je na več naših književnih založb in na »Slovenec«. Pozna dobro naše kulturno in gospodarsko življenje. Vodi v svojem kraju več društev kljub velikemu delu, ki mu ga nudi fara z več kot desetisočmi ljudi, katero vodi sam.

Si rekel, da se boš posvetil cerkvenemu slikarstvu. Ali bo dela dovolj? Kam misliš sedaj? Ne bom počival. Sem že prišel z načrti za drugo cerkev. Delo bo ogromno in dvomim, če ga bom dovršil v dveh letih. Na lico mesta sem izračunal, da bo treba poslikati nad tri sto kvadratnih metrov — povečini s prizori iz Kristusovega življenja. In še za neko cerkev šest načrtov za slikana okna, ki so po šest metrov visoka. Kje je ta kraj, naj bo sedaj še skrivnost. Pozneje se bova lahko razgovarjala o tem.

Miha se je zagledal zamišljeno na oblake, ki so med domačimi kostanji romali nekam daleč po sinjih višavah. Črna kava je stala nepopita pred njim. Z mize pa so vane strmeli posnelki Eve, Sulamit, Abigail, Estere — prečudni lepi obrazi — daljno življenje in vendar priključno iz duše našega človeka v sedanje dni in vendar ne doma, ampak le v tujini. Magajna Bogomir.

Pet vlomov v eni noči

Nočni boj z orožniki

Rajhenburg, 14. septembra.

Ze v torek so se pojavili tu in tam sumljivi tipi, katerim pa sprito današnjih časov, ko je vedno polna cesta ljudi, ki bežajo in nadlegujejo za podpore, nismo pripisovali velikega pomena. Kdo bi si mislil, da nam torkova noč pripravila tako presenečenje. Toda v torek zvečer ob pol dvanajstih so se že pojavili pri trgovini Blaža Jerička v Rajhenburgu vlomilci, ki so zvilni roletu pri izloženem oknu, da bi udrl v trgovino. Prestrašili so se pa, ko so začuli, da se odpira okno v nadstropju. Zbežali so ter so napravili škodo le pri roletu. Ze deset minut kasneje so poskušali svojo srečo pri čevljarju Gršaku. Zopet so vlomili v izložbeno okno, nalomili okenski okvir in razbili šipo. Ko je Gršar pogledal skozi okno, je že eden rokomahov proti njemu ustrelil, vendar je pa cilj zgrešil. Med tem časom je tudi Geršak odgovoril s strelji, nakar so vlomilci urnih korakov pobegnili.

Ob pol enih ponoči so isti vlomilci nalomili vrata pri trgovcu Jeričku Antonu na Senovem. Ta jih je zopet prepodil s strelji iz samokresa. Predznanost vlomilcev se vidi iz tega, da je trgovina Jeriček na Senovem ravno nasproti orožniške postaje. Ze par minut pozneje so se srečali z rudniškim nočnim čuvajem Vidmarjem in proti njemu oddali par streljov. Tudi on jim je odgovoril s streljanjem. Vidmar je ostal nepoškodovan. Takoj na to so vlomili v prodajalno delavskega doma na Senovem, kjer se jim je posrečilo odnesti 8000 Din v gotovini. Denar je bil v blagajni. Zatem so odšli naprej na Veliki kamen ter so pri trgovki Anderluh zopet vlomili v trgovino ter že nabrali raznega blaga.

Med tem pa jih je že zasledovala orožniška patrulja. Ko so opazovali vlomilcev zapazili orožnike, se je vnela med orožniki in vlomilci prava bitka; strelji so nagosto padali z obeh strani. Roparji so blago pustili in zbežali. Kakor vse kaže, je bil eden od vlomilcev zadet, ker je bilo slišati na njihovi strani močan krik. Kljub temu se jim

je beg posrečil v temni noči. Velikopotezni načrt, ki so si ga sestavili vlomilci in ki so ga izvedli v tej noči, dokazuje, da je na delu velika razbojniška tolpa. Kakor čujemo so bili te dni izvršeni tudi večji vloni na Vidmu, Krškem, Stari vasi in v okolici. Pred 14 dnevi se je dovršil velik vlon tudi v Koprivnici pri Rajhenburgu, kjer je bilo odnešenega blaga za približno 70.000 Din in to na jako drzen način pri trvdki Vehovar.

Kakor domnevajo ljudje, je to ena in ista dobro organizirana tolpa, ki ima tudi svoje lastne automobile, na katere nakladajo blago popolnoma po ameriškem vzoru.

Prebivalstvo je silno razburjeno ter s strahom premišljuje, kaj bo sedaj ko se približuje zima in se ceste vedno bolj polnijo s potepuhi in raznimi neznanimi ljudmi.

Vsekakor bi bilo nujno potrebno, da se varnostna služba ojači in to vsaj ponoči v trgu Rajhenburgu, Senovem, Velikem kamnu, Koprivnici in vseh prometnejših krajih, da se zaščiti tukajšnje prebivalstvo.

Dvojni vlon na Smarni gori

Smarna gora, 15. sept.

Na mali šmaren je bilo vlomljeno v nabiralnik pri sv. Soboti in v nabiralnik pri sv. Antonu. Vlom je bil izvršen pozno v noč, ko so romarji že odšli. Vlomilci se je nadjal veliko drobljica, zato je vzel s seboj vrečko za denar. To vrečko je pustil prazno ležati pri kapelici sv. Antona gotovo vsled presenečenja, ker ni dobil niti dinarja. Pred nočjo se je kakor vedno tudi ta dan pobralo iz vseh nabiralnikov in tako je brezbožni ropar doživel zasluženo razočaranje.

Pridobivajte novih naročnikov!

Maribor Slomšku

Maribor, 14. septembra.

Nedeljo za nedeljo precejajo po župnijskih društva Slomškove proslave v spomin na 70 letnico njegove smrti. Največ proslav bo 25. septembra, zadnjo nedeljo v septembru, ki je določena za »Slomškovo nedeljo«. Ta dan bodo po vsej lavantinski škofiji v počastitev Slomškovega spomina cerkvene in prosvetne slavnosti.

Kakor druge župnije v škofiji tako bo proslavila 70 letnico Slomškove smrti tudi atolna župnija v Mariboru. Proslava bo obsenejša, kakor v drugih župnijah. Od 17. do 25. septembra se bo vršil v stolnici sv. misijon. V tej stolnici je Slomšek bil prireditelj prvi sv. misijon v svoji škofiji. Namen misijona je poziviti v Mariborčanih Slomškovega duha.

Dne 24. septembra zvečer prireditelj mariborska katoliška društva pod vodstvom pevskega društva »Maribor« v narodnem gledališču slavnostno akademijo. Začetek bo ob uri, v kateri je Slomšek pred 70. leti zatnil blage oči. Naslednjega dne bo cerkvena slovesnost. Ob pol desetih bo slavnostni govor o Slomšku, nato pa pontifikalna sveta maša prevzvišenega nadpastirja. Maši bodo prisostvovali tudi oblasti in društva z zastavami. Po službi boji bo na pokopališču odkritje Slomškove spominske plošče. Odkril jo bo gosp. pomožni škof dr. Tomažič. Plošča bo visela nad vrati kaple, v kateri počivajo Slomškovi zemeljski ostanke.

Vedno beli zobje

Poročam Vam, da že 15 let uporabljam zobno pasto »Chlorodont«. Se nikdar nis nis razočarala. Imeli smo vedno bele zobe in prijeten okus v ustih, tembolj ker uporabljamo že dalj časa Chlorodont ustno vodo. Tudi uporabljamo cela družina samo Chlorodont zobne ščetke. J. Podgornik, T. Zlatevate zato samo pristno Chlorodont zobno pasto, tuba Din. 8.-in Din. 13.-, ter zavračate vsak nadomestek.

nostni govor o Slomšku, nato pa pontifikalna sveta maša prevzvišenega nadpastirja. Maši bodo prisostvovali tudi oblasti in društva z zastavami. Po službi boji bo na pokopališču odkritje Slomškove spominske plošče. Odkril jo bo gosp. pomožni škof dr. Tomažič. Plošča bo visela nad vrati kaple, v kateri počivajo Slomškovi zemeljski ostanke.

Istega dne zvečer bo zaključek sv. misijona. Po zadnjem blagoslovu se bo vsa množica z gorečimi svečami v rokah podala na Slomškov grob, da se pokloni spominu velikega služabnika božjega in si izprosi njegove priprošnje pri Bogu.

Maribor je tako srečen; da ima v svoji sredi grob velikega Slomška, radi tega si bo prizadeval, da dostojno proslavi 70 letnico velikega pokojnika.

Arheološke najdbe v Starčevem

Pančevo, 14. sept.

Ameriška arheološka ekspedicija, ki se že več mesecev nahaja v naši državi in ki je v dogovoru in sodelovanjem belgrajškega narodnega muzeja skoraj tri mesece odkopavala obsežno predzgodovinsko najdišče blizu vasi Starčevo pri Pančevu, je prav te dni končala svoje delo in se odpravila domov. Ker so rezultati letošnjega prekopavanja v Starčevem zanimivi in znanstveno pomembni, bom v naslednjem zelo kratko spregovoril o njih. Oni pa, ki bi se podrobneje zanimali za stvar, bodo o odkritih lahko brali v obsežni znanstveni monografiji, ki bo čez nekaj mesecev izšla.

Neolitško najdišče v Starčevem je odkrito čisto slučajno pred nekaj leti. Na tem mestu je namreč stala opekarna in delavci, ki so kopali glino za opekarno, so pogosteje zadevali na kose stare keramike, katere postanek jim ni bil znan. Ker so bili radovedni, odkod bi mogli biti ti kosi tako globoko v zemlji, so se domenili in nekaj kosov teh keramičnih izdelkov poslali v pančevski in belgrajski narodni muzej, z namenom, da jih strokovnjaki podrobneje preiščejo. Tu so ugotovili, da so ti kosi pečene barvane gline iz drugega kamene dobe. Na ta način je prišlo do podrobnejšega preiskovanja omenjenega ozemlja pri Starčevem in do letošnjega širokopoteznega prekopavanja.

Sledovi novokamene plasti se nahajajo povprečno 2 in pol metra globoko, pod brezpomembnim in že od delavcev prekopanim slojem iz železne dobe. Precej napora je bilo treba, predno so prekopali le del obsežnega najdišča. Stroški letošnjega prekopavanja znašajo nekaj čez 150.000 dinarjev. Ameriška arheološka ekspedicija v zvezi z belgrajskim narodnim muzejem, katerega je zastopal kustos dr. Grbić, je bila celo leto na terenu. Danes je v glavnem znanih precej zanimivih podatkov. Najdišče je predvsem zanimivo radi

barvstih keramičnih izdelkov iz neolitske dobe. To pa radi tega, ker se podobni barvasti keramični predmeti nahajajo zelo redko v tem delu vzhodne Evrope, dočim jih v zahodni Evropi sploh ni, vsaj iz tega časa ne. Osnovna barva teh keramičnih kosov je rdeča; v nji pa se nahajajo črna polja z ravnimi belimi progami. Odkopali so tudi celo vrsto bolj grobih in nebarvstih keramičnih izdelkov, ki so pa sorodni z istovrstnimi glinastimi izkopaninami iz znanih najdišč v Vinči in Butmiru, dočim so manj podobni onim iz Bolgarije. Razen tega so v glinasti plasti našli več posod, ki so bile pa po večini razbite in jih bo mogoče le deloma, in to samo v muzejskih studijih, sestaviti, in celo vrsto predmetov iz kamena, kot nože, sekire itd., ki so pa po obdelavi še zelo grobi in težko uporabljivi.

Zanimiva in obenem čudna najdba pa sta dva vodnjaka, globoka 3, oziroma 4 in pol metra, v katerih se je na nahajala cela vrsta predmetov iz neolitske dobe. Nekaj podobnega niso doslej našli še na ozemlju nobenega predzgodovinskega najdišča. Vendar je g. Grbić zelo skeptičen in dvomi, da sta ta dva vodnjaka skopana v neolitski dobi. Tudi sledove domovanja predzgodovinskega človeka, ki so bili spleteni s čudno ograjo, so našli v zemlji, in pa nekaj grobov, ki pa niso dali pomembnih materialnih rezultatov. V enem je počival pokojnik v skrčeni pozituri, v drugem iztegnjen. Izkopane predmete bodo prenesli v Belgrad v narodni muzej, kjer jih bodo posebni strokovnjaki še podrobno proučili.

O rezultatih izkopavanja v Starčevem pri Pančevu, ki se bo pa najbrže, vsaj kakor je izjavil voditelj ameriške znanstvene ekspedicije, že prihodnje poletje nadaljevalo, izide posebna znanstvena publikacija z bogatimi ilustrativnim materialom. Tako se bodo znanstveniki celega sveta lahko podrobneje seznanili z vrednostmi, ki jih vsebujejo naša bogata arheološka najdišča. P.

Boj z razbojniki na Velebitu

Belgrad, 15. septembra. AA.

Včera ob 2 popoldne je žandarmerijska patrulja treh žandarjev pri zalezovanju v planini Velebit naletela na kraju, imenovanem Jadovno, na osem oroženih razbojnikov, ki so bili 7. t. m. izvršili napad na žandarmerijsko postajo v Bršanju. V borbi je bil en razbojnik ubit, drugi pa so pobegnili in patrulja jih zasleduje.

Na lico mesta so razbojniki zapustili naslednje predmete: štiri peklenke stroje z urami, dva peklenka stroja brez ur, pet bomb, štiri revolverje, 2000 revolverjskih nabojev, večjo količino

razstreliv, štiri čepice s pločevinastimi kokardami, na katerih je vtisnjena črka »U«, osemnajst platnenih torbic za patrone, šest platnenih torbic, tri pare opank, 3 metre metlinice, dva pasa s žezmaricami, štiri čutare in šest plaščev tujega izvora.

Ugotovljeno je, da je ubiti Stjepan Devčić, ki je bil svojčas zaradi svojih zločinov pobegnil v Zader.

Krvavi sledovi pričajo, da so med pobeglimi razbojniki tudi ranjeni.

Izmed orožnikov ni ranjen nobeden. Patrulja je razbojnikom za petami.

Sestradano revo raztrgal brzovlak

Pluj, 15. septembra.

Na strahovito najdbo je naletel davi krojač Franc Bedrač, ko je okoli petih jutraj korakal ob železniški progi od postaje Hajdina proti Sv. Lovrenču. Naletel je na progi na ude človeškega telesa, ki so bili raztreseni v dolžini kakih 300 m ob tračnicah in med njimi. Nekako v sredini pa je bila cela mlaka strjene krvi in deli telesa s obrnjeno glavo. Strgana obleka je kazala, da je pod kolesi umrla ženska.

O strahoviti najdbi je bila obveščena takoj ptiška postaja, ki je naznanila slučaj orožništvu. Pod poveljstvom narednika Potočnika je odšla na mesto nesreče orožniška patrulja in kmalu je dospela tja tudi komisija z zdravnikom, ki je ugotovila, da je povozil žensko prvi nočni brzovlak.

Železniški invalidi

Železniškim invalidom prejšnje Avstrije še do danes niso prevedene njihove kronске nezgodne rente. Zakaj so ti invalidi zastopavljeni napram onim železniškim invalidom prejšnje ogrske kronke, je nepojmljivo, ker zadnjim invalidom so njihove rente bile prevedene z zakonom o prevedbi kronskih vpokojencev z dne 1. avgusta 1927. leta, dokaz njihovi dekreti. Najbolj čudno pa je, ker oboji invalidi prejemajo svoje rente na račun prometnega ministrstva železniške direkcije v Zagrebu.

Kaj je bila in kaj bi se morala biti nezgodna renta gori imenovanih?

Železniški invalidi državne in južne železnice so imeli poseben z zakonom določeni zavarovalni fond, iz katerega so dobivali ponesrečeni namrečnici in delavci posebno invalidsko rento, brez ozira na to, ali so imeli pravico do pokojnine ali ne. Imenovane rente niso v nobenem slučaju omejevale opravičencem pripadajočo jim pokojnino.

Označene rente so se smatrale kot nadomestilo za izgubljeno delazmožnost in z nezgodno zvezanih drugih posledic, kakor nemožnost dosege najvišje plačilne stopnje in s tem polne pokojnine. Rente so bile določene ponesrečenem za preživljanje sebe in svoje družine. Te rente gori imenovanih so še danes ostale neprevedene in se še vedno za predvoznih 100 zlatih kron nakazuje 25 Din mesečno, kar je gotovo krivica. Nerazumljivo je, pustiti te nesrečnike, kateri so po svoji vestnosti v službi žrtvovali za splošni blagor svoje zdrave ude, da morajo v svoji ohromelosti, visoki starosti in že na koncu svojih dni živeti v največji bedi in pomanjkanju.

Omenjamo še, da so vse nasledstvene države prevzele premoženje takratne železniške zavarovalnice, kakor tudi železniške invalide v svojo oskrbo.

Primorani smo na gori imenovane nedostatke ponovno opozarjati vse merodajne faktorje in prositi v tem oziru nujne pomoči kakor tudi da se jim vsa prizadejana krivica popravi in sicer tudi za nazaj.

Društvo železniških vpokojencev za Dravsko basinovino v Ljubljani.

Po grozdje v Belo Krajino!

Najlepši praznik našega vinogradnika je trgat. Ta dan prejme vinogradnik plačilo za svoje težko delo in zelo srečnega se počuti, ko vidi, da njegov veliki trud ni bil zaman. Za meščana, ki pozna grozdje le s trga v košarah, je poseben užitek, če si ga more narezati sam. Mnogo je še takšnih, ki ne poznajo tega izrednega užitka, in tem ljubiteljem dobrega domačega grozdja se nudi prav lepa prilika v Semicu v Beli Krajini. Nedeljski turistiški vlak nudi nam najlepšo priliko, da si ogledamo Belo Krajino iz semičkih gor, od koder je najlepši razgled po Beli Krajini. Ni čuda, da nosi ta kraj ime rajski Semic.

Tamošnji vinogradniki so se odločili dovoliti rezanje grozdja po lastni izbiri v vinogradu po ceni od 3 Din za kg. Izletniki, ki nameravajo v to trgat, naj se odpeljejo v nedeljo z izletniškim vlakom od 5.23 iz Ljubljane v Semic, kjer bodo poizvedeli vse podrobnosti na kolodvoru v Semicu. Upamo, da bomo s tem zelo ustregli ljubiteljem naše Bele Krajine in našega domačega grozdja. Vlak stane v Semicu in nazaj 36 Din.

Kranci

Tombola. Ponovno opozarjamo, da so tablice v predprodaji v vseh trgovinah in gostilnah v Kranju. Cena tablice do vključno s soboto 4 Din; v nedeljo stane tablica 5 Din. Kupite jih pravočasno, ker je število omejeno.

Ljubljana

Strojevodja se smrtno ponesrečil

Tragična nesreča na gorenjskem kolodvoru

Ljubljana, 15. septembra.

Ponoči, oziroma davi, na vse zgodaj zjutraj, je prišlo na gorenjskem kolodvoru do pretresljive nesreče, katere žrtev je postal marljivi strojevodja Karol Horvat. Horvat je nastopil ob pol 3 službo v kurilnici št. 11. na gorenjskem kolodvoru. Določeno mu je bilo, da z lokomotivo št. 7006 odpelje tovorni vlak ob 3.45 v Kočevje. Horvat je hotel pregledati in pripraviti lokomotivo, ki jo je kurjač Poreber pripeljal na tir iz kurilnice proti okretni plošči. Na tej plošči je tudi majhna hišica, v kateri je električni motor, ki žene okretno ploščo. Horvat je stopil v to hišico ter hotel skozi njo skočiti na lokomotivo. Ko je stopil na zadnjo stopnično dohoda na lokomotivo, je lokomotiva ravno privzela tik te hišice, tako, da je Horvata slisnilo čez trebuh in prsni koš ter je lokomotiva vrgla ponesrečenca na streho hišice.

Horvat je strahovito zakričal od groznih bolečin. Kurjač Poreber, ki je opazil, kaj se je zgodilo, je z zavoro takoj ustavil lokomotivo. Poma-

gati pa Horvatu ni mogel mnogo, saj ga ni mogel niti sneti s strehe te hišice. Horvat je ves čas strahovito kričal, tako grozne bolečine je čutil. Z grozo so ljudje daleč naokoli čuli njegovo pretresljivo vpitje. Iz kurilnice, kjer so bili obveščeni, so takoj poklicali reševalni avto. Poklicni gasilci so imeli precej napora, da so spravili Horvata s 1 in pol metra visoke strehe utice na nosilnico in na tej v reševalni avto. V bolnišnici so težko ranjenemu Horvatu nudili takoj vso potrebno pomoč, toda bilo je brezuspšno: ob 6 zjutraj je Horvat izdihnil.

Pokojni Karol Horvat, žrtev tako strahovite nesreče, se je rodil 23. julija 1888 in je bil pristopil v Ljubljano. S svojo družino je stanoval na Celovški cesti 68. V železniški službi je bil od 1. 1914 in je veljal za dobrega in zanesljivega uslužbenca, ki so ga cenili predstojniki in tovariši. Horvatova žena je povrh tega sedaj še bolna in so jo morali skrajno previdno obvestiti o moževi tragični smrti. Tragični dogodek je vzbudil v mestu mnogo sočutja.

O petkih in vseh postnih dneh
gotovo ti bo šlo na smeh,
če k Slamičah boš pot usmerjal
in slastne ribice večerjal.

rjenje na Ljubljani naporno delo ter zaslužek čolnarjev ni prav nič prevelik.

Ne mučite klavne živine! Pišejo nam: Kogar vodi po česce proti klavnici, je bil gotovo že priča bolj ali manj mučnih prizorov, kako kruto ravnanje s klavno živino na cesti. Mnogokrat do smrti utrujena žival komaj še more premikati noge, pa vendar radovoljno gre dalje, kolikor hitro pač more. Širovi gonjač pa neprestano mlati po njej z gorjačo, čisto tjavdan, mehanično, kakor da bi udarjal po mrtvem hodu. Zakaj tako mučenje živali, ki gre v smrt, dasi je življenje tudi njej drago kakor vsaki živi stvari? — Danes sem videl to-le: Z dolenskega kolodvora so peljali na klavnico natrpano poln voz telet. Kletka na vozu je bila čisto neprimerno zgrajena; namesto da bi bila pri tleh ograja vsaj pol metra visoko izcela, to je brez španj, so pa ozke deske takoj pri tleh čisto na redko postavljene tako, da posebno v gučji vedno kaka žival vtakne nogo v španjo in obvisi tako kdove kako dolgo, predno kdo to opazi. A potem ji še trikrat gorje, kajti hlapec ji potiska noge nazaj na način, da je žločka groza pred toliko sirovostjo. Tako je bilo tudi danes. Tele, ki ga je to doletelo, je obležalo na dnu voza kakor mrtvo. Tako ravnanje je sramotno in nedopustno in pozivamo pristojno oblast, da takemu barbarškemu ravnanju z živino že enkrat napravi konec. Društvo za varstvo živali pa naj se zaima za to, kako je poskrbljeno za teleta, ki na klavnici čakajo na zakol ali izvoz. Ta uboga živinčeta prevečajo cele dolge noči. Mukajo zapored po večkrat tako obupno in bolešno, da gre človeku skozi mozeg. Kdor staneje tam v bližini, mora zabiti vsa okna, ker drugace ni mogoče zatisniti oči. Teleta naj se nemudoma odpravljajo dalje ali pa naj se za ubogo živali preskrbi tako, da bodo mogle mirovati same in dati mir tudi počitka potrebnemu sosednemu prebivalstvu.

Znamarijena cesta. Zaradi razsvetljave je gotovo najbolj slabo preskrbljeno za Dolensko cesto. Mrak, ki sedaj nastopi že ob pol 7, se do 7 celo do 8 zvečer nemoteno razvije vsak večer v najpopolnejšo temo in le ugoden slučaj omogoči, če razžari pozneje tu in tam kakšna luč. Sicer sosednja žlanska cesta tudi ni vzorno razsvetljena, toda če bi bila tako Dolenska cesta, pa bi bili prebivalci zadovoljni!

Prekopane ceste. Že dober mesec je prekopana cesta za gradom. Na tej cesti prav velikopotezno prenavljajo razne napeljavne, zlasti pa so zelo izboljšali kanalizacijo. — Včeraj so prekopali Poljanski nasip od Zmajškega mosta navzdol. Položili bodo namreč v cestišče nove plinske cevi.

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Ustari, Sv. Petra cesta 78 in mr. Hočvar, Celovška cesta 34.

Se ena nesreča v kurilnici. O pretresljivi ne-

reči v kurilnici na gorenjskem kolodvoru poročamo na drugem mestu. V sredo zvečer pa se je tudi v kurilnici na glavnem kolodvoru pripetila ena nesreča. 48letni delavec Ivan Cankar z Viča 19, je delal okoli 10 zvečer v kurilnici. Na desno nogo pa mu je padlo težko železo, ki mu jo je zlomilo. Reševalni avto ga je prepeljal v bolnišnico.

Razne nesreče. Na trgu je včeraj stregel 25-letni mesarski pomočnik Pavel Anžič iz Hradskega vasi 66 neki gospe. Pri tem pa mu je spodrsnil nož in se mu zaril v levo nogo. — Na ulici je padla uradnikova žena Tončka Benedičič iz Idrijske ulice in se poškodovala na obrazu. — V Mali vasi pri Ježici je padel z vozička in se poškodoval na obrazu 6letni Damijan Pivk, sin orožniškega narednika. V Virmaškem pri Stari Loki je krava pretisnila ob steno 40letno Marijo Triller, posestnikovo ženo, ki si je zlomila desno roko. — S ko-

stev in kdor si jemlje od tega več kot je njemu namenjeno, krade in ropa. U svakom slučaju simptomatično je za razvojne tendence savremene društvenog posetka kada se pojavljaju mini-steriabilni hrišćanski komunisti i na socialno-naučnim katedrama „demokratskih“ država. Vse te stavke M. Kosica gre seveda jemati cum grano salis. Pred konac pravi se tole: „Autor (dr. G.) se tu u suštini potpuno oslanja na učenja Leopolda von Wiesea, a danas jednog od vodećih naučnih sociologa u svetu, četa t. zv. kölnske škole. I sistematika — g. Gosareva — socialnih nauka izradena je prema šemi von Wiesea (vidi Kölner Vierteljahrshefte für Soziologie, Bd. VIII, 1929/30, S. 169), samo uopštavajući i, čini nam se, nepotrebno komplikujući II. i III. grupu (vidi Gosar str. 208). Steta da se g. Gosar nije izrikom pozvao na von Wiesea, pa onda obrazložio naročito odstupanja, koja nam se ne čine srećnima. Raduje nas, međutim, što se i jedan katolički „sociolog“ ozbiljno postavlja na stanovište savremene naučne sociologije kada nije u pitanju doktrina socialne akcije nego čisto naučno saznanje.“

Isidora Sekulić obširno piše o Cicibanu. O Zupančiču kot mladinskemu pesniku pravi: „Niz Zupančičevih pesama jeste poezija naša, slavenska. Ona ima tolika obeležja prave poezije, i prave naše poezije, kao da nije reč o zbirci isključivo dečjih pesmica... Nama se čini da je u tom nizu pesmica došlo na red sve opšte i sve posebno što čini dečji život: Fantazije dečjih duša, nestajanje njihovih tela. Tu su „empirički“ iskustva malikana; tu prve zagonetke viših kategorija nad već dobro poznatim stvarima; tu su duhovite indukcije i dedukcije na osnovi dečjeg a zasto?... Zelo laskavo se izražava tudi o ilustrativnem materijalu Nika Pirnata.

Maribor

Mariborčani, okolišani! Ves prihodnji teden se vrši v tukajšnji stolnici svetli misijon s slovenskimi in nemškimi pridigami po že objavljenem sporedu v spomin 70letnice smrti velikega škofa A. M. Slomaka.

SSK Maraton. Drevi ob 20 sestankov vseh lankontletov. Važno radi bližnjih prirediteljev.

Rebeljon na mariborskem trgu. Prejšnja leta je bila prodaja grozdja na trgu tako pekoče monopol branjeveev, ker se noben kmet ni spomnil, da se da tudi ta sad dobro vnovčiti. Letos pa je sila pritiskala ljudi in grozdja je čimdalje več. Celi tovarni avtomobili, obloženi s sladkimi grozdjem, stoje na novem trgu ter bodejo v oči branjeveev, ker jim odjedajo zaslužek in kvarijo ceno. Zadržana tržnaga dne je nastal na trgu radi prodaje pravcati rebeljon, katerega so zaželi branjevevi proti prodajalcem grozdja. Zadeva pa gre še naprej in pride pred višjo instanco, ker bodo branjevevi zahtevali, da se dovoli prodaja grozdja na trgu produkcijske cene od 5 kg dalje, kakor je to običajno v nekaterih drugih mestih. Doktor pa spor ne bo po posredovanju oblastinskih rešen, se bje zaenkrat na trgu ljuta konkurenčna borba med branjevevi in prodajalci grozdja. Na prvi naskok branjeveev so odgovorili prodajalci z učinkovitim orožjem: zadržali so ceno od 4 na 3. 50 Din za kg. Branjevevi so odgovorili na enak način in že nekaj dni prodajajo grozdje po 3 Din. In pravijo, da bodo vzdržali toliko časa, da preženejo prodajalce z nizkimi cenami s tres. Oh ljudem boju dvojice se smeje tretji — občinstvo, ki pride početi do grozdja.

Cebelarji in kurjerceji na razstavi. Sadne, gradnje in vinske razstave, ki bo 8. in 9. oktobra v Mariboru, se udeležijo tudi cebelarji in kurjerceji. Na razstavi bo poseben oddelek za štajerske kolkoči in oddelek, na katerem bodo razstavili cebelarji med in njegove proizvode.

Vode še vedno ni. Pomanjkanje vode še traja v Mariboru dalje. Višnja nadstropja imajo vodo le zjutraj in nekaj ur popoldne, potem pa je zopet zmanjka. Je razumljivo, da so sprito skoraj štiri mesečna pomanjkanja vode ljudje neveljotni. Občina se bo morala potruditi, da dobi vsaj posojilo za povečanje vodovodnih naprav.

Polaganje temeljnega kamna. Medtem ko rušijo na eni strani staro lampisterijo poleg kolodvora, so pričeli delavci na drugi strani že s kopanjem temeljev za zgradbo nove poštne carinarnice. V kratkem prično že z betoniranjem kletnih prostorov in nato sledi polaganje temeljnega kamna, ki se bo izvršilo s svečano prireditvijo.

Slavnost rezervnih častnikov. Včeraj so praznovali mariborski rezervni častniki svojo krstno slavo. Prireditelj se je vršila domolude na Trgu svobode ob prisotnosti velike množice in dijaštva srednjih in mešenskih šol. Navzoči so bili med drugimi stolni župnik msgr Umek, oba okrajna glavarja, predstojnik mestne policije dr. Hacin, zastopniki občine, Narodne odbrane, vojaški poveljniki ter skoraj polnoštevilno zbrani zbor mariborskih rezervnih častnikov. Spominjska opravila za vade lunake solunske fronte sta opravila vojaški kurat Zavodl in prota Trbovič. Slavnostni govor je imel združeniški predsednik J. Perhavec.

Ponarajeni srebrniki. Neka kmečka žena je oddala včeraj na trgu pri prodaji grozdja v zameno za stotak srebrnik za 10 Din, ki se je zdel stranki radi slabega leska in lahke težine sumljiv ter ga je izročila policisti. Na policiji so ugotovili, da gre za falzifikat, ki je zelo spretno izvršen. Novec je iz zlitine svinca in aluminija ter na prvi pogled pravemu popolnoma podoben. Razlikuje se le po težini in zvoku. Ženico, ki je izdala falzifikat, so privedli na policijo, kjer se je ugotovilo, da je ne zadene nobena krivda ter je ravnala v dobri veri. Denar je dobila od sadnega trgovca, ki je

lesa je padel in si zlomil levo ključnico 38letni posestnik Rafael Ščurk s Turjaka 1. Vsi ponesrečenci se zdravijo v bolnišnici.

Pumpare, obleke, trenčecati najceneje A. Presker, Sv. Petra cesta 14.

Srajce, kravate, naramnice, žepne robce in nogavice, kupite najbolje pri trvdki Miloš Karničnik, Stari trg 8.

Naznanila

Stolna Prosveta vabi svoje člane in prijatelje društva na poldnevni izlet v Mekinje pri Kamniku, ki bo v nedeljo 18. t. m. popoldne. Odhod s kamniškimi vlakom ob tričetrti na 2 popoldne z glavnega kolodvora.

Zdravniki, ki se žele udeležiti kongresa zgoslovanskih zdravnikov v Vrnjački banji, dobe legimitacije pri dr. Kocijančiču od 9—11 na OUZD.

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

DRAMA
Začetek ob 20

Sobota, 17. septembra: CELJSKI GROFJE. Premijera. Izven. Otvorilvena predstava.

Nedelja, 18. septembra: ROKSY. Premijera. Izven.

kupil jabolka. Bržkone izvira falzifikat iz kovačnice, ki so jo nedavno razkrili v Novem Sadu.

Bilanca želekoljubnega dela. V letošnjem polletju je bilo na Poštniškem domu pri Sv. Martinu na Pohorju oskrbovanih v treh skupinah 428 otrok po mesec dni. Od teh je bilo 70 sirot in drugih zelo ubožnih otrok, 179 delavskih, železničarskih in poduradniških otrok, 58 sirot iz banovinskih zavodov, 54 iz uradniških družin in 58 otrok od staršev iz drugih poklicev. Mariborska občina je vzdrževala 88 slabotnih otrok, banška uprava je dala podporo za 84 otrok, Zdravstveni dom v Mariboru pa na svoje stroške poslal 43. Rdeči križ 9, banovinski zavodi 58, razna dobrodelna društva 48 otrok, na lastne stroške je prišlo 80 in društvo za zaščito mladine je poslalo 23 otrok. Po veliki večini je bila deca iz Maribora in bližnje okolice, 20 iz Celja, po 5 iz Zagorja in Hrastnika, 47 iz Ljubljane, 10 iz Ptuja, ostali pa iz drugih industrijskih krajev.

Nedeljo na zelenem polju. Na igrišču Rapida: ob 10.30 prijateljsko srečanje Železničar rez. Svoboda rez. Ob 16.30 pokalne tekme Maribor I.—Železničar I. — SK Rapid nastopi v Gradcu proti Kastner in Oehler.

Mariborski gledališki abonma je razpisan. Priglasijo se sprejemajo dnevno pri gledališki blagajni. Ugodnosti abonmanna, ki znači napram normalnim večernim cenam velik popust, so precejšnje; repertoar je pester in izbran. Kdor se neče vezati na dnevne abonmanna, se lahko abonira na blok, ki omogoča obisk poljubnih 12 dramskih in 8 glasbenih predstav ter se plačuje v nizkih zaporednih mesečnih obrokih.

Ljubitelje tenisa. Na belem polju se srečata v nedeljo v dvomatchu ISSK Maribor in Cakovski SK.

Voliči so zbesneli. Do nesreče, ki je iztekla še dokaj ugodno, je prišlo včeraj pri vходу iz Talbachove ulice na Glavni trg. Par voličev se je ustrašilo avtobusa ter zdrvel z vozom vred no ulici naprej, dokler se ni zaletel v tovorni avto. Karambol je imel za voliče kakor za prestrašenega voznika, ki se je nabajal na vozu, za posledico nekaj hušjih bunk in ran.

Ukinitve sezonskih prog Reka—Radvanje. Občinstvo se obvešča, da je Mestno avtobusno podjetje v Mariboru z današnjim dnevom ustavilo obratovanje na sezonski progi Maribor—Reka in Maribor—Radvanje, gostilna Hoste, Nadaljna zveza s Pohorjem je mogoča vsak dan z odhodom iz Maribora gl. kol. ob 6, 11.30 in 16.15, z Glavnega trga pa ob 6.10, 11.40 in 16.25 do Hoč a z Mariborom z odhodom iz Hoč ob 8.15, 14 in 19.15.

Ptuj

Dobro uspeša gasilska vaja. Ptujška gasilska župa je imela preteklo nedeljo večje gasilske vaje pri Sv. Marjeti niže Ptuja. Navzočih je bilo 236 gasilcev z 10 brigadami, med temi dvema motoriziranim. Vodstvo je bilo v rokah župnega načelnika Korena in njegovega namestnika Čokla. Objekt domnevnega požara je bila vrsta hiš ob severni strani ceste Ptuj—Ormož. Ob 15 je bilo dano znamenje alarma. V hipu so bili gasilci skupaj in že je švigala voda po strehah. Vodo so črpali iz 1600 m oddaljene Pesnice. Ogromna množica ljudi je prisostvovala z zanimanjem poteku vaj. Vaje so izpadle zelo dobro in so pokazale odlično izvežbanost in disciplinsko strumnost našega gasilstva. Banovinski zdravnik dr. Novoselski je po zaključku vaj predaval o postopanju pri požarnih katastrofah in nesrečah.

Meso za ptujsko garnizijo. Javna licitacija dobave mesa za ptujsko garnizijo za leto 1933, bo v soboto, dne 17. t. m. pri tukajšnjem mestnem poveljstvu. Pogoji so razvidni iz razglasa na občinski tabli.

Pistoča ni igrača. 19letni delavec Jožef Zunez iz Vičancev je našel nckje na podstrešju staro rjavo pistolo, ki jo je nabil in sprožil. Prvi strel je bil brezhiben; zato je pistolo še enkrat nabil in pridjal večjo količino smodnika. Pri sproženju je bil cev eksplozivna in strelcu popolnoma razmesarila levo roko. S težko poškodbo so ga spravili v bolnišnico.

Ukinitve vlakov. Ker se nameravata ukiniti dva vlaka na progi Maribor—Kotoriba, ki sta pa že zaradi zveze s Slovensko Krajino ter gospodarskih razlogov nujno potrebna, je ptujski župan g. Jerše posredoval na pristojnem mestu. Upati je, da ostana vlaka še nadalje v prometu.

Premalo učnih moči. S svojočasno ukinitvijo višje gimnazije je bilo reducirano tudi učno osebje. Pozneje se je višja gimnazija zopet dovolila, ni se pa nastavilo potrebno število profesorjev. Tako so sedaj glede učnega osebja na tukajšnji gimnaziji hudo v škripih in ne vedo, kako in kaj.

Slovenska Krajina

V nedeljo 18. sept. se uvede v vseh župnijah v Slovenski Krajini kolportaža »Slovenec«. V krajih, ki ležijo blizu žel. postaj, se bo prodajala nedeljska številka, v oddaljenejših krajih pa sobotna številka z nedeljsko prilogo. Prosimo vse naročnike »Slovenca« v teh krajih, da na to opozorijo prijatelje in znance, ki še ne poznajo našega časopisa. Dolžnost nas vseh je, da razširimo »Slovenca« širom naše krajine.

Kulturni obzornik

Srbska kritika dveh slovenskih knjig

Zadnja številka »Srpskega književnega glasnika« prinaša dve obsežnejši kritiki o dveh slovenskih knjigah, ki so v zadnjem času izšle, in sicer o dr. Gosarjevi »Razpravah o družbi in družabnem življenju« izpod peresa Mirka M. Kosica, in o Zupančičevem »Cicibanu« v najnovejši izdaji, ki jo je napisal Isidora Sekulić. Razen tega neki x govori tudi o hrvaškem prepevu iste Zupančičeve knjige, ki ga je oskrbel Zagrebčan Stanko Tomašić.

Mirko M. Kosic obširno razpravlja o krščanskem socializmu (v to smer je tudi naslovil članek), dočim o dr. Gosarjevi knjigi govori manj. Med drugim je o dr. Gosarjevi knjigi zapisal to-le: »...Katoliška cerkva se upravlja socialnim razvojem v svetu, ali ga ona pravi in stopu i spretno mu se prilagajava. Zato je mogoče da medu pojedinim katolicizmom „sociolozi« jedan i drugi prednjače u „radikaliziranju« u toj meri da se u suštini bitno razlikuju od svagdanjeg socialnog učenja Sv. Stofee... Upravo komunistička (u ekonomskom) i anarhična (u političkom pogledu) učenja prahrišćanstva mogu da u savremenim katoličkim „sociolozi« urode rečenicama koje dovode u neposredno susjedstvo savremenog boljševizma. Tako n. pr. kod g. Gosara na str. 63: „Zelšica na polju, drevje v gozdovih, rude v globinah zemlje, vse to je namenjeno nam vsem, in ni je pravice, ki bi prisojala od tega onemu bistveno več kot drugemu... Mi vsi imamo pravico do užitka naravnih dobrin in boga-

Milan Kašanin: Pijana zemlja

Dolgi, zlasti večdelni romanj so pri nas, pa najsi bo pri Slovencih, Hrvatih ali Srbih, že od neke sila redkega, po svetovni vojni pa jih menda sploh bilo ni. V tem smo v marsičem nasprotni tendencam n. pr. sodobne nemške in angleške, pa tudi francoske, nordijskih in ameriške književnosti. Meni se zdi, da vzrok temu dejstvu leži v pisateljih, med katerimi so se tako redki in brez večjih uspehov ogreli za večje, po snovi in razpletih kompleksnejše dejanje, ki so redko zajeli dovolj globoko in dovolj na široko, pa da bi ustvarili umetnino v zgoraj naznačenem smislu. Pri nas najdes globline, širine skoraj nikoli. Preveč smo lirčni v prozi. Širine daje pa samo epika, kvečjemu epika z manjšo količino lirne primese.

Nazadnje se je Milan Kašanin odločil za večji tekst. To je večdelni roman »Pijana zemlja«, katerega dve knjigi sta že izšli (v izdaji Biblioteke savremenih jugoslovenskih pisacov. Narodna prosveta, Beograd). Kašanin je še sorazmerno mlad pisatelj, doma iz ravniške Baranje, ki je na mnogih mestih tudi ročevirna. Mislim, da je ravno ta zemlja, ki ga vleče, ki ga sili, da jo v umetniški obliki poda. In ljudje na nji, v čudni mešanici s pridihom bližnje Madjarske. Dostoj je objavil zbirko novel »Jutrenja i bdenja« (1923), roman »Prokošuljnik« (1931) in sedaj »Pijano zemljo«, ki pa še dolgo ni zaključena. Razen tega je napisal celo vrsto novel za revije, zlasti za »S. K. Glasnik«. V desetih letih je Kašanin zelo napredoval in se od drobne novele razvil do obsežnega romana. Dokončno sodbo bo mogoče izreči seveda šele, ko bo roman objavljen v celoti, ker dosedanj dve knjigi sta šele ekspozicija.

»Pijana zemlja« bo, po dosedanjih znakih, široko zasnovan družinski roman, roman Baranje iz aasih poprevratnih dni. Torej po snovi in časovni bližini čisto novo, zanimivo delo. Kašanin je segel po realizmu, ki se tako široko zamišljenemu romanu dobro prilaga. Na drugi strani je »Pijana zemlja« tudi psihološki in socialni roman. Morda je nekam krleževski motiv, ki je Kašanina najbolj ogrel: degeneracija družine, ki je glavni motiv dela, poleg važnejših: psihiza po svetovni vojni, ki je naredila prepad med očeti, ki so živeli v stari, nenarodni državi, in sinovi, ki so se za novo borili, in se sedaj med sabo ne razumejo v težnjah in bitenjih; želja po bogastvu, ki prehaja v strast; razne oblike seksualnosti.

Značilno je za Kašanina, da ima poseben dar za obdelovanje negativnih značajev in vlog. Prav v »Pijani zemlji«, v katere prvih dveh knjigah skoraj ni nobenega dejanja, ampak je v njih podano le psihološko ozadje s karakteristikami oseb, ki bodo romanu, to se pravi, nadahjevanje in razplet njegov, v prihodnjih knjigah nosile, so ravno ti negativni tipi zelo plastično in življenjsko podani. Na drugi strani je Kašanin tudi kritik z ostro satiro. O tem, ko bo knjiga v celoti pred nami. Za sedaj naj povem samo še to, da je »Pijana zemlja«, ki je kot celota začela šele sedaj izhajati, delo, ki ga je pisec dolga leta nosil v sebi, preobračal in obdeloval, dokler ga ni v tej končni obliki vrgel na papir. To nam dokazuje n. pr. odlomek romana, ki je bil objavljen že l. 1922.

»Das Neue Reiche in »Die Schöner Zukunft« znana dunajska tednika, sta se združila. Glavni urednik ostane kot doslej pri »Sch. Z.« dr. Eberle, v uredništvo pa vstopi dr. Jch. Messner

Dnevna kronika

Kaj pravite?

Po ulici sem taval, srečal sem starega gospoda, dobrega znanca. To je častiljiv starec, siolas; sicer ga še nisem vprašal, koliko je star, dasi se večkrat z njim čisto po domače pomenim. Po zunanosti bi mu prisodil najmanj šest križev, če ne več, seveda je že upokojen.

»Pajdi z mano, fant, mi boš kaj povedal,« me je lepo nagovoril.

»Bom rajše poslušal,« sem dejal ter se mu priključil.

»Ha, ha, ti boš rajše poslušal, — Ha, ha!«

»Srečal si?«

»Eh, kaj hočeš, da ti povem v teh slabih časih, ko človek skoraj živeti več ne more, — Jaj, jaj, kaj bo, če bo šlo tako naprej?«

»Hm, bo že kako šlo, če ne tako pa drugače.«

»Kaj pa, kaj pa, ti si še mlad! — Eh, — ko sem bil jaz mlad, to je bilo vse drugače! Ne vem, ne vem, kaj bo — Vse se nekam čudno obrača, kriza — kriza! Vedno huje!«

»Hm, hm, sem polarnik in z majni z glavo, ko drugega nisem imel pripomniti.«

V nedeljo 18. IX.

»Kako pa ti, si kje v službi?«

»Nikjer.«

»Je ne moreš dobiti?«

»Ne.«

»Križa, kaj hočeš — «

»Težko je tako živetiti in brez posta postopati, sem mu položil. »Pazje žitjenje! Saj bi delal karkoli in za kakršnokoli plačo, pa ne dobiš.«

»Danes gre vsem slabo. Pogledj mene, na mesec imam samo dva jurja pokojnina. Daj jih komar hočeš in šteti kolikor hočeš — premalo je. Če hočem z ženo in hčerko živeti, moram še postrani kaj zaslužiti. — Vidiš, še na store dni moram hoditi v službo.«

Tako sta govorila o krizi in slabih časih ter počasi stopala dalje. Spremlil sem ga do pisarne, pred vrati sta se postopila, stari epokojenec je šel v službo, jaz mladi sem se pa obrnil in zopet taval po mestu — brez cilja.

Vidite, takele zgodbe doživim, sicer različne, a tako enostavne in vsakdanje, da se človek morda kar smešno zdi, ker to pripovedujem. Moja babica, ko mi je povedala kako zgodbo, je vedno na koncu povzela kak nauk iz nje in dejala:

»Glej, dečko, tu človek je bil slab, samo zase je gledal, kako je drugim, se je zmenil ni. Takšnih ljudi ne smeš posnemati. Ti moraš samo tako delati, kakor delajo dobri ljudje. Ko boš velik, se me boš spomnil, da sem te prav učila.«

Mar naj vem tudi jaz kak nauk oziroma mnenje dam iz te zgodbe, ki sem vam jo povedal? Saj ni nič takega v njej, kar bi bilo graje vredno. Naroden pogovor med dvema človekoma. No, in če je, kaj na tem, lahko sami vidite, saj niste otoci. Otrok je nerazgoden in se mu zato mora pojasniti; vi ste pa ljudje, odrasli ljudje in znate sami razoditi.

Križa je, kriza! Če to lučko nadomestimo s slovensko besedo kakor je v Bradarčevem slovarju zapisano, bi rekli: »preccala«. Kar po svetu malo pogledite in boste videli stare ljudi, ki si še v svojih poslednjih letih ne privoščijo počitka, in pa mlade, ki se po cestah vlačijo ter pologoma v brezdelju propadajo. Kaj je to, če ni preccala? — L. B.

Pelletno dete v plamenih

Maribor, 15. oktobra.

Strašna usoda je prešla 5letnemu Jožku Stanglu, sinčku cestarja iz mariborske okolice. Otrok se je motal okoli štedilnika in kar naenkrat se mu je vnela oblečka ter zagorela v plamenih. K sreči je prihitela v tistem trenutku na otroče krike mati, ki je pogasila ogenj. Kljub hitri pomoči pa je dobil otrok take opekline, da so ga morali spraviti v mariborsko bolnišnico.

Koledar

Petek 16. septembra: Kornelij papež; Ljudmila, vdova.

Prof. Janko Ravnik

prične s privatnim klavirskim poukom

20. t. m. — Zglasiti se je Levstikova

ulica št. 19, vsak dan od 14—15 ure.

Tri zadnje Slomškove poti

Pot v Kostrivnico.

V dolini pod dolgim grebenom med Donačko goro in med Bočem se je vila zadnja Slomškova apostolska pot. Vse poje na teh grebenih: grm in grapa, gora in gorica. Koliko lepote slovenske zemlje je razgrnjeno v tem gorskem narčaju, ki drži v svojem objemu tudi Slom in Slatinjo! Ko bi Slomšek svojo notranjo moč združil z vnanjo mogočno lepoto rodne pokrajine, bi postal velik pesnik. Ali božja ljubezen, ki sklepa vse narode, ki je tisti čas Slovenecem že dala velikega pesnika pod Triglavom, jim je hotela dati tudi velikega apostola pod Bočem.

Vendar je bil Slomšek z globoko pesniško in plemenito dušo zavzet za svojo domovino. Ne samo ljubezen do ljudstva, tudi lepota krajev ga je gnala in vabila, da je en mesec pred smrtjo obšel s svojim pogledom in korakom še vse najlepše postaje svoje ožje domovine. S tiho solzo se je poslavljaj od lepih krajev in ljubljenskih duš: »Sedaj pa z Bogom, preljubi moji, ne boste me videli več! Tako je dejal 8. avgusta mojem, stojičim pred cerkvijo Sv. Križa pri Belih vodah; tako je dejal delavcem pri Sv. Križu na Slatinji, ko so gradili novo cerkev, kateri je Slomšek pol leta pred postavit temeljni kamen. Na misel nam prihaja Slomškova zadnja pesem: »O križa, na visoko postavljeno, zastava premage si nam.« Voz je zavil mimo Sv. Križa proti Kostrivnici. Krasna je slovenska zemlja, še krasnejša in milejša, ker nosi na sebi vzhajene verske spomenike!

Vrhovi Boča, Gabrnika in Pršice so že rume-neli; vinogradi na vzhodnih grebenih z zlatim »Cerevškim« vinom so že zoreli, ko se je razlegala z njihovih Slomškova »Urbanova«: »Preljubi sveti Urban, Ti dobri naša mejaš, v goricah Ti stanuješ, nam žlahtno grozdeš daš. Le zori ga, le medli ga, boš dal nam dober most.«

Komaj, komaj se kažejo iz dalje sinji vrhovi Solčavskih planin, ko stopiš Boču na podužnico: v Ko-

Ostale vesti

— Bogoslovci ljubljanskega se-

menišča pridejo v semenišče v sredo, 5. okto-

bra popoldne. Čas za vpisovanje na univerzi je od

25. septembra do 4. oktobra. Navodila za in-scrip-

cijo so v seznamu predavanj za zimski semester

1932/33. Seznam se dobi na univerzi za 5 Din.

Zlasti se opozarja bogoslovci na to, da morajo

pri vplu predložiti davčno potrdilo o letnem ne-

posrednem davku staršev. Gospodje duhovni pa-

stirji se prosijo, da blagovolijo opozoriti abiturien-

te, ki se so odločili za vstop v semenišče, naj

še ta teden pošljejo po župnih uradih svoje prošnje

za sprejem školskemu ordinariatu. Praznihi je le

še malo prostorov. Po 20. septembra se bogoslovci

ne bodo več sprejemali, ker se bodo vsi še neza-

sedeni prostori oddali prosilcem iz drugih školi,

ki žele študirati na ljubljanski fakulteti in prosijo

za sprejem v to semenišče.

— Jubilej vstega dela. Jubilej so zvesto iz-

vrševanje poklicnih dolžnosti za Boga in za bliž-

njega. Čeprav je tako življenje navadno skrito, je

prav, da omenimo 25 letnico vstega nepretrganega

službovanja Franke Levstikove pri g. Mariji Bab-

nikovi, vdovi predsednika viš. dež. sodišča v Ljub-

ljani. Dne 16. septembra 1907 je prišla od Sv. Gre-

gorija, iz hiše, kjer je preživel svojo mladost Evan-

gelist Krek, k logaškemu notarju dr. Ig. Gruntarju,

Gregorčičevemu mecenu, za kuharico. Spretna, po-

strešljiva in vdana v službi, uživa naklonjenost vseh,

velika tombola

ki jo poznajo. Vir njenega vstega dela pa je

iskrena pobožnost, ki prepleta ves njen dan in

Francka porabi vsako priliko, da se more v molitvi

posvetiti Bogu. Želimo ji še mnogo let dela in

veselja!

— Pravniki kongres v Dubrovniku. Kongres

se odpravi v petek, dne 7. oktobra 1932, ob 10 do-

poldne. Udeleženci iz dravske banovine se od-

peljemo iz Ljubljane odn. iz Maribora v sredo,

dne 5. oktobra z opoldanskimi vlaki, bodisi preko

Zagreba, bodisi preko Karlova. Natančnejši odhod

se pravočasno objavi. Iz Zagreba se odpeljemo

nato z brzim vozom ob 21.15 in dospemo v Split

v četrtek 6. oktobra ob 7.35. Parobrod Dubrovač-

ke plovitve »Kralj Aleksander I.« odhaja posebej

za udeležence kongresa ob 8.30, prihod v Dubrov-

nik ob 17.45. Kongres sam se bo vršil v petek

in soboto, dočim je v nedeljo 9. oktobra namenjen

skupen izlet vseh udeležencev v Kotor, kateri pa

ni obvezen. Železniška uprava je dovolila 75 od-

stotkov popusta, Jadranska in Dubrovačka plovi-

ba pa 50. odstotkov popusta. Parobrod iz Splita v

Dubrovnik stane cela karta II. razred 192 Din.

Ob zadostnem številu udeležencev iz Ljubljane

odn. Maribora bo poskrbljeno za posebne vozove.

Ker je v Dubrovniku nemogoče dobiti skupna

brezplačna ložišča, smo vezani na hotele. Sobe je

dobiti od 40 Din naprej. Morda se bo kolegom

iz Dubrovnika posrečilo dobiti tudi cenejša ste-

novanja ob 35 Din dalje. Ker oskrbi sobe »Putnik«,

kateremu jamčimo za plačilo, se vsak udeleženec

Kongresa, ki reflektira, da mu odbor preskrbi

stanovanje, vljudo naproša, da pošlje poleg kon-

gresnega prispevka še 150 Din, kateri znesek se

bo v Dubrovniku posebej poračunal.

Ob povratku odhaja parobrod iz Dubrovnika v

ponedeljek jutraj.

Kongresni prispevek znaša: za pripadnike svo-

bodnih poklicev 100 Din, za njihove rodbinske čla-

ne 80 Din, za ostale pravnike 60 Din, za njihove

rodbinske člane 50 Din. Seveda mora biti popolno-

poravnana tudi članarina za vsa pretekla in teko-

če leto. Prijave za udeležbo se sprejemajo samo

še do 20. septembra. — Društvo »Pravnik«.

— Razpis. Uprava bolnišnice za duševne bo-

lezni v Novem Celju razpisuje prvo pisмено li-

citacijo za dobavo živil in drugih potrebnih predme-

tov za čas od 1. oktobra 1932 do 31. marca 1933.

Licitacija se bo vršila dne 29. t. m. ob enajstih v

pisarni gornje uprave.

— Črna prst in vse bohinsko obmejno pogorje

nudi izletnikom ravno na jesen najlepše užitke.

Bukovi gozdovi v srednjih višinskih legah, pod nji-

mi pisani pašniki, nad njimi skalnato gorovje z le-

piimi vrhovi — vse to se spaja v idealno harmonijo

oblik in barv. Z vrhov imaš čiste razglede, ki so

nenavadno obsejni; od nikoder se Triglav ne pri-

kaže tako mogočen kakor ravno z vrha Črne prsti;

proti jugu pa vidiš svetlo morsk gladino, srebrni

pas Sobe, reko Tagliamento, gorisko predgorje in

furlansko ravnino. Zdaj še vozi nedeljski izletniški

vlak, radi tega je mogoče še narediti izlet na Črno

prst v enem samem dnevu in to za polovično voz-

no ceno. Obe kočii pod vrhom Črne prsti, Orožovna

in Malnarjava, sta odprti in dobro oskrbovani. Jako

strlivo. Slomšek je zdaleč zagledal Solčavske pla-

nine. Stari spomini, stari stihii so se prebudili: »Z

Bogom, hčere stare matere, mogočne Slave!... Or-

jaške glave starodavn, le čvrsto stojte! Saj za pra-

vico in resnico trdno stali hočemo tudi mi, da bode

glavna naša mati.« Ni jih videl več prekrasnih sol-

čavskih planin, da bi se le Slomškova želja izpol-

nila!

Poklonil se je Poljski Mariji v Kostrivnici. Žup-

nik mu je mogel povedati, kako je stebroviti okvir

glavnega oltarja z milostipolno Marijino podobo ča-

stljiv spomin na cerkev sv. Alojzija v Mariboru,

katero je Slomšek po stoletnih dneh opustošenja

prenovil in okrasil z novimi oltarji. Prav na večer

Slomškovega življenja so se vnovič zbirali pogubo-

nosni viharji nad lavantinsko vladikovino. Naspro-

tniki so sramotili in obrekalj Slomškovo delovanje,

da bi naščuvali zoper njega vlado ter odvrgli od

njega posebno nemško prebivalstvo. Slomšek je vse

rad pretrpel za blagor svojega ljudstva. »Storijo,

kar je prav in pustimo ljudi naj govore kar hočejo... Dobro

konec bo dal opravi lu našemu venci.«

To zadnje apostolsko opravilo je Slomšek iz-

vršil pri ljubki kostrivniški podružnici. Posvetil je

namreč cerkev sv. Rozalije, zaščitnice zelenih vino-

gradov pod Bočem. Po svoji legi na samotnem niz-

kem holmu in svoji vnanji obliki je Sv. Rozalija na

Pečici podobna Sv. Ožbaltu nad Slomom. Le zvoni-

ka obeh svetlišča sta si precej nepodobna. Pri Sv. Rozaliji

je zvonik cerkvi preskromno nadzidan, pri Sv. Ožbaltu pa

preobširno prizidan.

Cerkve sv. Rozalije jemogla Slomška spominjati

na »središče mladostnih spominov«, kakor je rad

imenoval cerkvico sv. Ožbalta. V to cerkev se je

Slomšek tolikokrat zatekel ter se njej, kar ni ne-

navadno za nepokvarjenega otroka, po otroško po-

govarjal s svetniki. Kadar ga je v dijakših letih na-

vdalo domotožje po pokojni materi, je v tem sve-

tišču iskala miru in tolažbe. Pri Sv. Ožbaltu sicer ni

gorela večna luč, vendar je ljubi Bog s svojo mi-

lostjo Slomška čakal tudi tam. V svetlišču je stala

lep in zanimiv ša prehod od Malnarjeve kočii do

kočii na Ratilovcu, odkoder se moreš vrnati to-

mov skozi Selsko dolino in Skofjo Loko.

— Smučarji pozori! Pri Sv. Lovrencu na Po-

horju deluje zelo živahno samostojni smučarski

klub, ki se bo v precejšnji meri zanimal tudi za

razmah tujeskega prometa na Pohorju. Pri Sv. Lo-

vrencu je veliko idealnih mest za početni pouk v

smučanju; zato ima imenovani klub v letošnjem

programu več tečajev, ki se bodo vršili v nepo-

srednji bližini trga. Klubov stanovanjski odsek pri-

pravlja že sedaj udobna in topla stanovanja; tudi

za prvotno hrano bo poskrbljeno. Pojasnila

daje Smučarski klub Sv. Lovrene na Pohorju.

— Nove barvane razglednice šmarne gore

bodo izšle za rožninski praznik. Založila jih je

šmarogorska cerkev. Prva slika nam predčuje

oba vrhova Gore s pogledom s Tacenskega mo-

stu. To sliko je leta 1913 naslikal z oljnatimi bar-

vami A. F. in jo iz hvalečnosti za izprošeno zdrav-

je podaril cerkvi. Druga slika je akvarel, ki jo je

naslikal St. Kocelj in predčuje puščavico svetega

Antona. Gotovo bosta obe sliki vsem romarjem

dobrodošli in bodo pridno segali po njih.

— Vprašanje. Izpod šmarne gore: Ob vseh

romarskih dnevih je v nekaterih gostilnah, ki so

ob poti na Šmarno goro, veliko vpitje, harmonika

in ples. Ko sem govoril na Gori z Nemci, ki so

prišli iz Nemčije, so se čudili, da je sploh mo-

gote, da se nemoteno pusti to divjanje. Vprašam

pa, ali imajo ti dovoljenje, za ples ali pa morda

ŽELODEC VELEMESTA

Stari del največjega evropskega mesta Londona, City, je že od nekdaj trgovska četrt, kamor se sleherni dan stekajo bajne množice življenjskih potrebščin. To staro mesto se je v zgodovini razvijalo brez omahovanja: nič ga niso motili vpadi sovražnih narodov, pustošenja, povodnji Temze in vseuničujoči požari. Kjer so se pred nekaj stoletji skrivale nizke kavarnice, se danes dvigajo mogočna poslopja, palače bank, efektnih in produktivnih borz. Nekoč so se zadoščala prehranitvena sredstva, ki so se stekala v mesto iz notranjosti dežel. Danes pa pristaja v lukah vsak dan 150 ladij, ki so prinesle iz kolonijskih področij potrebnih agrarnih produktov.

Trgi v Londonu, ki imajo že od nekdaj velik mednarodni pomen, so danes najboljše in najmoderneje te vrste v Evropi. Tradicija in iznajdljivost se srečavata tu na vseh ulicah. Na Billingsgate so se že pred tisoč leti prodajale ribe. Od tu so se v vse različne pokrajine Angleške razpošiljale, šestkrat tudi v inozemstvo. Danes pride dnevno 800 ton rib v mesto in nosači so nepehoma zaposleni z iztovarjanjem in odnašanjem košar z ribami. Od 800.000 kilogramov jih London sam poje dnevno 700.000. Samo na pregledovanju

blaga zasluži nadzorstvo iz Cityja, ki pregleduje vse trge in poslopja (kajpada dnevno) nad 4 milijone dinarjev.

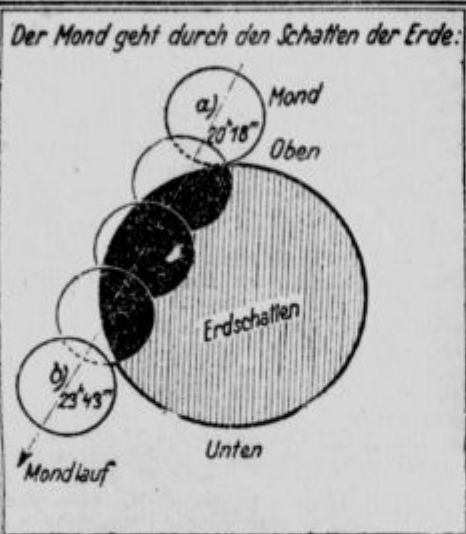
Smithfield je za ogromnim mesnim trgom v Cityju, ki je pravzaprav mesto mesnih konserv, največji mesni trg sveta. Prostrane dvorane nudijo velikanske prostore in kavliji, na katerih visi meso, so razvrščeni v daljavo 15 milj. Na te kavlije se da obesiti 300.000 volov za na prodaj. Deset milijonov kilogramov govedine, bravnine, jagnjetine in teletine se da spraviti v teh prostorih.

V enem samem dnevu pripeljejo ladje tri milijone in pol zabojev sadja iz Avstralije in Južne Afrike v londonske luke; in še neštete zaboje uvoznega masla, danskih, holandskih in poljskih jajc, zelenjav iz vseh delov sveta, žita, zmrazjenega mesa, perutnine, kar je vse za en sam dan osem milijonov prebivalcev Londona...

In tako dalje. Toliko in takega poje danes človek ene vrste, med tem, ko druga vrsta nima kruha, črnega kruha. V Londonu je namreč znana četrt, kjer domujejo stoinsotlasi brezposelnih. Tem seveda ladje ne nosijo takih dobrin. Tudi kolosalna mesnica v Smithfieldu ni zanje odprta.

Tako je prav?

Vlada ameriških Združenih držav bo menda dala pobudo za dogovor mednarodne pogodbe, da ne bi smel nihče iz častihlepa žrtvovati življenja na poletu preko oceanskih valov. Seveda bo težko ločiti, kdaj gre za znanost ali kaj drugega, kdaj pa častihlepe. Povod za to je dal ameriški major Hutchinson, ki bi radi pustolovske lahkomišelnosti kmalu uničil vso svojo družino.

K večeršnjemu luninemu mrku. Obe naši skici kažeta nastajanje in potek skoraj popolnega luninega mrka, ki je bil jasno viden v Evropi, Severni in Južni Ameriki, Afriki, Aziji, Avstraliji, na Atlantskem in Indijskem oceanu. Mrk je pričel ob 20.18, ko se je zemeljska senca prvič dotaknila polne lune in se končal ob 22.43. Zemeljska senca je pokrila 98 odstotkov meseca.

Vse za modo

Tudi afriške črнке podlegajo modni vihri, morabitni še bolj kot njihove tovaršice v Evropi. Prej so culukafirske žene naravnost koprnice po steklenih bisernih, katere so nosile okrog vrata, v uhlju, nosu in okrog nog. Zdaj pa se jim je okus sprevrgel in nosijo okrog golen gumaste vrvice, s kakršnimi si pri nas podvezujemo nogavice, a za steklene bisere jim ni nič več mar; in celi zaboji tega praznega stekla, s katerim si je nekoč Evropec kupoval zemljo primitivcev, leže danes v carinarnicah nerazprodani.

Številke

V naši državi se popije na leto 600 milijonov litrov alkoholnih pijač v vrednosti treh milijard in pol dinarjev. Od tega odpade 1320 milijonov dinarjev na žganje, 1200 milijonov na vino in 1240 milijonov dinarjev na pivo. In pri vsem tem tar-namo, da je kriza...

Po razpustu državnega zbora. Državna vlada zapušča zborni palačo po zadnjem zasedanju državnega zbora. Od leve na desno državni kancelar Papen, ministra Gayl in Schleicher.

Kaj pripoveduje rešitelj Hutchinsonovih

Kapitan rešilnega broda »Lord Talbot«, Tomaž Watson, je objavil sledeče poročilo o reševanju Hutchinsonove družine:

»V nedeljo ob pol štirih popoldne smo dospeli v višino do Angmaksalika, ko nenadno začujemo SOS klice »leteče družine«. Takoj smo s polno paro zapeljali v ono smer, toda o letalu nikakega sledu. Tudi ponoči smo s pomočjo žarometov preiskovali morje, toda borili smo se morali s težkocami in nevarnostmi, ker smo morali paziti na ogromne plavajoče ledeno gore. Od jutra pa do poldne smo napredovali komaj za petdeset milj. Ko se je zmrčilo, pa smo zazrli nenadoma plamen rakete. Takoj smo vedeli, da jo je odposlala brodolomna družina. Z žarometi smo preiskali z le-

denimi gorami pokrito okolico in kaj kmalu zapazili žareč sij ognja. Hutchinson je zažgal ogenj, da bi nam pojasnil svojo pozicijo. Ta sij je bil približno 8 morskih milj oddaljen od nas. Z raketami smo začeli dajati Morsejeve znake. Hutchinson na mje odgovoril na isti način: »Smo zdravi in izven nevarnosti...«

Ob eni po ponoči smo odvezali čoln pod poveljstvom prvega krmarja in dveh članov moštva. Čoln se je moral boriti z visokimi valovi, predno je došel do kopna. Ob 5 zjutraj se je krmar vrnil z Hutchinsonovo družino nazaj. Kakor pripoveduje krmar, je bilo letalo samo še razvalina. Kako se je rešila družina Hutchinsonova, je zaenkrat še zavito v temo...

Matere so prve

V Parizu živi odredba, da nosijo slepci bele palice, kar naj bo znamenje vsem avtomobilistom in potnikom, da se umaknejo. Pravtako imajo slepci tako zvane karte prednosti, na podlagi katerih uživajo v vseh uradih, pri uličnem in železniškem prometu prednosti pred vsemi potniki. Po novem pa uživajo iste pravice tudi one žene, ki imajo otroke. Vsaka mati dobi karto prednosti in mora policija v vsakem slučaju najprej taki materi stati na strani. Tudi v avtobusu in na cestni železnici ima ona pred vsemi pravico do sedeža; pravtako v uradih pride prva na vrsto. Vse to pa radi tega, ker taka mati ne sme biti dolgo odsotna radi majhnih otrok, ki čakajo doma. Take odredbe bi se morale uveljaviti za matere vseh držav.

Ženski vojaki

Na severu Evrope, v majhni finski republiki živi polk ženske vojske, kjer so same ženske prostovoljke; te so bile odbrane izmed prostovoljk, ki so se obvezale, da bodo vršile vojaško službo polna tri leta brez pravice na kako plačo. Ne nosijo puške niti bajoneta, vendar so postale neobhodno potrebne za finsko vojsko. V prvi vrsti skrbijo, da bo hrana finskih vojakov dobra in zdrava. S svojo premično kuhinjo romajo po vsej državi od kasarne do kasarne pa nudijo vojakom pomoč v kasarni in zunaj nje v času vaj. Kuhajo jim one jedi, na katere so vojaki navajeni z doma; zato zavla la pravo navdušenje, kadar pride tak ženski polk med nje. Vrh tega so te ženske razdeljene po ambulantah, nudijo vojakom hitro pomoč. Krpajo jim srajce in prišivajo gume na uniforme, pleto nogavice in sploh skrbijo zanje kot za krvne brate.

Te finske amazonke so postale jako priljubljene in popularne in uživajo povsod veliko spoštovanje: imajo pravico na prve prostore v gledališču; v tramvaju ali avtobusih sleherni vstane pred njimi in jim odstopi prostor. — Danes je teh ženskih vojakov v finski vojski okrog 3000 in so s svojim samaritanskim delom jako zaslužne za domovino.

Bajne brzine

Slavni Phileas Fogg v romanu Julesa Verneja je obkrožil zemljo v 80 dneh. Pa to je dolgo, če vzamemo v misel brzino modernih letal, ki bi 40.000 km dolgo pot okrog zemlje preleteli v štirih dneh. Strelj modernih topov z 800 m brzino na sekundo bi potrebovali za to daljo 17 ur. Sonce se približuje kiki zvezdi v Herkulesu z brzino 19 km v sekundi. Ko bi ga dotična zvezda čakala na mestu, bi jo v nekaj milijonih letih došlo, toda tudi zvezda sama potuje po vseunirju. Tako zvane zvezde nepremičnice ne stojijo, marveč mnoge od njih brziyo s tako naglico, da si tega sploh zamisliti ne moremo. Pred letom so odkrili zvezdo, ki se pomika z brzino 500 km v sekundi. — Alfa žarki dosegaajo brzino 20.000 km v sekundi. Največjo brzino sploh pa ima svetloba, ki prhne v sekundi 300.000 km daleč.

Tiho mesto

Ceprav je švicarska Zeneva na glasu kot sedež umetnikov in kot metropola zabavišč, vendar je to mesto radi policijskih odredb po enajsti uri ponoči tiho, ko da je izumrlo. Niti kako gledališče ali kabaret ali katerikoli drugi lokali niso odprti po tej uri. Vsa vrata so zaprta. Tudi ceste, ki so sicer sijajno razsvetljene, so popolnoma prazne. Žive duše ni razen stražarjev. Pa vendar se tam prelepo živi. O naših mestih se seveda ne bi dalo kaj takega reči.

Izčrpani. Ameriški letalec Tomaž Ash in njegov naslednik v popolni izčrpanosti pred svojim strojem na tleh. Ze sedemnajstkrat sta zamen poskušala, da bi se dvignila v zrak in poletela preko Tihega oceana. Aeroplan mora biti za dolgo pot preko oceana tako založen z gorilnimi snovmi, da se ne more dvigniti s tal.

Smešnice

Ne dela mu skrbi.

Zdravnik je pregledal bolnika pa mu rekel: »Vaša jetra so otekla, pa to mi ne dela skrbi...«
»Gospod doktor, ko bi vaša jetra otekla, tudi meni ne bi to prizadevalo nikakih skrbi...«

Neki svetovni potnik je prišel v malo mestece in vprašal meščana: »Prosim vas, povejte mi, kaj je pri vas znamenitega?«

»Ničesar,« odvrne meščan.
»Mar se ni tukaj rodil noben veliki človek?«
»Ne. V kolikor jaz vem, se pri nas rodijo samo otroci.«

»Kako so bile kaj vseč vašemu možu pijačke, gospa Drenovec?«
»Hvala, gospod doktor, izredno; prve je kar surove pojedel, naslednje pa sem mu morala speči.«

»Mama, mama, ali ne moreš priti malo ven tn se igrati s stricem, jaz bom kmalu utrujen!...«

Gladovna stavka. Veliki indijski borec za svobodo, Gandhi, je napovedal, da bo začel 20. t. m. z gladovno stavko, ako ne bo angleška vlada spremenila dvojne volivne pravice, ki jo je priznala najnižji kasti parijev — v skupno in popolnoma enako volivno pravico, kot jo imajo ostali Indijci. Izjavil je, da bo vztrajal pri svoji zahtevi, tudi če bi si z gladom končal življenje. Angleški podkralj je sklenil Gandhija izpustiti iz zaporov, pa indijski borec izjavlja, da bo svojo grožnjo tudi na svobodi izvedel.

Tovor „Grofa Zeppelina“

Poleg obsežne pisemske pošte prevažajo »Grof Zeppelin« najrazličnejše stvari od klavirja do šivanke. Velik prostor zavzemajo ilustracije, ki dospo v Južno Ameriko isti dan, kot doma izidejo. Znatne so pošiljave medikamentov in filmov, celo že aeroplane je prevažal. Pa tudi živali so med tovorom zastopane: kanarčki, čebele, psi, opice, lišice in — nilski konji...

Raketa v višino

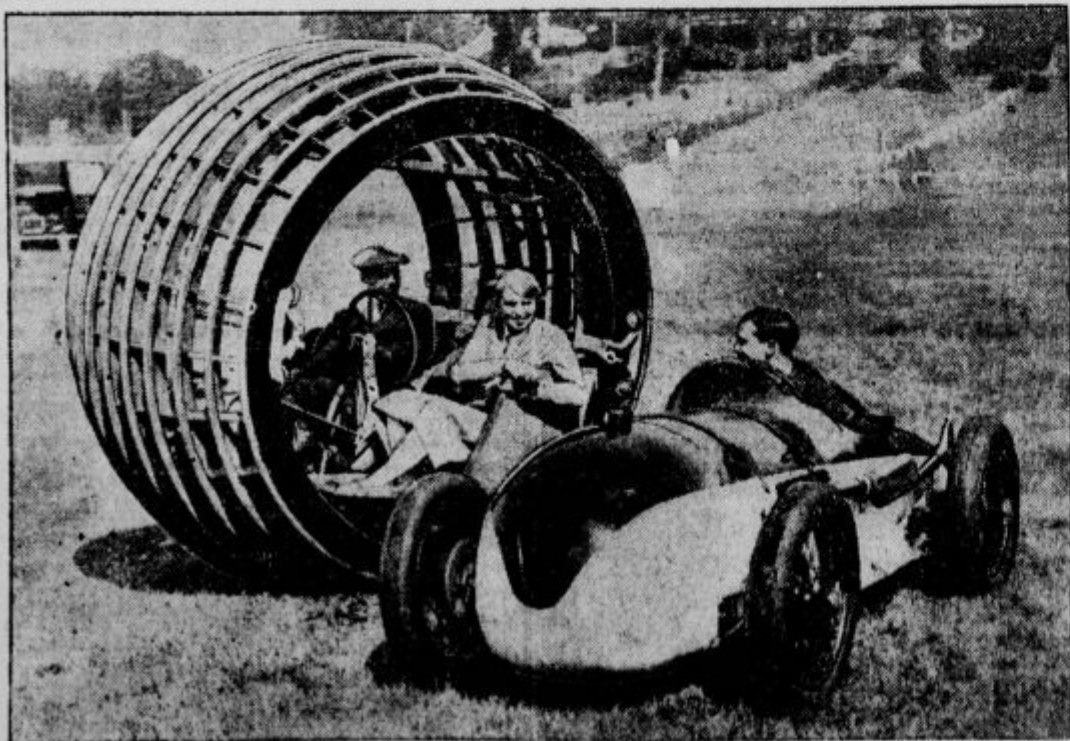
Inženir Winkler je prepeljal svojo raketo v Pilau. Prvotno jo je mislil izstreliti na otoku Greifswalder Oie, pa so mu oblasti prepovedale. Sedaj jo je prepeljal v samoto vzhodne Prusije in južnopoladno od Pilaua jo bo izstrelil. Start se bo vršil med 20. in 25. septembrom.

Najsevernejša vremenska opazovalnica

Ekspedicija sovjetskega ledolomilca »Malygin« je ustanovila na Rudolfov zemlji (81° 47' sev. širine) najsevernejšo vremensko opazovalnico. S tem je tudi Rusija izpolnila dogovor za polarno leto, ki se je začelo avgusta letošnjega leta, pa bo trajalo do avgusta prihodnjega leta. Štirje člani ekspedicije pod vodstvom biologa Bolabina so ostali na Rudolfov zemlji in bodo tam prezimili.

Tristoletni jubilej

Občina Oberammergau je sklenila za prihodnje leto v mesecih juniju, juliju in avgustu prirediti jubilejne pasijonske igre v znamenju 300 let. Te igre, ki se sicer vsako deseto leto prirejajo, so se začele leta 1634, ko se je občina vsled strašne kuge zaoblijubila, da bi odvrnila šibo božjo.

Tekma posebne vrste. »Dynasphera«, posebne vrste vozilo, ki se pomiče samo na enem kolesu, zavrne njega tipičen dirkalni avto. Sicer je avto zmagal, vendar je dosegla »dynasphera« 50 km na uro. Pogon novega vozila vrši motor na petrolej. Soferski sedež v notranjosti kolesa se radi lastne teže ne vrti s kolesom, marveč ostane v isti legi.